

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAMU YÖNETİMİNDE SİVİL TOPLUMUN
ETKİSİ VE ROLÜ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN
YEMEN BAYRAK

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. RÜSTEM ERKAN

DİYARBAKIR
2013

ÖZET

Kamu yönetiminde sivil toplumun etkisi ve rolü: Ordu ili örneği adlı araştırmamızın teori bölümünde kamu yönetiminin ve sivil toplumun batıda nasıl değerlendirildiği üzerinde durulacaktır. Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde sivil toplumun gelişiminin ele alınmasından sonra kamuda katılıma yönelik mevzuat ve uygulama örnekleri anlatılacaktır. Son bölümde yer alan Ordu ili alan araştırması ile sivil toplum örgütlerinin kamuda etkileri ve rolleri ölçülerek bu konuda geldikleri seviye tespit edilmeye çalışılmıştır.

İnsana has özelliği ile yönetim bir insanın diğer insanlar ve şeyler üzerinde oluşturduğu hâkimiyettir. Çok farklı tanımlara sahip olan yönetimi sevk ve idare etme, çekip çevirme şeklinde ifade edebiliriz. Modern çağda teferruatlı bir görünüm arz eden yönetimin unsurları ise planlama, örgütlenme, bütçeleme, yönlendirme, koordinasyon ve kontrol şeklindedir. (Eryılmaz, 2012, s. 3)

Max Weber'in teferruatlı ve katı otoriteye dayalı anlayışı ve Wilson'un bürokrasiyi ve siyasetçiyi ayıran tavrı ilk zamanlarda öne çıkmaktadır. Taylor'un derin iş analizleri ise bilim dünyasında bir izm olarak anılmasını sağlamıştır. Simon çalışanların davranışlarına ağırlık vererek psikoloji ve sosyoloji verilerini kullanmıştır. (Eryılmaz, 2012, s. 37)

Kamu yönetiminde en önemli yeniliklerden biri de son yıllarda kendinden sık sık söz ettiren yönetişim kavramıdır. Şeffaflık, hesap sorma, katılım, yönetimde uyum, yerindelik ve hukukun üstünlüğü olarak ifade edebileceğimiz yönetişim ülkenin ekonomik ve sosyal her türlü kaynağı kapsamaktadır.

Medeni, kibar, nazik anlamlarına gelen sivil kelimesi asker olmayan, resmi olmayan manalarına da gelmektedir. Sivil toplum ise devletten ari, gönüllü, bağımsız belli bir fayda niyetiyle hareket eden sosyal yapılanmalardır. (Doğan İ. , 2007, s. 20)

Dünyada sanayileşme ile başlayıp hızlı bir gelişme gösteren sivil toplumun Osmanlı devleti zamanında başlayan fakat farklılıkları gidererek benzer kültürel

özelliklere sahip insan yetiştirmeyi hedefleyen ulus devlet düşüncesinin hakim olduğu Cumhuriyet döneminde de maalesef istenilen gelişmeyi gösterememiştir. Çok partili dönemle başlayan sivil toplumun tekrar ortaya çıkışı darbelerle duraksasa da özellikle sivil inisiyatifin hız kazandığı 80'li yıllarda çok yol almıştır. 90'lı yıllarda yaşanan terör vb. olaylardan dolayı yaşanan duraklamadan sonra son on yılda batıdaki konumuna yaklaşılmaya başlamıştır. (Çaha Ö. , 2012)

Alan araştırmasında ele alınan Ordu ili örneğinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: Ordu ilinde her yaştan ve her kesimden aynı oranlarda STK'lara üye olunmadığını, sivil toplum örgütlerinin gerçekten de tahmin edildiği gibi bir çok alanda faaliyette bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca bu araştırma ilimizdeki STK'ların en önemli sorunlarının maddi kaynak sıkıntısı ve mevzuatla ilgili sıkıntıları olduğunu, kamu yönetiminde yönetişimi talep eden STK'ların kendi yönetimlerinde bu hususa yeterince yer vermediklerini ve katılım uygulamalarında kendi içlerinde yetersiz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Kamuda görevli STK temsilcilerinin sadece kendi menfaatleri için katılım sağladıklarını düşünenlerin oranının hiç de azımsanmayacak kadar olduğunu, kamuda etkisi daha da artması istenen STK'ların mevcut performanslarının ise takdir edildiği görülmektedir. STK'ların kendi aralarında yeterince işbirliğine gidemedikleri ve ortak hareket edemedikleri görülmektedir.

Ordu ilinde STK'ların etkin olduklarını kamu yönetimlerinde verilmiş bir çok kararı da değiştirttiklerini ancak bu etkinliklerini geliştirmeye muhtaç oldukları dile getirilmektedir. Kamudaki etkinlik bağlamında siyasi partilere nazaran STK'lara daha sempatik bakıldığı araştırmanın diğer bir çıktısıdır. Sivil toplum örgütlerini diğer baskı grupları ile kıyasladığımızda gerçekten de eskisi gibi olmadıklarını, artık toplum nazarında ön sıralarda hatta ilk üç içerisinde yer aldıklarını görmekteyiz.

ABSTRACT

In the theory part of my research, *The role and impact of civil society in public administration: an example from Ordu*, the problem of how public administration and civil society are regarded in the west will be addressed. After reviewing the development of civil society in the Ottoman and Turkish Republic era, the legal regulations and practices on the participation in public administration will be discussed. In the last part, the roles and impacts of NGOs in public administration were measured by the means of field research conducted in the Ordu province.

Administration, by its human aspects, is the hegemony of a human over other people and things. Although it has many different definitions, we can explain it as the process of execution and conduction. In the modern era, though, administration has many components such as planning, organization, budgeting, directing, coordination and control. (Eryılmaz, 2012, s. 3)

In the field of administration theory, initial important contributions were Max Weber's views that center sophisticated and solid authority, and Wilson's approach that distinguished bureaucracy and politics. Also, Taylor's detailed business analysis made popular his name as Taylorism in management field. Simon used psychological and sociological data by observing worker's behaviors. (Eryılmaz, 2012, s. 37)

One of the latest innovations in public administration is governance concept that has frequently been discussed lately. Governance refers to all economic and social resources of one country that can be also explained as transparency, accountability, participation, and rule of law. The word of 'civil' means non-

military and non-official. Civil society refers non-governmental, voluntary social movements that seek an independent social objective. Although they have shown a steady growth from the industry revolution times in the west, NGOs could not flourish during Ottoman and early Turkish Republic era due to restrictive effects of nation-state agenda which aims creating a uniform society and people that suppress different life styles. By the beginning of multi political party life, NGOs started flourishing, though its advancement paused during military coup times. After tentative hesitation during 1990s because of separatist terrorist threat, NGOs have approached the level of modern western democracies for last 10 years. (Çaha Ö. , 2012)

In the field research part; following results have been reached: in the Ordu province NGOs are active in many different areas as it was anticipated beforehand. However it is understood that participation in NGOs is not evenly distributed among all age groups in Ordu province. It is also observed that most important problems of NGOs are financial and legal constraints. It is also understood that NGOs have not yet embraced governance understanding, although they have long advocated its acceptance by public sector. A considerable part of respondents believe that NGOs which participate public administration activities only seek their own interests. It is also observed that NGOs current performance is appreciated. Respondents also believe that NGOs do not show cooperative actions. It is also revealed that NGOs are very effective in the Ordu province and they change many public sector decisions, although this effectiveness still needs to be improved. The other result of the research shows that activities of NGO are more welcomed by respondents than those of political parties. Compare to other pressure groups, NGOs have relatively good reputation differently from past. Now, NGOs can be considered in the group of most effective three social and economic organizations.

JÜRİ TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu çalışma jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan:

Üye :

Üye :

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2013

.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Son birkaç asırdır başta ekonomi, bilim ve teknik olmak üzere hemen her alanda görülen değişim ve ilerlemenin sosyal hayatı derinden etkilediği aşikardır.

Değişen insan ve toplum yapısı devletleri de etkileyerek onların yapısında da meydana getirdikleri değişikliklerle modern devletlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Modern devletlerde devletin varlığını ve devamını başat tutan düşüncenin yerini insana daha çok değer veren demokrasi düşüncesinin almasıyla devlet dışı örgütlerin güçlü bir şekilde ortaya çıktığını görmekteyiz. Sanayileşme sonrası dönemde insanların ekonomik olarak elde ettikleri gücü kurdukları bu örgütler aracılığıyla kullanma yolunu tercih etmişlerdir. Bu örgütler ülkeden ülkeye farklılık gösterse de bütün dünyada iktidarı etkilemeye yönelik baskı unsurları olarak işlev görmektedirler.

Bu çalışmada yukarıda ifade edilen sivil toplum örgütlerinin kamu yönetimine etkileri üzerinde durulmuştur. İlk bölümlerde konu teorik olarak ele alınmış son bölümde ise bu konuda yapılan Ordu ili alan araştırması değerlendirilmiştir. Akademisyen olmamam nedeniyle bir çok eksikliğin bulunabileceği bu çalışmanın yönetici kişiliğime çok fazla katkı sağladığını düşünüyorum.

Nitekim böyle bir çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçenleri zikretmeden geçemeyeceğim. Yüksek lisans eğitimim süresince ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında çok ciddi desteklerini gördüğüm ve bu tezin yazılması için beni sürekli motive eden ve yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. Rüstem ERKAN'a, Sosyoloji bölümünün değerli hocaları Yrd. Doç. Dr. Metin GÜLTEKİN'e,, Yrd. Doç. Dr. Abdurrahim ÖZMEN'e ve Yrd. Doç. Dr. Halis ÖZER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca tez çalışmamın farklı aşamalarında katkılarını esirgemeyen Dr. Mehmet YEŞİLBAŞ'a, Dr. Memduh TURA'ya, sevgili kardeşim Alper'e, Ordu İlinde görev yapan kaymakamlara ve Ahmet Tolga ALTINSOY'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu tezin hazırlanmasında gösterdikleri fedakarlıklardan ve esirgemedikleri sürekli desteklerinden dolayı saygıdeğer eşim Nihal Hanıma ve çok değerli çocuklarım Serkan, Serra ve Sencer'e şükranlarımı arz ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
JÜRİ TUTANAĞI.....	VI
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR VE AÇIKLAMALAR	XII
TABLOLAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİĞİ.....	3
1.1 Araştırmanın amacı ve önemi.....	3
1.2 Evren ve Örneklem.....	4
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.4 Veri Toplama TEKNİĞİ VE VERİLERİN ANALİZİ.....	5
1.5 Tezin VARSAYIMLARI	7
2. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİ VE SİVİL TOPLUM	8
2.1 Kamu Yönetimi Tanımı ve Gelişimi	8
2.1.1 Yönetim Kavramı.....	8
2.1.2 Kamu Yönetimi Kavramı.....	10
2.1.3 Kamu Yönetimi Gelişimi	10
2.1.4 Kamu Yönetiminde Yaklaşımlar.....	12
2.2 Yönetişim ve Katılım	13
2.2.1 Yönetişim	13
2.2.2 Katılım	16
2.3 Sivil Toplum Kavramı ve Gelişimi	17
2.3.1 Sivil Toplum Kavramı	17
2.3.2 Sivil Toplumun Gelişimi.....	18

2.3.3	Thomas Hobbes ve sivil toplum.....	19
2.3.4	F. Hegel ve sivil toplum.....	19
2.3.5	J. Locke ve sivil toplum.....	21
2.3.6	K. Marx ve sivil toplum.....	21
2.3.7	Antonio Gramsci ve sivil toplum.....	22
2.3.8	Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi.....	24
2.4	Sivil Toplum Örgütlerinin Türleri ve İşlevleri.....	29
2.4.1	Sivil Toplum Örgütlerinin Türleri.....	30
2.4.2	Sivil Toplum Örgütlerinin ekonomik işlevleri.....	30
2.4.3	Sivil Toplum Örgütlerinin sosyal işlevleri.....	30
2.4.4	Sivil Toplum Örgütlerinin siyasal işlevleri.....	31
3. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİNDE KATILIMA YÖNELİK MEVZUAT VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....		34
3.1	TBMM.....	34
3.2	Bakanlıklar, Bağlı ve İlgili kuruluşlar.....	35
3.2.1	Şuralar.....	35
3.3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar.....	36
3.4	Valilikler ve Bağlı Kurumlar.....	36
3.4.1	Afet ve Acil Durum Yönetimi.....	37
3.4.2	Disiplin Kurulları.....	38
3.4.3	İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları.....	38
3.4.4	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları.....	39
3.4.5	Tüketici Hakem Heyetleri.....	39
3.4.6	Okul Aile Birlikleri.....	40
3.4.7	Stratejik Planlama.....	40
3.5	Bölge Düzeyindeki Kurum ve Kuruluşlar.....	42
3.5.1	Kalkınma Ajansları.....	42
3.5.2	Kalkınma İdaresi Başkanlıkları.....	42

3.6	Yerel Yönetimler	43	
3.6.1	Özel idareler,	43	
3.6.2	Belediyeler,	44	
3.6.3	Köy ve Mahalleler	46	
4. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİNDE SİVİL TOPLUMUN ETKİSİ VE ROLÜ			
ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARI VE ANALİZİ: ORDU İLİ			48
4.1	Ordu İlinin tanıtımı	48	
4.2	Ordu İlinde Kamu Yönetiminin Yapısı	49	
4.3	Ordu İlinde Sivil Toplum Kuruluşları	49	
4.4	Alan Araştırması Bulgularının Analizi	50	
4.4.1	Alan araştırması katılımcılarına ilişkin değerlendirme	50	
4.4.2	Ordu ilinde STK faaliyetleri ve üyelerin bu faaliyetlere katılımı	56	
4.4.3	Ordu ilinde STK'ların idari ve mali yapıları	59	
4.4.4	Üyelerinin bakışından STK'ların kamuoyundaki algısı	62	
4.4.5	Ordu ilindeki STK'larda Yönetişim	65	
4.4.6	Ordu ilinde STK'ların sorunları	66	
4.4.7	Ordu İli yönetiminde STK'lar ve yönetime katılım yolları	69	
4.4.8	Ordu ilinde STK'ların kamu yönetimini etkileme yöntemleri	70	
4.4.9	Ordu İlinde STK'ların performanslarının değerlendirilmesi	72	
4.4.10	Kamuda karar alma mekanizmalarında STK temsilcilerinin görev alması hususunun değerlendirilmesi	74	
4.4.11	Ordu ilinde STK'ların fikirlerinin kamuda dikkate alınışı	77	
4.4.12	Ordu ilinde STK temsilcilerine genel bakış	79	
4.4.13	Mevzuat bağlamında STK temsilcilerinin kamuda temsili	82	
4.4.14	Mevzuatta yer almamasına rağmen kamuda STK temsili	84	
4.4.15	Ordu ilinde en aktif ve etkili STK'lar	86	
4.4.16	STK üyelerinin başarı ve etkinlik görünümleri	88	
4.4.17	STK temsilcilerinin misyon algısı	89	

4.4.18	STK'ların karar mekanizmalarına tesirlerinin gelişimi	91
4.4.19	STK'larda ortak hareket, işbirliği	92
4.4.20	STK'ların kamuda verilmiş kararlara etkisi	94
4.4.21	Ordu ilinde STK etkisiyle değişen kararlara örnekler.....	96
4.4.22	STK ve Siyasi parti etkisi ile alınan kararların karşılaştırılması.....	100
4.4.23	Günümüz Türkiye'sinde STK'ların diğer güç grupları ile kıyası	101
4.4.24	Günümüz Ordu'sunda STK'ların diğer güç grupları ile kıyası.....	103
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME		105
KAYNAKÇA		121
EKLER.....		127

KISALTMALAR VE AÇIKLAMALAR

İl : Ordu İli

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

STÖ : Sivil Toplum Örgütü

TUSAK : Türkiye Sağlık Kurumu

TÜSEV : Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 - Katılımcıların yaşlarına göre STK'lara üyelik süreleri	51
Tablo 2 Katılımcıların yaşlarına göre üye oldukları sivil toplum kuruluşları.(1. ve 2. cevabı).....	52
Tablo 3 Katılımcıların cinsiyetine göre öğrenim durumları	53
Tablo 4 Katılımcıların mesleklerine göre öğrenim durumları	54
Tablo 5 Katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek durumu	55
Tablo 6 Katılımcıların cinsiyetlerine göre öğrenim durumları.....	56
Tablo 7 Katılımcıların üye oldukları STK'ların faaliyet alanları.....	56
Tablo 8 Katılımcıların üye oldukları STK gruplarına göre faaliyetlere katılma sıklığı(1. ve 2. Cevaba göre).....	58
Tablo 9 Katılımcıların STK'ların gerçekleştirdiği faaliyetlere katılım durumları	59
Tablo 10 Katılımcıların STK gruplarına göre şube durumları	59
Tablo 11 STK' gruplarına göre mali yapıları.....	60
Tablo 12 STK'ların kamuoyundaki aktiflik durumları	62
Tablo 13, STK'ların gruplara göre etkinliklerinin karşılaştırılması.....	63
Tablo 14 STK'larda üyelerinin yönetime katılım durumları	65
Tablo 15 Ordu İlinde STK'ların sorunları	67
Tablo 16 STK'ların kamuda karar alma süreçlerine katılım yöntemleri.....	69
Tablo 17 STK'ların kamu yönetimini etkileme yöntemleri	70
Tablo 18 Üyelerin bakışından STK'ların performanslarının değerlendirilmesi.....	72
Tablo 19 Katılımcıların cinsiyetine göre STK'ların performansının değerlendirilmesi	73
Tablo 20 Kamuda STK temsili.....	74
Tablo 21 Kamu yöneticilerinin bakış açısından, kamuda STK temsili	75
Tablo 22 STK gruplarına göre kamuda STK temsili.....	76
Tablo 23 STK üyelerinin fikirlerinin kamu görevlilerince değerlendirilmesi	77
Tablo 24 Kamuda görevli STK temsilcilerine karşı güven algısı.....	79
Tablo 25 Kamuda verilen kararların STK etkisiyle değişimi	81
Tablo 26 Mevzuat bağlamında STK temsilcilerinin kamuda temsili	82
Tablo 27 Katılımcıların eğitim düzeyleri açısından STK'ların kamuda temsiline bakışı	83
Tablo 28 Mevzuatta yer almamasına rağmen kamuda STK temsili	84
Tablo 29 Ordu ilinde en aktif STK değerlendirmesi	86
Tablo 30 STK'ların faaliyet alanlarına göre en aktif olanların değerlendirilmesi	87
Tablo 31 STK üyelerinin başarı ve etkinlik değerlendirmesi	88
Tablo 32 Katılımcıların eğitim düzeylerine göre kamuda görev alınmasına bakışı	89
Tablo 33 Kamu görevlilerinin STK üyelerine bakışının değerlendirilmesi	90
Tablo 34 Ordu ilindeki STK'ların etkinlik gelişimi.....	91
Tablo 35 STK gruplarının bakış açısından STK'ların gelişimi.....	92
Tablo 36 Ordu İlinde STK'larda ortak hareket ve işbirliği	92
Tablo 37 Katılımcıların üyelik sürelerine göre ortak hareketin değerlendirilmesi	93
Tablo 38 Kamuda verilen kararların geri alınmasının değerlendirilmesi	94

Tablo 39 Kamu yöneticilerinin sivil toplum örgütlerinin etkileriyle kararlarını değiştirmeleri	95
Tablo 40 Ordu ilinde son 30 yılda verilen kararlara STK etkisi bağlamında bakış.....	96
Tablo 41 Ordu ilinde değişen kararlara ilişkin örnekler	99
Tablo 42 Siyasi partilerin etkisiyle karar alınmasının değerlendirilmesi	100
Tablo 43 Günümüz Türkiye'sinde toplum hayatında en fazla etkisi olan güçler	101
Tablo 44 Günümüz Ordu ilinde toplum hayatında en fazla etkisi olan güçler	103

GİRİŞ

Dünya kuruldu kurulalı aynı kavganın, mücadelenin verildiğini biliyoruz. Bir yanda iktidarlar diğer yanda onu etkilemeye, hatta iktidarından etmeye böylece yönetim gücünü ele geçirmeye çalışırlar. Bu kişilerin bazen en yakındaki akrabalar bazen de iktidar sahibinin içindeki ve dışındaki muhalifleri olduğunu biliyoruz. Binlerce yıldır kavgalar ve değişimlerden sonra gelinen noktada modern devlet düşüncesini ve onun günümüzde insani yanı ağır basan çok kültürlü demokratik devlet düşüncesini görmekteyiz. Bu çalışmamızda günümüz demokratik devleti içerisinde baskı unsuru olan sivil toplum yapılarını inceleyeceğiz. Bu çalışmayı kamuda sivil toplum örgütlerinin etkisi ve rolü olarak özetlemek mümkündür.

Ülkeler arasında her ne kadar farklılık arzetsede sivil toplum kamu yönetimi ile sürekli etkileşim halinde olan ayrılmaz bir bütündür. Tezin ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak ele alacağımız sivil toplum örgütleri ve kamu yönetimi(devlet) kavramları tarihi süreç içerisinde birbirinin yerine kullanılan benzer kavramlar olmaktan başladıkları yolculuğa bu gün iktidarı paylaşan iki ayrı kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İktidarı paylaşma yönleriyle her ne kadar rakip gibi görünseler de her ikisi de aynı amaca hizmet etmektedir. İnsanların mutluluğu için çaba göstermektedirler. İnsana fayda sağlamak için ortaya atılan sivil toplum örgütleri sahip oldukları misyon ve vizyon içerisinde ellerindeki gücü kullanacak, toplumu ve kendi konumlarını geleceğe taşıyacaklardır. Ortaya koydukları bilinç ve samimiyetle toplumun geniş kesiminin takdirini kazanan STK'larla kamu yönetimi iktidarı paylaşmakta tereddüt etmemelidir.

İnsana rağmen insan için düşüncesinin artık geçerli olmadığı günümüz demokratik toplumlarında acı reçetelerin sunulması da dahil hemen her hususta kamu yöneticileri tabana inerek halkın gerçek talep ve ihtiyaçlarını öğrenerek bunları gerçekleştirme yolunda yine halkı iknayı, inandırmayı ve katılımını gerçekleştirmeyi hedeflemelidirler. İnsanların ihtiyaçları doğrultusunda yapılacak hizmetlerin vatandaşlara detaylı anlatılması, böylece benimsetilmesi ve sonuçta halkın desteğinin

alınması olarak düşüneceğimiz ikna ve inandırma günümüz devletlerinin en çok uygulaması gereken istişari metottur. Seçim veya referandum başta olmak üzere çok çeşitli katılım yöntemleri ise artık daha geniş kapsamda yönetim olarak karşımıza çıkmakta ve günümüz yönetim anlayışının geldiği son nokta olarak takdir toplamaktadır.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİĞİ

1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Sivil toplum örgütlerinin değerlendirmeleriyle yapılacak alan araştırması ile Ordu ilinde kamu yönetimindeki (Valiliğe Bağlı Kurumlar ile Belediyelerde) etkileri, rolleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Ordu ilindeki sivil toplum örgütlerinin idari-mali yapıları, faaliyet alanları, sorunları, bu örgütlerin algılanışları/işlevsellikleri, ildeki yönetim uygulaması ve sivil toplum örgütlerinin katılım yöntemleri, kamuda sivil toplum örgütlerinin etkisi ve diğer etkilerle kıyaslanması hususları yapılacak alan araştırmasıyla incelenecektir. Yapılacak değerlendirmeler ve Ordu ilinde sivil toplum örgütlerinin kamuda (Valiliğe Bağlı Kurumlar ve Belediyelerde) etkileri ve rolleri alan araştırması ile bazı varsayımlara ulaşabilmek bu araştırmanın temel amacıdır.

Ayrıca gönüllü kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, üçüncü sektör, toplum tabanlı kuruluşlar, devlet dışı örgütlenmeler gibi isimlerle anılan sivil toplum örgütlerinin demokrasinin gelişmesine ve insan haklarının gelişimine katkıları, eğitim, çevre, ekonomi, küreselleşme gibi hususlardaki işlevlerinin neler olduğunun ortaya konulması bu çalışmanın bir başka amacıdır. Bu konuda daha sonra yapılacak araştırmalara girdi sağlama ve örnek olmada amaçlanmıştır. Bu araştırmanın temel girdileri yapılacak kamuda (Valiliği Bağlı Kurumlar ve Belediyelerde) sivil toplumun etkisi ve rolü alan araştırması ile elde edilecek ve bu çalışmada bilimsel unsur olarak kullanılacaktır.

Tez konuyla birebir örtüşen tez konusu olmamakla birlikte benzer tez konularının olduğunu görmekteyim. Bunlardan bazılarını M. Halis Özer'in Dicle Üniversitesindeki Sivil Toplum Bilincinin Gelişiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının etkisi konulu, Ali Özalp'ın Dernekler Denetçiliği Yeterliliğindeki Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal ve Siyasal Bakımdan Önemi konulu ve Şamil Şen'in Selçuk Üniversitesindeki Sivil Toplumun Demokratikleşme Sürecindeki Yeri ve Kamu Yönetimine Etkisi konulu tezlerini benzer çalışmalar olarak ele alabiliriz. Ancak bunların hiç birinde bu tezde olduğu gibi kamu yönetimine sivil toplum örgütlerinin üye

verdiği kurullar üzerinde durulmamıştır. Bu özelliği ile bu tez bir ilk niteliğindedir. Yine bu kurullarda görev alan Mülki İdare Amirleri ve diğer üyelerle bu görevleri nedeniyle anket yapılması da bu husus da ki ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Bu yönleriyle bu tez daha bir özgün nitelik taşımaktadır.

Son yıllarda ülkemizde özellikle Avrupa Birliğiyle yapılan müzakereler neticesinde birçok alanda olduğu gibi yönetim alanında da demokratik atımlar atılmaktadır. Son çeyrek asırda adını sık sık duyduğumuz yönetim kavramı ülkemizde de uygulanmaya konulmuştur. Yönetişimin en önemli unsurlarından biri olan katılım unsuru üzerinde ayrıca durularak yönetim uygulamada sonuç vermesi istenmektedir. İşte tam bu noktada; mevzuatta yapılan bu değişikliklerin uygulamada sonuca varıp varmadığı merak edilmektedir. Bu araştırmayla Ordu ilinde belirlenen sınırlıklar çerçevesinde yönetişimin kamuda ne ölçüde hayat bulup bulamadığı sorusuna cevap aranacaktır.

1.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Ordu ilinde araştırma konusunun sınırlılıkları dahilinde yer alan sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları bu tezin evrenini oluşturur. Tezin örneklemini ise kamuda (kurul, komisyon, toplantı vb.) görev alan Okul Aile Birlikleri Başkanları, SYDV sivil üyeleri, İnsan Hakları Kurulları sivil üyeleri, Tüketici Hakem Heyeti sivil üyeleri, Sendika şube başkan ve İl merkezindekilerin yönetim kurulu üyeleri, Mesleki teşekküllerin başkanları ile kamuda yönetici vasfına haiz kişiler oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtilen örneklemler ile araştırmanın en iyi sonuç vermesi amaçlanmıştır. Evren kümesindeki sivil toplum örgütü temsilcileri kamu kurumlarıyla ya sürekli ilişki içinde olan ya da sivil toplum adına görev yapan kişiler seçilerek en doğru sonucun alınması sağlanmıştır. İlçelerden de gerçekleştirilen katılımlarla ilin bütününe ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan anket soruları ilk önce üç kamu yöneticisine ve üç sivil toplum temsilcisine cevaplatılarak geçerlilikleri açısından ön uygulama yapılmıştır. Onların

cevapları ve değerlendirmeleri ışığında sorularda sıra düzenlemesine, düzeltmelere, değişikliklere gidilmiştir.

İlimizdeki kamu yöneticilerinden Vali Yardımcıları, Kaymakamlar, Belediye başkanları, Bakanlık İl Müdürlerinin %20'sine, Sendikaların şube başkanlarının ve yönetim kurullarının %20'sine, Vakıf ve Sendikaların (yaptırma ve yaşatma dernekleri hariç) %10'ine, Mesleki teşekküllerin başkanlarının %20'sine, kamuda görev alan sivil toplum temsilcilerinin %10'sine anket uygulaması yapılmıştır.

1.3 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmamızda yönetim uygulaması olan sivil toplumun kamuda etkisi ve rolü araştırıldığından dünyada ve Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin karar veren yerel teşkilatlar üzerinde etkisi ölçülmeye çalışıldığından merkezi idarenin asker ve yargı dışında kalan Valiliğe bağlı kurumları ile Belediyelerle sınırlı tutulması gerekmektedir.

Araştırmaya ait anket çalışması 2013 Mayıs ve Haziran ayları içerisinde yapılmıştır. Sosyal hayatın çok hızlı değiştiği çağımızda sınırlılık dâhilindeki kişilerin zamanla ve farklı konjonktürde fikirlerinin farklılaşabileceği unutulmamalıdır.

Alan araştırması Okul Aile Birlikleri Başkanları, SYDV sivil üyeleri, İnsan Hakları Kurulları sivil üyeleri, Tüketici Hakem Heyeti sivil üyeleri, Sendikaların şube başkan ve il yönetim kurulu üyeleri, Mesleki teşekküllerin başkanları ve İl merkezindekilerin yönetim kurulu üyeleri ile kamuda yönetici vasfına haiz kişiler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Haliyle araştırma bu sınırlılıklar içinde genelleşebilir.

1.4 VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ VE VERİLERİN ANALİZİ

Alan araştırması kamuda kurul, komisyon ve toplantılara katılan Okul Aile Birlik Başkan ve üyelerine, Disiplin Kurulları sivil üyelerine, İnsan Hakları Kurulları sivil üyelerine, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Kurulu sivil üyelerine, Tüketici Hakem heyeti sivil üyelerine, Sendika Şube başkan ve yönetim kurulu

üyelerine, Mesleki teşekküllerin başkan ve yönetim kurulu üyelerine ve kamuda yönetici pozisyonunda olanlara (Vali Yardımcısı, Kaymakam, Bakanlık İl Müdürleri ve Okul Müdürleri) anket uygulaması gerçekleştirilerek bilgi toplanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca iki yıldır Ordu İlinde Vali Yardımcısı ve Gülyalı Kaymakamı olarak görev yapıyor olmam nedeniyle sık sık sivil toplum örgütleriyle bir araya geliyor, sorun ve önerilerini dinliyor, onların düzenledikleri konferans, panel, toplantı vb. etkinliklere katılıyorum. Hem mesleki olarak hem de Ordu yazılı ve görsel basınında yer alan bu husustaki haberleri takip ediyorum. On iki yıldır kamu yöneticisi olarak başkanlığını yaptığım ya da üye olarak katıldığım bir çok toplantıda sivil toplum örgütü temsilcileriyle aynı ortamı paylaşıyorum. Bu şekilde kişisel gözlem yöntemiyle bilgilere ulaşmaya çalışılmıştır.

Otuz beş soru üzerinden hazırlanan anket formu bilgisayar ve internet üzerinden cevaplanacak şekildedir. İnternet üzerinden cevaplanan anket IBM SPSS Statistics21 uygulama programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Jotform.com üzerinden elde edilen anket sonuçları Excel formatında dosyalanmış ve yine Excel formatında sayısallaştırılan cevaplar SPSS21 programına yüklenerek istatistiki sonuçlar elde edilmiştir. Bu program aracılığı ile gerçekleştirdiğimiz anketimize ait güvenilirlik testi %94.9 oranı ile güvenilir test olarak aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Öncelikli olarak sorulara verilen cevaplar konularına göre değerlendirilmiş daha sonra tablo ve şekiller yardımıyla birden fazla cevap karşılaştırılmıştır. Bu şekilde birden fazla cevabın karşılaştırılmasıyla 47 adet anlamlı sonuç elde edilmiştir.

Değerlendirmeler yapılırken oransal değerlendirme yoluna gidilerek yüzde oranlar üzerinden açıklamalar yapılmıştır. Oluşturulan tablolar marifetiyle ortaya çıkan oranlardan Ordu ili için genel sonuçlar çıkarmaya çalışacağız Kamuda STK etkisini ölçmeyi amaç edindiğimiz bu çalışmada anket uygulanan kişilerin siyasi parti, sendika, dernek-vakıf, mesleki teşekkül, okul aile birliği üyeleri arasından olması bu kişilerin kamu yöneticileriyle yoğun iletişim içinde olmalarından kaynaklanmaktadır. Değerlendirmelerimi son iki yılını Ordu ilinde elde ettiğim on iki yıllık kamu yöneticisi tecrübemi ve gözlemlerimi de dahil ederek oluşturdum.

1.5 TEZİN VARSAYIMLARI

1. Son zamanlarda sivil toplum örgütleri işlevlerini daha iyi yerine getirmekte, toplumdaki diğer olgulara nazaran ön plana çıkmaktadırlar.
2. Maalesef sivil toplum örgütleri kendi yönetimlerinde yönetişime ve bunun en önemli unsuru katılıma gerektiği ölçüde önem vermemektedir.
3. Kamuda demokratik adımlardan biri olan yönetimden yönetişim modeline geçişle sivil toplum örgütlerinin etkisi artmaktadır.
4. Kamuda karar alma mekanizmalarına sivil toplum örgütlerinin yoğun katılımı söz konusu olmamasına karşın STK'lar direkt ya da dolaylı yollarla kamuda etkinliklerini hissettirmektedirler.
5. STK'lar amaçları doğrultusunda kendi aralarında gerekli olan işbirliği ve ortak hareketi yeterli ölçüde sağlayamamaktadırlar.

2. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİ VE SİVİL TOPLUM

Bu bölümde yönetim ve kamu yönetimi kavramları üzerinde durulduktan sonra kamu yönetiminin gelişimi ve yaklaşımları üzerinde durulacaktır.

2.1 KAMU YÖNETİMİ TANIMI VE GELİŞİMİ

2.1.1 Yönetim Kavramı

İnsanlık tarihi kadar eski olan yönetimi ailenin yönetiminden her türlü resmi yada gayri resmi organizasyonlara kadar genişletebiliriz. Haliyle bu organizasyonların içine devletleri koyabileceğimiz gibi özel sektöre ait her türlü ekonomik ve sosyal oluşumu da dahil edebiliriz. (Parlak & Sobacı, 2010, s. 4)

Belli bir amaç güdümlere insanın diğer insanlar ve eşya üzerinde kurduğu otorite olarak ifade edebileceğimiz yönetim, en az iki insanın işbirliği içinde hareket ettiği en basit durumlardan en girift, karmaşık ve teferruatlı devlet ya da işletme yapılarına kadar uzanan organize faaliyetleri kapsamaktadır (Eryılmaz, 2012, s. 2).

Yönetim sürecinin unsurlarını Eryılmaz planlama, örgütlenme, bütçeleme, yönlendirme, koordinasyon ve kontrol olarak ifade etmekle birlikte kamu yönetiminin elemanları olarak halkı, örgütü, kamu politikasını, norm düzenini, mali kaynağı, ve kamu görevlilerini saymaktadır. (Eryılmaz, 2012, s. 5-14)

İnsanoğlunun hedeflerinin yanında var olduğu ilk zamanlardan beri içindeki hükmetme, yönetme ve yönlendirme duygusunun bir tezahürü olarak da bakabileceğimiz yönetim olgusunu günümüzde her ne kadar insanlığın mutluluğu için çalışan bir organizasyon gibi algılasak da dünyanın başına gelen en büyük felaketlere de onun neden olduğunu unutamayız.

Özbudun'un anlatımlarında ise ortak bir amaç doğrultusunda başkaları üzerinde otorite kurma ve onlara iş yaptırma, onların davranışlarını etkileme ve onları

yönlendirme olarak da yönetimi görmekteyiz. ‘Sevk ve idare’, ‘çekip çevirme’ kavramlarıyla ifade edebileceğimiz yönetim belli bir amaç düşüncesiyle otorite kurma, yönlendirme, emretme manasıyla idare eden personeli ve idari sistemi ön plana çıkarmaktadır (Eryılmaz, 2012, s. 3)

Farklı bir değerlendirmeye yönetimi başkalarını sevk ve idare etmenin yanında çeşitli ülkelerin yönetim sistemlerini ve usullerini anlatmak veya belli bir örgütü ya da kuruluşu anlatmak suretiyle kullanırız. Yönetimden söz ettiğimizde örgütü örgütten söz ettiğimizde yönetimi anlarız (Parlak & Sobacı, 2010, s. 4).

Yönetim sürecinin unsurlarını ise; başlı başına yeni bir içerik kazanan stratejik planlamayı ifade eden planlama, yönetim birimlerini ve bu birimlerde görev alacak kişileri belirleyen örgütlenme, maddi olanakların hesaba katılması bütçeleme, hedefe ulaşacak en ideal yolun tespit edilerek bu istikamette harekete geçirme yönlendirme, yönetimin alt unsurları arasındaki uyumu ifade eden koordinasyon ve içerden yada dışarıdaki kişilerce gerçekleştirilecek olan etkin ve verimlilikle beraber kurallara uygunluğun kontrolü olan denetim şeklinde ifade edebiliriz. (Eryılmaz, 2012, s. 5-6)

Yönetim kelimesinden bahsederken artık bahsetmeden geçemeyeceğimiz diğer bir ifade stratejik yönetimdir. Son otuz kırk yıldır tanıdığımız stratejik yönetim anlayışının kamu özel bütün alanlarda yoğun olarak uygulandığını görmekteyiz. Kısaca planla-uygula-izle ve değerlendir diyebileceğimiz stratejik yönetim stratejik planlama ile hayat bulmaktadır. Orta ve uzun vadedeki amaçlara belli performans esasına göre ulaşmaya çalışan yönetimlerde stratejik yönetim anlayışının vizyon, zaman planlaması, swot analizi, nesnel analizler ve bütüncül bakış esaslarına dikkat edilmektedir. (Eryılmaz, 2012, s. 8-9).

Serbest ve dürüst bir seçimle işbaşına gelen siyasi parti iktidarı güçler ayrımı esasına göre öteki erklerle paylaşmak durumundadır. Seçilmiş iktidarın diğer erklerden farkı asli temel ve kurucu bir iktidar olmalarıdır, bu yüzden ki siyasal kararlar seçilmiş yöneticilerce alınır. (Aliefendioğlu, s. 95)

2.1.2 Kamu Yönetimi Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde hep, bütün, halk anlamına gelen kamu kelimesiyle ifade edilmeye çalışılan kamu yönetimini bütünüün yönetimi, halkın yönetimi şeklinde anlayabiliriz.

Stillman II'a göre kamu yönetimi işlevsel olarak mal ve hizmetlerin üretimi; kamu politikalarına ilişkin her türlü faaliyet; yönetim, siyaset, hukuk teorilerinin ve kurallarının uygulanması; mevzuatı uygulama süreçleri ve kamu personelinin eylem ve işlemleri olarak dört bölümden oluşmaktadır. (Eryılmaz, 2012, s. 10)

Eğer yasama ve yargı organlarını dışarıda bırakıp sadece yürütme olarak düşünmezsek kamu yönetimini bütün kamu gücünün örgütlenişi olarak ifade edebiliriz.

Eryılmaz'ın kamu yönetimi tanımında ortaya koyduğu unsurlar şunlardır; birinci unsur mevzuatın gerektirdiği işler ile örgütlü yapının kararlarını uygulama süreci ve bunun için girişilen her türlü faaliyetlerdir. İkinci unsur yürütmeye ilişkin olan devletin örgütsel görüntüsüdür. Üçüncüsü bir çok disiplinden faydalanılarak kamudaki sorunları analiz ederek çözüm yolları arayan akademik unsurdur. Dördüncüsü kamu politikalarını oluşturan, bunları uygulayan, planlayan, örgütleyen, yönlendiren, koordine eden, denetleyen ve sevk ve idare eden yönetici kişileri kapsayan meslek unsurudur. Ayrıca bir ülkede yaşayan tüm bireylerden oluşan halkı, kamu kurumlarının oluşturduğu örgütü, her türlü sorunu tespit edip çözüm yolları arayan kamu politikasını, ülkedeki bütün mer'î mevzuatın oluşturduğu norm düzenini, kamu hizmetlerinin finansmanını ifade eden mali kaynakları, örgütün ete kemiğe bürünmüş elemanları kamu görevlilerini kamu yönetiminin bileşenleri olarak görmekteyiz (Eryılmaz, 2012, s. 11-14).

2.1.3 Kamu Yönetimi Gelişimi

Tarihsel süreç içerisinde en küçük kabile, beylik vb. grubu yönetmekten imparatorlukları yönetmeye oradan teferruatlı hizmetleri vatandaşına götürmeye çalışan günümüzün birleşik yada ayrık devletlerini yönetmeye uzanan bu çizgide kamu

yönetimi anlayışının çok farklı evrelerden geçtiğini görmekteyiz. İlah olarak kendini ifade eden yöneticileri, mülksüz tebaayı, hayatı savaşlarda geçen insanları bir tarafta özel mülke sahip özgürce hareket edip vicdani ret hakkını kullanıp eline silah almayan insanlar diğer tarafta bu evrelerin örneklerini vermekteler.

Her dönemin en akil insanların fikirleriyle şekil vermeye çalıştığı ve Fransız yazar Charles Jean Bonnin tarafından ilk kez bilim olarak belirtilen kamu yönetimi 1727 yılında I. Fredrich'in yönetim bilimleri adıyla üniversitede bir kürsü kurmasıyla akademik olarak ele alınmaya başlamıştır. Bu ilk bakış açısında sadece devlet çıkarını üstün tutan ve devletin merkezileştirilmesi üzerinde durulmuş, bürokratlar ve akademisyenler devletin hizmetkarından öte düşünülmemiştir. Ahlak ve siyaset kitaplarında ele alınan kamu yönetimi her ne kadar bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıkmış olsa da Avrupa ülkelerinde idare hukuku içinde ele alındığı için müstakil bir disiplin olarak gelişmesi söz konusu olamamıştır (Eryılmaz, 2012, s. 34).

Planlama, örgütlenme, koordinasyon ve kontrol olarak yönetimi tanımlayan Fayol yönetimin beş temel fonksiyonunu ortaya koyarak fonksiyonel yönetim akımının öncüsü olmuştur (Fayol, 2005).

Max Weber'e göre hem devlette hem de özel sektörde var olan bürokrasi örgütlenmesi rasyonel bir örgüttür ve diğer örgütlenmelerden üstündür. Her bir birimin önceden belirlenen kuralları vardır. Böylece belirlenen düzene göre sistematik bir işleyiş söz konusudur. Weber'in bürokrasi düşüncesinde işbölümü, otoriteye dayalı hiyerarşi, yazılı kurallar, her türlü işlemin arşivi, kurumsallık, ciddiyet ve disipline sahip resmi bir hüviyet ön plandadır. (Eryılmaz, 2012, s. 37)

Tarafsız bürokratların seçilmiş siyasilerin emir ve talimatları ile uzman oldukları işi yapmaları Wilson'un kamu yönetim anlayışının bir yanını siyasetçiler ise diğer yanını oluşturmaktadır. Wilson kamu yönetimini seçilmişlerin idaresindeki ile hareket eden, tarafsız uzmanlardan oluşan teknik bir yapı olarak belirterek bu net ayırım ile siyasetçilere vurgu yapmaktadır. (Eryılmaz, 2012, s. 38)

Woodrow Wilson'a göre; siyaset ve yönetimin ayrı alanlar olduğu vurgusunu sunmakta ve Avrupa'daki üniter devleti savunan bilim adamlarının aksine Amerika'nın da başarıyla hayata geçirdiği ademi merkezîyetçiliği ve farklılıkları barındıran ve onlara hayat veren çeşitlilik anlayışını savunmaktadır. Siyaset ve yönetimin ayrı alanlar olduğunu vurgulayan Wilson günümüzde ayrımı net olarak ortaya konulmasa da siyaset devlet adamının, idare ise teknik memurun işidir şeklinde düşünmektedir. (Eryılmaz, 2012, s. 38)

Frederick Taylor'a göre; 1900'lü yılların başlarında işçi ücretlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmalarda zaman ve hareket etütleri yapmış standart üretim miktarına ulaşmaya çalışmıştır. Daha çok özel teşebbüsle ilgili olarak çalışmalar yürüten Taylor bir işin en iyi yapılması için hem patron hem de işçinin menfaatinin azami olarak karşılanması gerektiğini düşünmüştür. Bu bağlamdan baktığımızda Taylor'un yöntemine iş analizi yöntemi denilebilir. Bunu Taylorizm olarak ifade edebiliriz. İnsanı sosyal bir varlık olarak almaması nedeniyle eleştirilen Taylor iş yönetimi teknikleri olarak bilimsel yöntem tekniklerini; çalışanların yönetilmesi ve işlerin ölçülmesinde de bilimsel ölçütleri; işçilerin bilimsel seçimi, eğitimi ve yönetimi; işçilerin bilimsel metotlara uygun çalışmasını; işçi ve yöneticiler arasındaki sorumluluğun dengeli olarak paylaşılmasını esas almıştır. (Eryılmaz, 2012, s. 40-41)

Herbert A. Simon'a göre; genel geçer yönetim ilkelerinden bahsedilemeyeceğini belirterek daha önce ortaya atılan yönetim ilkelerinin birbiriyle çeliştiğini ve belirlenen yönetim ilkelerinin karşı ilkelerinin bulunduğunu yani bu ilkelerin bu özelliklerini yitirdiğini iddia etmiştir. Simon bir yönetimin o kuruluştaki görev alan kişilerin davranışlarının incelenmesiyle ortaya konabileceğini savunmuştur. Bu yönüyle ortaya koyduğu İdari Davranış adlı eserin esası sosyal psikoloji ve sosyoloji verilerine dayanır (Eryılmaz, 2012, s. 41-42).

2.1.4 Kamu Yönetiminde Yaklaşımlar

Devletin organlarının işlevlerini ve bunlar arasındaki ilişkileri başta anayasa olmak üzere mevzuata göre normatif bakış açısıyla inceleyen *yasal yaklaşımı*;

yönetimin örgütsel yönüne ağırlık vererek merkez-yerel gibi devlet yapısında farklı statüde duran kurumların her türlü ilişkisini ve bunların iç işleyişlerini sonuçta kamuya verilen hizmetinin şeklini inceleyen *kurumsal yaklaşımı*; sosyoloji ve psikoloji yardımıyla bürokratik yapıyla bu yapı içerisindeki personelin arasındaki iş verimliliğini fazlasıyla etkileyen moral ve çatışma gibi var olan ilişkiyi inceleyen *sosya-psikolojik yaklaşımı*; bütüncül yaklaşım olarak görebileceğimiz diğer yaklaşımların ele aldıkları hususları geniş bir perspektif içinde birleştirerek bir sistem olarak düşünen ve belli bir amaç için bütün oluşturan *sistem yaklaşımını*; ve karşılaşılan her olaya özgü yönetim ilkeleri ortaya koyan, iç ve dış faktörlere adaptasyonu öngören, ampirik çalışmalar ortaya koymaya çalışan *durumsallık yaklaşımını* kamu yönetimini inceleyen yaklaşımlar olarak sıralayabiliriz (Parlak & Sobacı, 2010, s. 9-10).

Ülkemizde de sistem tartışmalarının devam ettiğini görmekteyiz. Mevcut parlamenter sistemin var olan siyasal problemlerin çözüme kavuşturulmasında en üstte yer alan sistem olma özelliğini koruduğunu söyleyebiliriz.(Arslan, 2005, s. 47)

2.2 YÖNETİŞİM VE KATILIM

2.2.1 Yönetişim

Yönetişim ve katılımın en güçlü bir şekilde ele alındığı Kent Konseyi Yönetmeliğinde yönetişim saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışı şeklinde tanımlanmıştır.

Şeffaflık, hesap sorma, katılım, yönetimde uyum, yerindelik ve hukukun üstünlüğü gibi temel unsurlara sahip yönetişimi Dünya Bankası “ülke meselelerinin yönetiminde politik gücün kullanımı” olarak, OECD ise “bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde sahip olunan güç ve yetkilerinin kullanımı” olarak ifade etmektedir. Dünya Bankası uzmanlarından Kaufmann, Kraay ve Zoido-Labaton yönetişimi, “bir ülkede güç ve yetkinin kullanılmasını belirleyen gelenekler ve kurumsal mekanizmalar” olarak tanımlamaktadır. Avustralya Uluslar arası Kalkınma Kurumu,

parlamentoya sunduğu ve “Daha İyi Bir Gelecek İçin Daha İyi Yardım” ismini taşıyan raporunda, yönetişimi, ‘ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının açık, şeffaf, hesap verebilir ve adaletli bir şekilde etkin yönetimi’ şeklinde sunmaktadır. Sobacı’nın kendi tanımında ise yönetişim; “kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan kompleks bir sistemi ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağı ve karşılıklı etkileşimleri” şeklinde ifade edilmiştir (Sobacı, 2007, s. 222-223).

Stoker ise yönetim kavramının ortaya koyduğu önerileri şöyle özetlemektedir:

“· Yönetişim hükümet etmekten temellenen ancak onun da ötesinde bir takım kurum ve aktörlerin varlığına vurgu yapar

· Yönetişim ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde aktörlerin sınırlarının ve sorumluluklarının belirsizliğine işaret eder.

· Yönetişim, kolektif faaliyetlere katılan aktörler ve kurumlar arasındaki güç bağımlılığını ifade eder.

· Yönetişim, özerk ve kendi kendini yönetebilen aktörler ağına ilişkin bir kavramdır.

· Yönetişim, sorunların ele alınmasında ve çözülmesinde sorumlu aktörlerin yeterli kapasiteye sahip olduklarını kabul etmekte ve sorunların çözümünü sadece idarenin güç ve yetkisine dayandırmamaktadır.” (Sobacı, 2007, s. 223)

Yönetilenler alınan kararlardan direkt etkilenecekleri için kararla alakalı her türlü hususu gayet açık ve net bir şekilde bilmesi şeffaflık ilkesinin bir gereğidir.

Alınan kararlar ve uygulaması hakkında bundan etkilenen kişinin bu hususa ait her şeyi sorgulaması ve gerekirse verilen kararı etkileyip değiştirme yoluna gidilmesi hesap sorma ilkesinin bir gereğidir.

Kararların alınması sürecine bizzat katılım sağlanarak kararda hem etkisi hemde sorumluluğu yoluna gidilmesi katılım ilkesinin gereğidir.

Kararın alınmasında ve uygulanmasında etkisi olan bütün kurumlar ve bunların organları arasında başarılı bir uyum olması ise diğer bir ilkedir.

Yerindelik ilkesi ile alınan kararların merkez, taşra ve yerel yönetimler bağlamında isabet durumunu göstermektedir.

Hukukun üstünlüğü ilkesi ile herkesin kendisini güvende hissedeceği bütün davranışlarını ona göre yapacağı bir mevzuatı ve bunu doğru anlamı ile uygulayan bir sistemi işaret etmektedir.

Yönetişim kamu, sivil ve özel sektörün birlikte hareket etmesini ortaya koyması yönüyle çoğulcu bir yönetim anlayışı sunar. (Toprak Karaman, 2001)

“Aktif yurttaşlık bilinci” ve “örgütlü toplum yapısı” yönetim olgusunun bir ülkede yada yerde uygulama başarısının öncü göstergeleridir. Çünkü ilki kültürel olarak belli vasıflarda ki insanı diğeri de belli vasıflardaki sivil toplumu işaret etmektedir.

Yönetişim, bir ülkenin her düzeydeki ilişkilerinin etkileşimini yönetmek üzere yetki kullanımınıdır. İyi yönetişimin temelini oluşturan prensipler katılımcılık, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, yanıt verebilirlik, mutabakat oluşturma, hakkaniyet, etkinlik, hesap verebilirlik ve stratejik görüştür. İyi yönetişim kavramına ilişkin politik söylemler; demokratikleşen devletleri, vatandaş beklentilerine daha fazla yanıt vermek, şeffaf ve hesap verebilir olmak, ve sürdürülebilir çözümler üretebilmek için sorumluluk sahibi ve aktif yurttaşlarla birlikte çalışarak komplike sorunların üzerine eğilen devletler olarak tanımlama eğilimindedir. Vatandaşlık, katılımcılık ve hesap verilebilirlik “yönetişim döngüsü” adı verilen bu sinerji ile birbirine bağlanmıştır. (Resmi Gazete, 2008)

Kapsayıcı yönetişim; yapılar, süreçler ve program geliştirme ve uygulamada temel değişimlerle bürokratik hegemonyadan toplulukların güçlendirilmesine ve sivil toplumun artan katılımcılığına işaret etmektedir. Sivil toplumun devletin ve özel sektörün tam olarak hesap verebilirliğini sağlamada, ulusal ve global forumlarda kırılgan gruplar özellikle de yoksulun çıkarlarını savunmada ve kişilerin karar verme süreçlerine katılımını kolaylaştırmadaki rolü, giderek önem kazanacaktır. (Resmi Gazete, 2008)

2.2.2 Katılım

Katılım; “bireylerin kamu politikalarının belirlenmesi, denetlenmesi ve uygulanması süreçlerinde yer almasını ve bunları sağlayacak mekanizmaların yasal güvence altında çalıştırılacağı dinamik bir etkileşimi” ifade eder. Bu tanım gereği önemli olan karar verme sürecine doğrudan ve sürekli bir etkide bulunmaktır (Alkan, 2000).

Yurttaşlık kavramının bir gereği olan katılımın uygulamada karşımıza seçimde oy kullanmakla, halk oylamasıyla, yurttaş girişimleri, planlama toplantıları, kamuoyu yoklamaları, halk buluşmaları, sanal yollarla etkileşim, vatandaşın katılımıyla hazırlanan strateji planları, kişisel görüşme, telefon ve dilekçe verme şeklinde çıktığını görmekteyiz (Çukurçayır A. , 2003, s. 66-68).

Katılımcı politika yapma, hem vatandaşın aktif bir şekilde sürece dahil edilmesini hem de devletin buna yanıt vermesini gerektirir. Tavanın yanıt verebilirliğini arttırmanın yanı sıra tabanın sesinin güçlendirilmesi için de çabalar gerekebilir. Sivil toplumun bu süreçlere dahil edilmesi önündeki zorluklar farklı bağlamlarda değişiklik gösterir ancak kurumsal güç yapıları ve politika yapıcılıkta yeni bir faktör olarak sivil toplumun katılımcılığının meşruiyetine dair algılayış bunların içinde en yaygın olanıdır (Resmi Gazete, 2008).

Bireylerin yurttaşlık bilincinin artması onların sivil örgütlenmelerini sağlayacak güçlü sivil toplum örgüt yapıları sadece oy kullanmak şeklinde görülen katılımı çeşitlendirecektir (Sobacı, 2007, s. 231).

Özel işletmeler açısından baktığımızda karar alma sürecini karar alma hazırlık aşaması, karar alma aşaması ve kararı uygulama aşaması olarak üç aşamaya ayırabiliriz. Çalışanların yönetimde aktif bir fonksiyona sahip olması olarak tanımlayabileceğimiz yönetime katılımı katılım hakkı ve karara katılım hakkı olarak ikiye ayırabiliriz. Katılım hakkı kapsamında bilgilendirme hakkını, danışılma hakkını ve dinlenme hakkını görürken, karara katılım hakkı kapsamında veto hakkını ve önerme hakkını görmekteyiz. (Hekimler, 2006, s. 8-9)

2.3 SİVİL TOPLUM KAVRAMI VE GELİŞİMİ

2.3.1 Sivil Toplum Kavramı

Tarihsel süreç içinde sivil toplum kavramının çok farklı tanım ve algılamaları ortaya çıkmıştır. Hızla değişen dünyamızda bu değişimden en fazla toplum hayatı etkilenmektedir. Pozitif bilimlerin de etkisiyle sosyal alanlarda ortaya çıkan farklı fikirlerin toplum hayatında derin etkiler bıraktığı aşikârdır. Son asırlardaki bu etkilerin en önemli sonuçlarından biri de sivil toplumun ortaya çıkışı olmuştur. Her ne kadar birbirine yaklaşmaya çalışılsa da kapsam ve amaç yönüyle tek bir sivil toplum tanımı söz konusu olamamaktadır. On sekizinci yüzyıla kadar devlet ve siyasal toplum olarak algılanan sivil toplum kavramı bu asırdaki ekonomik gelişmeye paralel olarak sosyal ve siyasi hayattaki gelişmelerle bu günkü mecrasına doğru yaklaşmaya başlamıştır.

Sivil toplum tanımına geçmeden önce sivil kelimesinin anlamını irdeleyelim. Fransızca olan sivil kelimesi medeni, kibar, nazik, zarif anlamlarına gelmektedir (Doğan İ. , 2000, s. 20). Türk Dil Kurumunun verdiği anlamlarda sivil; sıfat olarak sivil asker olmayan, asker sınıfından olmayan, üniforma yada özel giysi giymemiş olan, resmi olmayan giysi anlamlarına gelmektedir (TDK, 2013).

Tuncel'in Sivil Toplum ve Devlet Kitabında ifade ettiği şekliyle sivil toplum: İdris Küçükömer'e göre sivil toplum toplumsal ihtiyaçların giderilebildiği bir toplum olarak ifade edilmiştir. Sarıbay'a göre ise kendiliğinden var olabilen, öz dinamiklerine sahip, devletten özerk, özel alanla devlet alanı arasında etkileşimde varlığını sürdüren bir yapıdır sivil toplum. Erdoğan'a göre ise siyasi iktidarı etkileyen ve onu çözümleyen, onun tabandaki gölgesi işlevini gören bir olgudur. Avcı ise sivil toplumu siyasal toplumun dışında onu etkilemeye çalışan birliktelikler olarak izah etmektedir. Tuncel'e göre genel bir tanımlamada ise sivil toplum kişilerin, grupların ve çeşitli kurum ve kuruluşların inanç, kanaat ve çıkarlarını korudukları ve yaşayış tarzlarını devam ettirmek için işbirliği ile hareket ettikleri durumlardır. . (Tuncel, 2011, s. 13-15)

Geleneksel yaklaşım çerçevesinde özel mülk sahibi olan burjuvanın dışında günümüzde özellikle demokratik devletlerin en önemli unsurlarından biri haline gelen sivil toplum algısı artık hiçbir sınır tanımayarak bütün dünyayı kapsar hale gelmiştir. Başta afet vb. olağanüstü olaylar olmak üzere hemen hemen her türlü ekonomik ve sosyal olaylar karşısında ya fiilen harekete geçmekte yardım ulaştırmakta ya da yaptığı açıklama vb. çalışmalarla ortaya çıkan duruma müdahale etmektedir. Bu yönüyle sivil toplum kuruluşları evrensel bir hüviyet arz etmektedir.

2.3.2 Sivil Toplumun Gelişimi

İlk zamanlarda sivil toplum kavramı ile devlet kavramının aynı anlamda olduğu Aristoteles'in 'politike koinonia'sında insanların mevcudiyetlerini, mülkiyetlerini, sosya-kültürel özgürlüklerini garantiye almak için siyasi bir otorite etrafında birleştikleri ifade edilmektedir. Taylor ve Akpınar'a göre ise sivil toplum ilkelikten medeniliğe, devletsiz yapıdan devletli yapıya geçişi ifade etmektedir. (Özer, 2003, s. 10)

Dünyada son iki üç asırdır yaşanan ekonomik, toplumsal, siyasi ve teknolojik ilerlemeler, her alanı olduğu gibi idari alanı da etkilemiş ve yönetim alanında yeni kavramların, anlayışların ve kurumların ortaya çıkmasına ve mevcut kavram, anlayış ve kurumların inanılmaz bir hızla değişim ve dönüşüme uğramasına neden olmuştur (Sobacı, 2007, s. 219).

Ekonomik gelişmelerin akabinde toplum hayatında meydana gelen değişimlerin tetiklediği sivil toplum olgusunun gelişiminde ekonomik, sosya-kültürel, etnik ve siyasi farklılaşmanın etkisi olduğu aşikârdır. (Tuncel, 2011, s. 19).

Yılmaz'a göre kilise, aristokrasi, burjuvazi gibi yerel baskı odakları ve diğer STK'lar demokratik sistemlerin oluşumunda merkezi otoriteyi sınırlayarak iktidarın keyfiliğe kaçmasını önlemiş, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlar için özgürlük alanı oluşturmuşlardır. (Karadağ A. , 2003, s. 46).

2.3.3 Thomas Hobbes ve sivil toplum

Hobbes'a göre Devletin amacı kendilerini korumak ve bireysel güvenliklerini sağlayarak insanların daha mutlu bir hayat sürmeleri sağlamaktır. Haliyle devlet insanların doğal duygularının bir sonucu olan kavgayı önleyici rol üstlenecektir. Zorlayıcı bir güç olmadan sözleşmelere uyulması söz konusu olmayacaktır, kimse kendini güvende hissetmeyecektir. Bunun için iktidarın varlığı yetmez bu iktidarın bu görevi yerine getirecek güce de sahip olması gerekmektedir. Aksi halde kişilerin kendi gücüne ve kurnazlığına başvurma durumu ortaya çıkabilecektir. Bu durumda bilinen bütün kötülerin, zulümlerin icra edilmesine neden olacaktır. Hobbes'ın devlet tanımı ise şöyledir; "Büyük bir topluluğun üyelerinin birbirleriyle yaptıkları anlaşmayla, her birinin huzur ve sükunu ve ortak savunmaları için, içlerinden birinin veya bir heyetin uygun bulacağı şekilde hepsinin birden gücünü ve imkanlarını kullanabilmesidir." (Hobbes, 2005, s. 133-136).

Doğal ortamda her bir kişinin kendi menfaatini gerçekleştirme eğiliminden dolayı diğer insanlarla çatışmaya neden olmaktadır. Kişiler münferit olarak kendilerini savunma anlayışı yerine birlikte hareket etmeleri gerektiği düşüncesini ortaya koyarak bu çatışmaya son verecek bir ortam arayışına gidilmiştir. Hobbes böylece çatışmaları ve bu halin ortaya çıkardığı olumsuz durumu ortadan kaldıracak olan yegane gücün insanların oluşturduğu sivil toplumun yani devletin olabileceğini düşünmektedir. Devletin kendi erki ile sağladığı bu düzenin sivil toplum olduğunu göstermektedir (Özer, 2003, s. 16-17).

2.3.4 F. Hegel ve sivil toplum

Hegel sivil toplumu kendinden önceki doğal hukuk felsefecilerinin daha ziyade hukuki nitelikteki analizlerini terk ederek açıklar. Kendinden önce gelen düşünürlerce siyasal toplumu göstermek için kullanılan sivil toplum terimini terk eder. Sivil toplumu

daha önceden doğal toplum denilmiş olan insan toplumu evresi anlamında kullanmaya başlar. Hegel bu değişimiyle doğal hukuk felsefecilerinin hukuki nitelikteki analiz diyebileceğimiz devlet öncesi ilişkiler alanı analizlerini ve ekonomik ilişkiler analizlerini terk eder. Hegel İngilizlerden etkilenerak devlet öncesi ile devlet arasındaki ayrımı ekonomik ilişkiler alanı ile siyasal kurumlar arasındaki ayrım olarak görür. Sonuçta devletle özdeş olan sivil toplum devletin düzenleme kudreti ile toplumu dizayn etmesi, egemenlik altına alması ve olumsuzluklara ise son vermesidir. (Keane J. , 2004, s. 96-99).

Marx ve Engels ile kıyaslandığında Hegel'in sivil toplumunu bir açıdan geniştir çünkü Hegel ekonomik ilişkiler alanıyla birlikte adli teşkilatı da, idari yapıyı da sivil topluma dâhil eder, diğer açıdan dardır çünkü sivil toplum da ve doğal toplumda olduğunun aksine sivil toplum, aile ile devlet arasındaki orta aşamayı oluşturmaktadır. Siyasal ekonomi ve siyaset bilimi kavramlarını sivil toplum kavramı içinde geliştiren Hegel'de sivil toplum liberal devletin düzenlemelerinin dahil olduğu ekonomik ilişkiler alanı, burjuva toplumu ve burjuva devletidir. (Keane J. , 2004, s. 99-100)

Sivil toplum insanların maddi yaşamlarının uğrak yeridir. Genel çıkarların temsil edildiği devletin karşısında sivil toplumu özel çıkarlar dünyası olarak düşünebiliriz. Devlet, aile ve sivil topluma kıyasla daha üstün bir konumdadır. Aileden sivil topluma, oradan ise devlete geçiş sağlayan aşamalı bir model öngörmektedir. Ekonomik piyasayı, toplumsal sınıfları, hukuk ve idareyi kapsayan sivil toplum aileden ve devletten farklı olarak siyasal olmayan bireysel ilişkilerdir. (Metiş, 2003, s. 36-37)

Devlet fikrine inanan bir diğer kişi olan Hegel'de sivil toplum kavramını aile ile devlet arasında bir aşama olarak görünür ve geniş bir değerlendirmeye bu kısımdaki bireyler, toplumsal sınıflar ve toplumun bütün katmanlarının sivil toplumu oluşturduğu düşünülmektedir. İdealist bir devlet düşüncesine sahip olan Hegel sivil toplumun devlet içinde zamanla yok olacağını öngördüğünden onun bir geçiş süreci içerisinde var olacağını ileri sürmektedir (Tuncel, 2011, s. 14).

2.3.5 J. Locke ve sivil toplum

Sınırlı devlet anlayışı ile Hobbes ve diğerlerinden farklı düşünen Locke doğal durumda insanların iyi niyet içerisinde yaşadıklarını, bu yaşamda yeterli yazılı düzenleme olmadığı için bu gibi sorunlarla karşılaştığını düşünmektedir. Bu düzenlemeleri sağlayacak olan kişi ve kurullara ihtiyaç vardır. Bu düzenlemelerin yapıldığı ve bireylerin huzur içinde yaşadıkları düzenli alana sivil toplum demektir. Bu durumda ihtilafların çözüm merciinden ve yürütmenin organize edildiği yapıdan bahsetmekteyiz. Her ne kadar Locke'nin sivil toplum düşüncesi devletle özdeş gibi algılsa da devlet içerisinde sivilin örgütlenebildiği bir alan bırakmaktadır. Bu da Hobbes 'in sınırsız devlet fikrinin yumuşatılarak göreceli sınırlı devlet görüntüsünün ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Özer, 2003, s. 17-18).

2.3.6 K. Marx ve sivil toplum

Neera Chandhoke'a göre Marx, Hegel'in kurumsal modelindeki sivil toplum-devlet ikiliğini benimsemiş ve sivil toplum düşüncesi iki aşamada gelişim süreci göstermiştir. İlk aşamada Hegelci felsefenin eleştirisi yoluna giderek sivil toplum devlet arasındaki ilişkileri betimlemiş, ikinci aşamada sivil toplumun maddeci bir açıklamasında ekonomik çözümlere dayanmıştır. Marx sivil toplum-devlet ilişkilerine bakışında siyasal bir görüş ortaya koymasıyla da Hegel'den ayrılır. (Metiş, 2003, s. 35)

Marx'a göre nasıl antik devletin temelini kölelik oluşturmuş modern devletin temelini de sivil toplum ve bağımsız insan oluşturmaktadır. Marx'ın sivil toplumu maddeci bir biçimde açıkladığı durumlardaki en önemli dayanağı modern devletin sivil toplumun ürünü olduğu düşüncesidir. (Metiş, 2003, s. 63)

Tüm devlet öncesi toplumsal hayatı kapsayacak şekilde öncekilere nazaran çok daha geniş anlamıyla sivil toplum kavramını Marx kullanmıştır. Marx, "sivil toplumun

anatominin ekonomi politikte aranması gerektiğini” belirtir. Devleti ve ulusu aşan özelliği ile sivil toplum bütün ticaret ve sanayi hayatı kapsar ve bireylerin bütün maddi ilişkilerini içine alır. Sonuçta üretici güçler tarafından belirlenen ve yine üretici güçleri belirleyen ilişkiler biçimidir sivil toplum. (Keane J. , 2004, s. 100-101).

Marx’a göre toplumun hizmetinde olan devlet toplumsal ve ekonomik yaşamı kuşatan bir güç değildir. Hobbes ve Hegel’de olanın aksine toplumsal yaşamın bütün alanlarını devlet değil sivil toplum belirler. Bu farklılığa rağmen Marxist düşüncedeki siyasal yaşamın güce dayalı olarak gelişmesi ve sınıfsız topluma geçişteki devletin rolü sonuçta bu düşüncenin aşırı devletçilikten sıyrılamamasına neden olmuştur. Hatta bu yönüyle Marx’ın devlet düşüncesi Hegel’i bile aşmıştır. Marx siyasal yaşamın sivil toplumca oluşturulduğunu ileri sürerken insanın ekonomik hayatının tüm aktivitelerini ve sosyal hayatını kapsadığını düşünmektedir. Bundan dolayı sivil toplum üretimle ortaya çıkan ve insana ait bütün etkinliklere tesir eden bir yapıdır. Sivil toplum sermaye birikimi ile özel mülkiyeti kabul eden, siyasal alanla ekonomik alanı birbirinden ayıran, siyasal iktidarın yaptığı düzenlemelerle var olabilen ve sonuçta burjuva sınıfına ait bir olgudur. Marx devleti hâkim güçlerin(burjuvazi) bir uzantısı olarak görmüştür. Yani sivil toplum ile devlet birdir. Bu şekilde sivil toplumun devlet ile birleşmesi onun içinde kaybolacağı anlamına gelmez sivil toplumda güçlü olan ve üretimi elinde bulunduran güç devleti kendi belirlediği normlarla yönetmektedirler. Her ne kadar Marksist düşünce sivil toplum, bürokrasi ve devleti ayrı ayrı ifade etse de sivil toplum ve devletin arasındaki kuvvetli bağdan dolayı ikisini bir düşünmektedir. Üretim araçlarına sahip olanın sivil topluma sahip olacağını onlarında devlete sahip olacağını düşünür. Marx sivil toplum gibi tartışmaların sınıf mücadelesinin önüne konulan engeller olarak görmektedir. Bu olumsuz bakış sivil toplumun üretim ilişkisi sonucu sınıfsal bir yapı olarak ortaya çıkması ve kapitalizmi doğurması nedeniyledir. (Çaha Ö. , 2012, s. 36-37).

2.3.7 Antonio Gramsci ve sivil toplum

Gramsci Hegel’den farklı olarak Marx gibi sivil toplumu devletten ayrı düşünmüştür ve tarihsel gelişmenin aktif ve olumlu uğrağı olarak sunmuştur. Ancak

Gramsci'de sivil toplum Marksist geleneğe göre altyapısal alana değil üst yapısal alana aittir. Üst yapısal alan içinde özel organizmalar diye adlandırılan sivil toplumu ve siyasal toplum diye adlandırılan devlet sayılmaktadır. Bu iki alan tüm toplumu egemenlerin hegemonik ve hükümetin temsili egemenlik özellikleri ile kapsamaktadır. (Keane J. , 2004, s. 100-101)

Liberallerin gece bekçisi denebilecek devletten yana olduklarını tarihsel girişimin sivil topluma bırakılması gerektiğini, Katoliklerin ise hakimiyetlerinde ki müdahaleci devletten yana olduklarını ifade eden Gramsci devletin siyasal toplum ve sivil toplumun birlikteliğinden oluştuğunu belirtmektedir. (Gramsci, 1997, s. 323).

Gramsci sivil toplumun genişleyerek politik toplumu kapsamı gerektiğini düşünür. Bu şekilde düzenlenmiş topluma ulaşabileceğini düşünen Gramsci sivil genişlemede topluma dolaylı bağlı bulunan ekonomik altyapının da dönüşeceğini beklemektedir. Sivil toplum yaygınlaştıkça belli bir sınıfın hegemonyası kalkacak ve toplum daha fazla söz sahibi olacaktır. Sivil toplumla devlet arasında Marx'ın proletaryası yerine Gramsci'nin aydın sınıfı hem örgütleyici hem de bağlayıcı olarak yer almaktadır. Bu durumda ekonomik, siyasal ve kültürel yaşam alanlarında aydın sınıfının çok önemli bir misyonu bulunmaktadır. Egemen bir sınıfın eritilerek tüm topluma mal edilmesine çalışılmaktadır. Hegemonyanın tüm topluma mal edilmesi hedefinde devletsiz bir sivil toplum ön görülmektedir. Ancak uygulamalarda sınırlı devlet, özgür bir toplum düşüncesinden sıyrılan sosyalizm Rus devrimlerinde, Lenin'in ve Stalin'in elinde emperyalist ve totaliter bir devlet ideolojisine dönüşmüştür. Marksizm'in uygulaması olarak karşımıza çıkan sosyalizm yerleştiği ülkelerde sivil topluma hayat hakkı tanımamıştır. Teoride burjuvaziye doğurduğu için sıcak bakılmayan sivil toplumun, uygulamada sosyalist liderlerce politik topluma yedirilmesi ile yaşama şansı olmamıştır. (Çaha Ö. , 2012, s. 41-42).

Gramsci sivil toplumu kültürel olarak bir sosyal grubun toplum üzerindeki duruşu olarak görmektedir. Marks'ın aksine sivil toplumun altyapısal değil üstyapısal bir alanı oluşturduğunu iddia etmektedir. Liberal toplumlarda sivil toplum ile politik toplum arasında bir uyumdan bahseden Gramsci hakim sınıfın bu iki sınıfa da

hükmettiğini ileri sürmektedir. Liberal toplumlardaki siyasi toplum ve sivil toplum uyumu bozulduğunda faşizm ya da sosyalizm sistemleri ortaya çıkacaktır (Tuncel, 2011, s. 66).

2.3.8 Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi

Sivil toplumun batıdaki şekliyle ülkemizde de gelişebilmesi için sınırlı bir hukuk devletine dönüşmemiz gereklidir. Buradaki hukuk devletini ideolojik devletin zıttı olan tarafsız, herkese eşit davranan adil yöneticilere sahip devlet olarak anlamalıyız. (Çaha Ö. , 1999, s. 71-72). Türkiye’de kamuda sivil toplumun etkisi ve rolünü ele alabilmek için Osmanlı’da, Cumhuriyetin kuruluşunda yer alan sivil toplum örgütlerini ve Cumhuriyetle birlikte sosyal hayata girmiş sivil örgütleri incelemek gerekecektir.

2.3.8.1 Osmanlı’da Sivil Toplum

Çok kültürlülüğü asırlarca yaşatan Osmanlı Devletinde farklı ırklar dilleriyle birlikte kültürlerini korumuşlardır. Farklı ırk ve inanıştan insanlar devletin farklı kademelerinde ve ülkenin farklı coğrafyalarında görev almışlardır. Bu da Osmanlıda çok çeşitli sivil toplum yapılarının ortaya çıkmasını ve varlıklarını korumalarını sağlamıştır. (Akyol & Ortaylı, 2013, s. 37-39).

Tosun’a göre sivil toplum Osmanlı imparatorluğunda batıdaki gelişimine benzer bir gelişim göstermemiştir. Haliyle toplum hayatına etkisi de batıdaki gibi olmamıştır. Osmanlının son döneminde ortaya konan demokratikleşme çabalarını sivil toplumun eseri olarak düşünebiliriz. Her ne kadar batıdakinden farklı olsa da Osmanlı devletindeki millet sistemi, loncalar, din kurumu ve ayan gibi sivil oluşumlar sivil topluma benzetilebilir. Ancak bu yapıların devletten ayrılamaz şekilde oluşları onların daha çok devlet kurumu olarak algılanmalarına neden olmuştur. (Tuncel, 2011, s. 35)

Alkan’a göre devletin kutsandığı Osmanlı toplumunda da askeri alan dışı diyebileceğimiz sivil toplum alanına farklı örnekler verebiliriz. Berkes’e göre ise asırlarca varlığını devam ettirmiş ve Osmanlı toplum hayatında hep var olmuş dini

örgütlenme içerisinde ulema, medrese, vakıf sistemini ve tarikatları bu gruba dahil edebiliriz.

Günümüzdeki gibi sivil toplum örgütleri ancak On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren kurulmaya başlamıştır. Bu cemiyetler genelde dağılmakta olan devletin tekrar toparlanması ve ıslah edilmesi yönünde hareket etmişlerdir. Tanzimat'la birlikte sivil toplum kuruluşlarını destekleyen devlet aynı zamanda onları kendi kontrolünde tutma çabası içerisinde olmuştur. I. Meşrutiyetin askıya alınmasıyla sadece toprak bütünlüğünün muhafaza edilmesine odaklanan yönetim sivil toplumun gelişmesine sıcak bakmamıştır. Osmanlı'da sivil toplumun en hareketli olduğu dönem II. Meşrutiyetin ilan edilmesinden sonraki dönemdir. Bu dönemin ilk yıllarında I. Meşrutiyetin askıya alınmasıyla yer altına inenlerde dahil onlarca cemiyet kurulmuştur. 1909'da Kanuni Esasi ile Osmanlıda vatandaşlara dernek kurma hakkı verilmiştir. Devlet ile toplum arasında aracı kurumlardan biri olan siyasal partiler tam bugünkü şekliyle olmasa da bu tarihlerde kurulmaya başlamışlardır. İttihat ve Terakki yönetiminde I. Dünya savaşı nedeniyle ilan edilen sıkıyönetimin etkisiyle özgürlükler tamamen kısıtlanmış, muhalefet susturulmuş, devlet ekonomik, sosyal ve siyasal yaşama tüm varlığıyla hakim olmaya çalışmıştır. Bu şartlar içerisinde hükümet sivil toplum örgütlenmesine sıcak bakmamış, sendikal örgütlenmeyi yasaklamıştı (Tuncel, 2011, s. 35-38).

II. Meşrutiyetin ilanından sonra yayınlanan dernekler kanununun akabinde Osmanlı toplumunda onlarca kadın derneği faaliyete geçmiş, sendikalar sanayileşmenin Osmanlı'ya etkisi sonucu oluşan emeğin sömürülmesine karşı çıkmış ve grevleri başlatmışlardır. Modernleşme çabaları Osmanlıda sivil toplumun gelişimini olumsuz etkilemiştir. Buna rağmen Osmanlı'nın çok kültürlülüğünün sonucu olarak klasik örgütlenmelere ilaveten ideolojik olarak liberalleri, milliyetçileri, İslamcıları ve Marksistleri; etnik olarak Ermenileri, Arapları, Rumları, Kürtleri; siyasal alanda kurulan partileri; ekonomik olarak yerli ve yabancı şirketleri; sendikaları, kadın gruplarını, gazetecileri ve masonları geniş açıyla sivil toplumun parçası olarak görebiliriz. (Çaha Ö. , 1995, s. 99-101)

2.3.8.2 Cumhuriyetin ilk yıllarında Sivil Toplum

Osmanlının son döneminde reformların yukarıdan aşağıya ve devlet eliyle yapılmasını öngören düşünce Cumhuriyet döneminde de varlığını sürdürmüştür. Hem tek partili hem de çok partili siyasal hayatta toplum potansiyel suçlu olarak görülmüştür. Bu durum yönetimin sivil topluma sıcak bakmasını engellemiştir. Her türlü faaliyet ya bizzat devlet eliyle yapılmış ya da devletin emriyle yapılmıştır. Yeni kurulan Cumhuriyetin uluslaşma süreci bu durumun oluşmasında etkin rol oynamıştır. Farklılıkları gidererek aynı kültürel özelliklere sahip benzer toplum oluşturma düşüncesi ulus devlet düşüncesinin bir zorunluluğu olarak gözükümüştür. (Çaha Ö. , 1995, s. 99-102)

Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal hayat pozitivist anlayış çerçevesinde düzenlenmeye çalışıldığından Osmanlı devleti döneminde var olan dini-sivil oluşumların hemen hepsine son verildi. II. Meşrutiyetten sonra kurulan Hürriyet ve İtilaf, Osmanlı Demokrat fırkası vb. 27 partinin Cumhuriyetin ilk yıllarına varamadan I. dünya savaşının da etkisiyle İttihat ve Terakki yönetimince siyasi hayata renk vermesi önlenildi. 1923 seçimleriyle ise sadece Liberal yönü öne çıkanların oluşturduğu bir meclis ortaya çıktı. Bu mecliste oluşan siyasi ayrılık nedeniyle ılımlı liberal olarak kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Tahriri Sükûn Kanunu kapsamında kapatılarak 25 yıllık tek parti dönemi başlamıştır. Bu kanunla İstanbul kökenli birçok gazetenin de yayın hayatına son verilmesiyle sivil toplum tekdüzeliğe itilmiştir. (Çaha Ö. , 1995, s. 102)

Cumhuriyetin ilk yıllarında toplum devletin amaç ve hedeflerini gerçekleştirecek bir unsur olarak görüldü. Ulusal olarak homojen, idari olarak merkezi yapısı, farklılıklara ve otonomiye taviz vermeyen yönüyle ilk yıllardaki Cumhuriyetin Osmanlının son asrındaki padişahlarla sivil toplum karşılarındaki güçleri ve etkileri yönünden kıyaslanmaları mümkün değildir. Hegel ve Rousseau ile temsil edilen Alman ve Fransız ekolündeki sınırsız güce sahip devlet ve ulus düşüncesiyle milli egemenlik anlayışının referans alındığı ilk yıllarda halk egemenliğini ve milli egemenliği göremediğimiz gibi geleneksel olarak var olan sivil toplum örgütleri de hayatına devam

edememiştir. Merkezi bir siyasal kültüre sahip olan Cumhuriyet ideolojisiyle örtüşmeyen başta dini ve ırkı unsurlar olmak üzere her türlü sivil yapı ya sona erdi yada yeraltına çekilmiştir. Devlet ile toplumun kopuk olması bürokratik elitlerin sınırsız bir kamu gücüne sahip olmalarını ve bu gücü istedikleri gibi kullanmalarına neden olmuştur. Hilafet ve Saltanatın kaldırılması ile alfabenin değiştirilmesi haricindeki devrimler Osmanlı döneminden itibaren hayata geçirilmeye çalışılan devrimlerdir. Medrese, tekke ve zaviyelerin kapatılması ile devlet bizzat kendisi din hizmetleri alanına girmiş Kur'an tefsiri başta olmak üzere bu alandaki her türlü organizasyonu kendi ideolojisine uygun olarak yerine getirme çabası içine girmiştir. Osmanlıda en etkin sınıf olan din adamları sınıfının bu şekilde ortadan kalkmasıyla devlet vatandaş diyalogu zayıflamıştır. Ülke çapında örgütlenen Türk Ocakları, Türk Kadınlar Birliği ve Mason birlikleri vb. kapatılarak resmi ideolojiye hizmet edecek olan Halk evleri açılmıştır. Resmi ideolojinin eğitimini verecek olan Halk Evlerinin sayısı 400'ün üzerinde köylerde ki Halk Odalarının sayısı ise 4000'in üzerindeydi. (Çaha Ö. , 1995, s. 106-107)

2.3.8.3 Çok partili dönemde sivil toplum

1946 yılında çok partili hayatla tekrar tanışan Türkiye bu tarihten sonra özellikle Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi ve kamu bürokrasisi arasında geçen mücadeleye şahitlik yapmıştır. Bu mücadelede bürokrasinin siyasallaşması, ilerici-gerici, devrim-karşı devrim gibi hususlar ön plana çıkmıştır. 1971 askeri darbesine kadar bu dönemde çok geniş özgürlüklerin yaşandığı ifade edilebilir.

Tek parti döneminde devletin büyütme çalıştığı elit sınıfın yeni özgürlük talepleri, bazı yasal düzenlemelerden rahatsız olan büyük bir kesim ve hayatından hiç memnun olmayan köylü kesiminin içten gelen baskılarıyla Rusya tehdidindeki Türkiye'nin yönünü demokratik batı dünyasına çevirme gayretinin sonucu olarak Cumhuriyet'in hedefleri arasında olan ve daha önce de bir çok kez denenen çok partili döneme geçiş sağlanmıştır.. (Doğan İ. , 2007)

Demokrat Parti gibi sağ iktidarlar arasında yıllarca süren iktidar olduktan sonra muktedir olma mücadelesi sadece bürokratlarla yaşanmamış tek parti döneminde yönetime ortaksız hâkim olan ve kendilerini uzman, bilim insanı şeklinde ifade eden kısmen sivil toplum içinde yer alan yapıyla da yaşanmıştır. Bu dönem içerisindeki elitiz sivil toplum kendi ideolojik görüşleri doğrultusunda siyasal iktidarları yönlendirme çabası içerisinde olmaya çalışırken siyasi güçte halkın taleplerine yakın durmayı tercih etme gayreti içindedir. Siyasilerle sürekli çatışma içinde olan bu yapıyı bazen boğaz köprüsüne karşı çıkarken bazen de Moskova'daki imar düzenlemesini Türkiye'ye dayatırken görmek mümkün. 70'li yıllarda daha çok sendikalar ve öğrencilerin üniversite örgütlenmesi şeklinde ortaya çıkan sivil toplum farklı fikirlerin tartışılması ve yeni uygulamalara ulaşma çabası şeklinde görülse de maalesef şiddet olgusu bütün bu gelişmeleri gölgelemiş ve 80 darbesiyle bu ilerlemeler son bulmuş. (Gümüş, s. 10-11)

61 Anayasasının özgürlükleri öne çıkartan yönü bu anayasanın yürürlüğe girmesinden sonra sivil toplum örgütlerinin daha da aktif olmalarını sağlamıştır. Ancak sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini tamamen siyasal alana yönlendirmeleri yeterli olgunluğa ulaşmayan bu kesimi şiddetin ve suiistimallerin ağına çekmiştir.

2.3.8.4 1980 ve sonrası dönemde sivil toplum

Bu dönemde darbenin de etkisiyle uzman kuruluşlar ve sendikalar siyasal partilerin uzantısı olmaktan uzaklaşmaya başlamış, kendi alanına ilişkin hususları gündemlerinde objektif olarak ele almaya başlamışlardır. Güçlü Özal hükümetleri ile sivil inisiyatif güçlenmeye başlamıştır. Bürokrasiye de toplumun farklı kesimlerinden insanlar giriş yapmıştır. 90'lara kadar devam eden bu durum daha sonra yereldeki Refah'lı belediyelerle bazı mesleki kuruluşların ve bazı sivil toplum örgütlerinin çatışmasına sahne olmuştur. Rio Çevre ve Kalkınma zirvesi ve Habitat II. Konferansları sivil topluma daha bir dikkat çekilmesini sağladı. BM zirvesinin Türkiye'de yapılacak olması nedeniyle yurttan heyecanlı bir arayış baş gösterdi. Oda batıda NGO olan sivil toplum örgütlerine bizde ne adın verileceğiydi. Devlet dışı kuruluşlar, hükümet dışı kuruluşlar ve gönüllü kuruluşlar gibi önerilerden sonra sivil toplum kuruluşları üzerinde

hemen her kesimin uzlaşmasıyla bu kelime terminolojide yer almaya başladı. (Gümüş, s. 11-14)

90'lı yıllardan sonra devlete hâkim olmak isteyen özellikle kamu bürokrasisi sivil toplum örgütleri ile birlikte hareket etme gereği duymaya başlamıştır.28 Şubat sürecinde de sivil toplum örgütleri bu sürece dahil edilmeye çalışıldı hatta bunlar için şemsiye kuruluşlar oluşturuldu. Bu girişime karşı duran sivil toplum kuruluşları pek sesini ve gücünü hissettiremedi. Bu durumda sivil toplumun demokrasinin etkin koruyucusu olamadığını ortaya koymuştur. (Doğan İ. , 2007, s. 21-22)

1999 depreminde STÖ yerine getirdikleri olağanüstü görevlerle toplumdan geçer not almışlardır. Bu durum sivil toplumun Türkiye’de en çok yardımlaşma alanında aktif olabildiğini göstermektedir.

2000’li yıllarda iktidarın değişmesiyle yine farklı siyasal arayışlar için hareket eden kamu bürokrasisi bazı sivil toplum örgütleri üzerinden Cumhuriyet mitinglerini organize etti. Ancak bu tarihlerde 28 Şubatın aksine bu duruma karşı çıkan birçok sivil toplum örgütünü de karşısında bulmuştur. Nükleer santral inşası, Hes projeleri ve 3. Köprü gibi projeler başta olmak üzere hükümetin gerçekleştirmek istediği birçok projeye karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak Cumhuriyet dönemindeki sivil toplum hareketlerinin gelişimini siyasal gelişmelerden ayrı tutamayız. Dünyada 1920’lerdeki liberal bakış açısının 1930’larda faşist bir hal alması, II. Dünya savaşından sonra Türkiye’nin yönünü batıya çevirmesi bunun sonucunda çok partili hayata geçmesi ve daha sonraki yıllardaki siyasi ve ekonomik gelişmeler sivil toplumun gelişimini doğrudan etkilemiştir.

2.4 SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN TÜRLERİ VE İŞLEVLERİ

Sivil toplum örgütleri hükümetlerden ve kamu makamlarından bağımsız olma, kar amacı gütmeme, devlet ile vatandaş arasında uzlaşmayı sağlama, kamu yararını ön

planda tutma gibi özelliklere sahiptir. Bu özelliklerde ki sivil toplum örgütleri yerine getireceği işleve göre belli tür ve çeşitlilikte olmaktadır.

2.4.1 Sivil Toplum Örgütlerinin Türleri

Gönüllü kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, 3. Sektör, toplum tabanlı kuruluşlar gibi isimlerle anılan sivil toplum örgütlerini dernekler, vakıflar, sendikalar, mesleki kuruluşlar, kulüpler ve bu tanıma yaklaşan çeşitli örgütler olarak görebiliriz. Klasik anlayışta devleti de sivil toplum örgütü gören geniş anlayış çerçevesinde günümüzde iktidarda olmayan siyasi partileri de sivil topluma dahil edebiliriz.

2.4.2 Sivil Toplum Örgütlerinin ekonomik işlevleri

Sivil toplumun sanayileşme ile ortaya çıktığı düşünüldüğünde en önemli işlevinin ekonomik olduğu ifade edilebilir. Geçmişten günümüze siyasi iradeyi etkilemeye çalışan sivil toplum örgütleri, muhalefet ederek veya farklılıklara vurgu yaparak popülerliklerini devam ettirirken, ekonomik amaçlı sivil toplum örgütlerinin geri planda kaldığı düşünülebilir. Bu düşünce doğru değildir. Başta işçi ve işverenleri temsil eden sendikalar olmak üzere birçok sivil toplum örgütleri ekonomik hayatı sürekli etkilemişlerdir. (Tuncel, 2011, s. 92)

Türkiye’de ekonomik amaçlı sivil toplum örgütleri, devletin her alanda yoğun hissedilmesine rağmen yine de varlıklarını devam ettirebilmiş, hatta TÜSİAD örneğinde olduğu gibi siyasal olarak ciddi etkiler ortaya koyabilmişlerdir.

2.4.3 Sivil Toplum Örgütlerinin sosyal işlevleri

Sivil toplum örgütlerini işlevsel olarak değerlendirirken her birine tek bir işlev yüklemek doğru olmaz. Çünkü sivil toplum örgütü üyeleri üyesi buldukları bu birliklere aidiyetlerini kuvvetlendirmek için onların birçok ihtiyaçlarına cevap verebildiklerini görmek isterler. Bundan dolayı günümüz Türkiye’inde bir sivil toplum örgütünün ekonomik, sosyal, siyasal vb. birçok işlevi aynı anda görmeye çalıştığına şahit olmaktadır.

Kültür, sanat, eğitim, sağlık, spor, eğlence, hobi, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kurtarma/güvenlik, din, çevre, yaptırma ve yaşatma/güzelleştirme gayeli olarak sayabileceğimiz hayatın her alanında etkisi ve katkısı bulunan çok çeşitli sosyal amaçlı sivil toplum örgütlerini görmemiz mümkün.

Küreselleşme sürecinde yerel değerlere, kimliklere ve kültürlere yapılan vurgu sonucu sosyal hayatın içinde yer alan birçok sivil toplum örgütü bulunduğu bölgede bu unsurların vurgusu noktasında faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu durum özellikle ulus devlet yapısına sahip ülkelerde hoş karşılanmasa da uluslararası kamuoyundan sürekli destek görmektedir. Bu bağlamda uluslararası aktörlerin de sivil toplum örgütleri önemli görevler üstlenmektedirler. (Tuncel, 2011, s. 94)

Demokratik toplumlarda din ve inanç özgürlüğü düşünce özgürlüğü kapsamında ele alınmakta ve bireyin bu konuda istediği şekilde hareket etme olanağı sağlanmaktadır. Nitekim dini inançlarını en iyi şekilde yaşamak, yaymak ve savunmak amacıyla kurulan sivil toplum örgütlerine de sıklıkla rastlamaktayız. Ülkemiz ki dernekler içinde hatırı sayılır oranda olan cami yaptırma ve yaşatma dernekleri bu gruba dahil edilebilir. (Öktem, 2002, s. 198)

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ki sanayileşme ve ileri teknolojik üretimin çevreye olumsuz etkileri, var olan doğal ve tarihi güzellikleri tehdit ve tahrip etmesi hem yeni çevreci sivil toplum örgütlerinin oluşmasına hem de var olanların faaliyetlerini artırmasına neden olmuştur.

2.4.4 Sivil Toplum Örgütlerinin siyasal işlevleri

Sivil toplum örgütleri demokrasinin bir gereği olan halkın yönetime katılma şartını yerine getirmektir. Şöyle ki; günümüz demokrasilerinde elde edilen refahın da etkisiyle vatandaşlar seçim dönemlerinde oylamaya çok düşük oranlarda katılmaktadırlar. Halbuki demokrasinin en önemli unsurlarından biri olan halk egemenliği vatandaşların seçimlerdeki katılım oranı ölçüsünde gerçekleşmektedir. Bu durumda ortaya çıkan temsil eksikliğini yönetim karar alma süreçlerine sivil toplum

örgütlerini dahil ederek halkın yönetime katılmasını, yönetimi etkilemesini farklı bir yöntemle sağlamaya çalışmaktadır (Yılmaz, 2001, s. 19-20).

Demokratik toplumlarda siyasi amaçlı sivil toplum örgütleri kurularak halka daha yakın olan siyasiler bu şekilde hedefleri olan iktidarı ele geçirmeye ulaşmaya çalışmaktadırlar. Bu durumda siyasilerle çok yakın ilişki içinde olan sivil toplum örgütleri siyasi iradeyi çok kolay etkileyebilmektedir. Batıda siyasal amaçlarla ortaya çıkan sivil toplum örgütleri ya daha demokrasi için mücadele vermiş ya da demokrasinin bekçiliğini yapmaya kendilerini adanmıştır. İnsan hakları ve düşünce özgürlüğü gibi demokrasinin esaslı unsurları için batıda kurulan bu örgütler küreselleşmenin de etkisiyle dünyanın hemen hemen her yerinde görülmeye başlamıştır. (Tuncel, 2011, s. 88-91)

Türkiye'nin de küreselleşmeden ziyadesiyle etkilendiği düşünüldüğünde ülkemizde de benzeri sivil yapılardan bahsedebiliriz. Bizde de demokratik hayata geçiş amacıyla son zamanlarda da demokrasinin kesintiye uğramaması gayesiyle sivil toplum örgütlerinin sahadaki yerlerini almaya çalıştıklarını görmekteyiz. Ancak sahip olduğumuz siyasal yapı bu konuda batıdaki kadar aktif olunmasına olanak vermemektedir.

Eğer sivil toplum kavramını geniş düşünürsek siyasi partileri de sivil örgütlenmeler olarak bu yapının içine koyabiliriz. Birçok sivil toplum örgütünün belli bir aşamadan sonra siyasal hayata adım atması bu hususu desteklemektedir. Yeşiller hareketinin zamanla siyasi partiye dönüşmesini buna örnek verebiliriz. Türkiye'de de buna benzer durumlar ortaya çıkmıştır ve çıkması beklenmektedir. (Sarıbay A. Y., 2001, s. 148)

Sivil toplum örgütleri çok çeşitli baskı yöntemleri kullanarak yasama ve yürütmeyi etkileyerek amaçlarını elde etmeye çalışmaktadırlar. Bunları uzmanların hazırladıkları raporlar, doğrudan görüşme, imza toplama, bildiri yayınlama, kulis faaliyetinde bulunma, seminer, sempozyum ve yazılı ve görsel her türlü yayımla siyasi iktidarı ikna etmeye çalışmak; aleyhte yerel kampanyalar, grev ve lokavt gibi

etkinlikleri yapacak olmakla tehdit etmek; gösteri, boykot, grev, uluslararası kuruluşlara şikayet, icraatı baltalama, itaatsizlik, zor kullanma gibi yöntemlerle aleyhte kampanyalar yürütmek; bağış, hediye vb yöntemlerle partiye ve parti üyelerine maddi çıkar sağlamak olmak üzere dört başlık altında toplayabiliriz. (Özalp, 2008, s. 50-55)

3. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİNDE KATILIMA YÖNELİK MEVZUAT VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Karar alma süreçlerine daha fazla aktif katılımı zorunlu gören demokratik çağdaş toplum hem kamu hem de yasama organlarını katılımı ve sivil iletişimi gerçekleştirecek ve teşvik edecek bir strateji ve metotlar uygulamaya zorlamaktadır. İnternet gibi yeni teknolojiler sayesinde farklı yöntemlerle daha fazla vatandaşa ulaşılabilir.

Maalesef kamu gücünü elinde bulunduranların bu gücü paylaşma konusundaki inadı ve sivil toplum örgütlerinin istenilen kurumsal düzeye ulaşamadıklarından yetersiz kalmaları sivil diyalog ve katılımcı süreçler istenilen düzeye gelememiştir. Bu süreç karar alıcıların ve sivil toplumun gayretleri, karşılıklı saygı ve güvenleri ile aşılabacaktır. Her kesimden farklı katılımcıların olması güven ortamının oluşmasını sağlayacaktır. Sivil toplumun gereken çıktıyı elde edebilmesi yeterli zamana, ilgili bilgi ve belgelere de sahip olmasıyla sağlanabilir. Katılımcı süreç sadece bilgi sorma ile kalmamalı verilen görüşlerin nasıl değerlendirildiği hususunda sivil topluma geri beslenme yapılmalıdır. Demokratik sivil toplum katılımı ile karar alıcılar ile toplum arasındaki mesafe kapanacak, toplumun karar alıcılara güveni artacaktır. Ayrıca bu yöntemle verilen kararlar toplum tarafından daha fazla sahiplenilecek ve sürdürülebilirlik sağlanmış olacaktır. (<http://www.yasader.org/>)

3.1 TBMM

Katılımcı demokrasi kavramı; başta sivil toplum örgütlerinin etkinliklerini artırmaları, seçilmişlerin her karar arifesinde vatandaşlara danışma ihtiyacı, sadece seçim zamanlarında o da düşük bir yüzdeyle gerçekleşen geleneksel temsili demokrasi uygulamasının yetersiz kaldığı düşüncesi nedeniyle uygulamada kendine yer edinmeye başlamıştır.

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 03.03.1973 tarih ve 584 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Tüzüğü'nün hiçbir yerinde yönetim,

katılım, sivil toplum kelimeleri geçmemektedir. Ayrıca 04.11.2004 tarih ve 5253 sayılı Dernekler Kanununda da bu kelimelere yer verilmemiştir.

Şu an yürürlükte olan üç proje ile TBMM sivil toplum örgütlerinin yasama faaliyetlerine katılımını sağlamaya çalışmaktadır. Bunlar; ‘Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı’, ‘Yerel STK’lar için Yasama Okulu Projesi’ ve ‘Kadın STK’lar ile işbirliği’ projeleridir.

3.2 BAKANLIKLAR, BAĞLI VE İLGİLİ KURULUŞLAR

3.2.1 Şuralar

Şura, Türk kamu yönetimi geleneğinde kabul görmüş olan ve muhtelif dönemlerde toplanarak uygulama odaklı kararlar alan önemli bir istişare aracıdır. Şûranın Başkanı Bakandır. Kamu kurumlarının görev ve sorumlulukları ile alakalı konulardaki gelişmeler, yenilikler ve toplum talepleri dikkate alınarak ileriye dönük strateji ve politikalar ile karşılaşılan zorlukların çözümü çok katımlı bir yaklaşımla şuralarda müzakere edilmektedir. Şuralara kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları ve özel sektörü temsilen uzman, akademisyen ve yöneticiler katılır.

Şuralarda komisyon raporları, oy çokluğu esasına göre kabul edilir. Kabul edilenler şûra kararına dönüştürülür. Şûra çalışmalarının tamamlanmasının ardından çalışmaları değerlendiren bir sonuç bildirgesi hazırlanır ve Bakan tarafından kamuoyuna açıklanır. Kararlardan hangilerinin yürürlüğe gireceği Bakan Onayı ile kesinleşir. Bakanlığı doğrudan ilgilendiren Şûra kararları önem ve önceliğine göre uygulama programlarına konulur. Diğer Bakanlıklar ile ilgili hususların uygulama programlarına alınması için ilgili Bakanlıklara önerilerde bulunulur. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>)

Örnek vermek gerekirse Milli Eğitim Şurası, Aile Şurası, Ulaştırma Şurası, Yüksek Sağlık Şurası, Gençlik Şurası Orman ve Su Şurası, Avrasya İslam Şurası,

Sanayi Şurası, Turizm Şurası, Çevre Şurası, Tarım Şurası, Ulaştırma Şurası gösterilebilir.

Ayrıca merkezde gerçekleştirilen toplantılarda ve gerçekleştirilecek işlemlerde sivil toplum örgütlerinin görüşleri sorularak işlem yapılmaya çalışılmaktadır. Örneğin; 6235 sayılı yasaya göre yabancı mimar ve mühendislere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının izin verebilmesi için Türk Mühendis ve Mimarları Odaları Birliğinin görüşü sorulması gerekmektedir.

3.3 DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

1982 Anayasasının 167. Maddesinin ilk fıkrası ‘Devlet para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler’ şeklindedir. Kanunla kurulan düzenleyici ve denetleyici kurullar dayanağını anayasanın bu maddesinden almaktadırlar.

Bazı düzenleyici ve denetleyici kurumların karar organları olan kurullardaki üyelerin bir kısmı ilgili kanunlarda belirlenen meslek üst kuruluşlarınca önerilmekte ve bu kişiler kurul üyesi olarak atanmaktadırlar. Bu suretle meslek kuruluşları/üst kuruluşları kamuda sektörel veya fonksiyonel olarak kendileriyle bağlantılı bazı kamu kuruluşlarının yöneticilerinin belirlenmesinde aktif bir şekilde rol almış olmaktadır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin 2499 sayılı yasa kapsamında Sermaye Piyasası Kuruluna, 4734 sayılı yasa kapsamında Kamu ihale Kuruluna, 4054 sayılı yasa kapsamında Rekabet Kuruluna üye vermesini örnek olarak gösterebiliriz. (<http://www.tccb.gov.tr/>)

3.4 VALİLİKLER VE BAĞLI KURUMLAR

Valilikler ve bağlı kurumlarda karar alma mekanizmalarında STK temsilcilerinin çoğunlukla yer aldığını ve etkin olduklarını görmekteyiz. Aşağıda birimleri itibari ile açılacak durumların dışında özellikle vali, vali yardımcısı ve kaymakamlar

verecekleri önemli kararlar öncesinde genellikle o şehirdeki STK temsilcileri ve kanaat önderleri ile toplantılar gerçekleştirmektedirler. İlden ile farklılık arz eden bu istişare yöntemi bazen geniş katılımlı danışma meclislerine dönebilmektedir. Bir çok ilde başarılı bir şekilde uygulanan kamu STK ilişkileri idarenin en önemli dayanaklarından biridir.

3.4.1 Afet ve Acil Durum Yönetimi

Deprem ve Danışma Kuruluna Türkiye Deprem Vakfı, Deprem Mühendisliği Derneği ve Türkiye Mütahhitler Birliği birer üye vermektedir.

Afet ve acil durumlarla ilgili olarak hazırlanan plan, program ve raporları onaylamakla görevli Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu toplantılarına, ilgili bakan, kurum ve kuruluş, *sivil toplum kuruluşları* temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çağırılabilir.

TUSAK'a Jeofizik Mühendisleri Odası bir üye vererek katılım sağlamaktadır.

Afet ve Acil Durum Merkezleri Yönetmeliğinin 7-3 fıkrası “Kamu kurum ve kuruluşları, afet ve acil durum yönetim merkezleri ile *sivil toplum kuruluşları*, hazırlık ve müdahale hizmetleri bakımından görev alanları ile ilgili olarak Başkanlığa karşı sorumludur. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde gözetilecek ilke ve esasları Başkanlık belirler.” Şekliyle sivil topluma sorumluluk yüklemektedir.

Sivil toplum örgütleri her hangi bir afet durumunda kendiliğinde ya da 5279 sayılı yasada belirtilen gerçek kişiler kapsamında ihtiyaç duyulan tedavi, kurtarma, yedirme, giydirme ve barındırma gibi işlerle bu gibi işlerin gerektirdiği acil durumlarda hizmet verebilmektedir.

3.4.2 Disiplin Kurulları

17.09.1982 tarihli Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin (Ek fıkra: 4/7/2005 – 2005/9138 B.K.K.) fıkrası “Hakkında disiplin soruşturması yürütülen Devlet memurunun üyesi olduğu sendikanın temsilcisi de bu maddede belirtilen disiplin ve yüksek disiplin kurullarında yer alır. Her bir disiplin ve yüksek disiplin kurulunda görevlendirilen temsilci ilgili sendika tarafından önceden bildirilir. Bu şekilde üyesi çift sayıya ulaşan kurullarda oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın kararına itibar edilir.” Şeklinde dir. Bu durumda disiplin kurulunda memurun sendika temsilcisi oy hakkıyla yer almaktadır.

3.4.3 İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5. Maddesi “ Bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmek üzere İl Kurulu, vali veya valinin görevlendireceği bir vali yardımcısının başkanlığında;

- a) Büyükşehir statüsü bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya başkan yardımcısı, diğer illerde il belediye başkanı veya başkan yardımcısı,
- b) İl Genel Meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği bir temsilci,
- c) Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde grubu bulunan *siyasi partilerin il başkanları* veya görevlendirecekleri bir temsilci,
- d) Üniversite rektörleri veya bu konuda görevlendirecekleri bir öğretim üyesi ya da elemanı,
- e) Valilik tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan bir avukat veya hukuk fakültesi mezunu bir kamu görevlisi,
- f) *Baro temsilcisi,*
- g) *Tabip odasından bir temsilci,*
- h) *Ticaret veya sanayi odasından* valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,
- i) Valilik tarafından belirlenecek diğer *meslek odaları veya sendikalardan* bir temsilci,
- j) Mahalli televizyon, gazete, radyo gibi kuruluşlardan başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,

k) Muhtarlar derneği başkanı, yoksa mahalle muhtarlarından başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,

l) *Okul-aile birliklerinden* başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,

m) Sivil Toplum Kuruluşlarından başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek en az üç temsilciden oluşur.

Kurul başkanı gerekli gördüğü durumlarda ilgili kamu veya özel kuruluş temsilcilerini veya kişileri de toplantıya çağırabilir.

Yukarıda görüldüğü üzere İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına sivil toplumun hemen her kesiminden yoğun bir katılım sağlanmaktadır.

3.4.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları

Bu vakıfların amacı ihtiyaç sahibi vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde dağıtılmasını sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir. Bu amaçla kurulan il ve ilçe vakıflarının mütevelli heyetlerine benzer amaçlı STK temsilcilerinden ye alınmaktadır. Bu yeler her faaliyet dönemi için, il dâhilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer muhtar ye ile ilde kurulan ve kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi olmak üzere toplam dört kişidir. İlçe vakıfları içinde benzer uygulama söz konusudur. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>)

3.4.5 Tüketiciler Hakem Heyetleri

Kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, aydınlatıcı, eğitici, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı önlemleri almak ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konudaki politikaların oluşturulmasında gönüllü

örgütlenmeleri teşvik etmek amacıyla olan Reklam Kuruluna, Tüketici Konseyine ve Tüketici Hakem Heyetlerine STK'lar da üye vermektedir. Heyet baronun mensupları arasından görevlendireceği bir üye, ticaret ve sanayi odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği bir üye ve tüketici örgütlerinin seçecekleri bir üye olmak üzere başkan dahil beş üyeden oluşur. Ticaret ve sanayi odası ya da ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ticaret odası ile esnaf ve sanatkar odalarının görevlendireceği üye, uyuşmazlığın satıcı tarafını oluşturan kişinin tacir veya esnaf ve sanatkar olup olmamasına göre ilgili odaca görevlendirilir. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>)

3.4.6 Okul Aile Birlikleri

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak, okul ile aile arasında işbirliği sağlamak, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, aynî ve nakdî bağışları kabul etmek, okula maddi katkı sağlamak okul aile birliklerinin amacıdır. Bu amaca ulaşmak için sosyal ve kültürel etkinlikler yapmak ve kampanyalar düzenlemek, okulların bünyesinde bulunan açık alan, kantin, salon ve benzeri yerleri işlettirebilmek veya işletebilmek okul aile birliklerinin yetki alanındadır. Okul Aile Birliklerinin sadece velilerden ve hayırsever vatandaşlardan oluşması ve okul yöneticileri ile yoğun ilişki içinde olması nedeniyle bu birlikler aktif bir STK kuruluşudur. Birlik genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulundan oluşmaktadır. Yönetim kurulundaki beş kişi sadece anne ve baba olan veliler ile bakanlığa okul yaptıran hayırseverler arasından genel kurulca seçilmektedir (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>).

3.4.7 Stratejik Planlama

Stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme 5018 sayılı kanunun 9. Maddesinde katılımcı yöntemle hazırlanacağı şu şekilde ifade edilmektedir. Madde 9- “Kamu idareleri; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan

göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar.”

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 31. Maddesinde “Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar. Stratejik plân, varsa üniversiteler ve *meslek odaları* ile konuyla ilgili *sivil toplum örgütlerinin görüşleri* alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer...”

5393 sayılı Belediye Kanununun 41. Maddesinde “ Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve *meslek odaları* ile konuyla ilgili *sivil toplum örgütlerinin görüşleri* alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.....”

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar hakkında yönetmeliğin 5. Maddesi “(1) Stratejik planlama sürecinde;

a) Kamu idaresinin hizmetinden yararlananların, kamu idaresi çalışanlarının, *sivil toplum kuruluşlarının*, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili diğer tarafların katılımları sağlanır ve katkıları alınır.

...

ç) İlgili tüm kamu idareleri birbirleri ile uyum, işbirliği ve eşgüdüm içinde; hesap verme sorumluluğunun gereklerini dikkate alarak çalışır.

3.5 BÖLGE DÜZEYİNDEKİ KURUM VE KURULUŞLAR

3.5.1 Kalkınma Ajansları

Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere kurulan kalkınma ajanslarının da yapısında STK'lara yer verilmiştir.

Kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik ve yatırım destek ofisleri şeklinde organlara sahip olan kalkınma ajanslarının yönetim kurulunda; tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşur. Ancak, birden fazla ilden oluşan bölgelerdeki illerde; ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı kurulmuş bulunması halinde, yönetim kurulunda yer alacak temsilci Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından belirlenen kişi yer almaktadır. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>)

3.5.2 Kalkınma İdaresi Başkanlıkları

Güney Doğu Anadolu Projesi, Doğu Anadolu Projesi, Doğu Karadeniz Projesi ve Konya Ovası Projesinin uygulamalarını yerinde koordine etmek ve bu kalkınma projelerinin uygulandığı illerdeki yatırımların gerektirdiği araştırma, planlama, programlama, projelendirme, izleme, değerlendirme ve koordinasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi suretiyle bu projelerin kapsadığı bölgelerin kalkınmasını

hızlandırmak üzere, Kalkınma Bakanlığına bağlı ve tüzel kişiliğe sahip kalkınma idaresi başkanlıkları KHK ile kurulmuştur. Başkan, başkan yardımcıları ve koordinatörlerin yer aldığı teşkilat yapısı içinde her hangi bir STK temsiline yer verilmemiştir. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>)

3.6 YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetimler, demokratik hayatta oynadıkları çok önemli roller ve kamu hizmetlerinin halka götürülmesinde yüklendikleri fonksiyonlar sebebiyle vatandaşın, yerel halkın yönetime katılımının ilk aşamasıdır. (Toprak, 2013)

Avrupa yerel yönetimler özerklik şartının 3. maddesinde yerel yönetimler “Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşımaktadır. Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır” şeklinde ifade edilmiştir.

1982 Anayasasının 127. maddesinde yerel yönetimler “ Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir” denilmek suretiyle ifade edilmiştir.

3.6.1 Özel idareler,

Yerel yönetim alanında 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunun çizdiği çerçevede belediye harici alanlarda İl Özel idareleri hizmet vermektedir. Bağımsız karar alan il genel meclisi, valinin başı olduğu il daimi encümeni ve il özel idaresi genel sekreterliği olarak üç kısımdan oluşan İl Özel İdareleri de aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacak olan belediyelerin katılım mevzuatına benzer mevzuat hükümlerine sahiptir.

3.6.2 Belediyeler,

Belediye Kanununun Hemşehri Hukuku başlıklı 13. maddesinde "*Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.*

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır ..." ifadesi gereği katılım vatandaşlar açısından bir hak olmaktadır.

Belediye Kanununun İhtisas komisyonları başlıklı 24. maddesinde "*Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir....."* ifadesi ile bu komisyonların tüm katılımcılara açık olduğunu vurgulamıştır.

Belediye Kanununun Acil durum plânlaması başlıklı 53. maddesinde "*Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.*

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir.

Belediye, belediye sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir." ifade edilen hususla acil durum planları doğrultusunda halkın katılımı ve eğitimi belediyeye bir görev olarak verilmiştir.

Belediye Kanununun Belediye hizmetlerine gönüllü katılım başlıklı 77. maddesinde "*Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.*" hükmü ile beldede dayanışma ve katılım konusunda belediyeye yükümlülükler getirmektedir.

Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları başlıklı 7. maddesi, Altyapı hizmetleri başlıklı 8. maddesi, Ulaşım hizmetleri başlıklı 9. maddesi belediyelere kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörle birlikte çalışma yükümlülüğü getirmektedir.

22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 65 inci ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 77 inci maddelerine dayanılarak hazırlanarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bu Yönetmelik; sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin hususları düzenlemiştir.

Belediyenin, gönüllüye gerekli araç, gereç, kıyafet tedarik edebileceği, gönüllünün gidiş gelişini sağlayabileceği, başarı gösteren gönüllülere teşekkür belgesi verebileceği, belirlenen kurallara uymayanların ise gönüllülük ilişkisine son verebileceği de Yönetmelikte yer almaktadır. Gönüllülerin gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi ve sivil toplum kuruluşu olabileceği ve gönüllü olarak çalışanlara yönelik çıkarılan kimlik kartının özellikleri de Yönetmelikle belirlenmiştir. (Berk, 2013)

3.6.2.1 Kent konseyleri

Belediye Kanununun kent konseyi başlıklı 76. maddesinde "*Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.*

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usul ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir." şeklindedir

3.6.3 Köy ve Mahalleler

442 sayılı Köy kanununun 12 ve 13. maddelerinde yapılması ihtiyari ve mecburi işlerin muhtar ve ihtiyar heyetince bütün köylünün katılımı imece dahil nasıl yapılacağı belirtilmiştir.

Belediye kanununun Mahalle ve yönetimi başlıklı 9. maddesinde "*Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir.*"

Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/11/2012-6360/15 md.) Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır." ifadesi yer almaktadır.

4. BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİNDE SİVİL TOPLUMUN ETKİSİ VE ROLÜ ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARI VE ANALİZİ: ORDU İLİ

4.1 ORDU İLİNİN TANITIMI

Hititlerin, Kaşgaların, Friglerin, Kimmerlerin, Medlerin, Roma ve Bizanslıların hâkimiyet sürdüğü Ordu M.S. 1200'lerden itibaren yoğun olarak Türklerin yaşadığı bir bölge olmaya başlamıştır. Ordu yöresi Hacı Emiroğulları beyliğinden sonra Osmanlı hâkimiyetine geçmiştir. (Üstün & Yediyıldız, 1992)

1920 yılında Trabzon'a bağlı bir kaza iken Ünye ve Fatsa kazaları bağlanarak il yapılmıştır. Orta karadeniz bölümünde sahilde yer alan Ordu ili yaklaşık 750 bin kişilik nüfusuyla en son büyükşehir olan iller arasında yer almaktadır. 19 ilçe ve yaklaşık 6 bin km² yüzölçümü alanına sahip olan Ordu ilinde sahilde yağışlı ve ılıman yapıya sahip karadeniz iklimi, iç kesimlerde ve yüksek yerlerde ise bol kar yağışlı ve soğuk karasal iklim görülmektedir. (Vikipedi özgür ansiklopedi, 2013)

İldeki üç büyük fabrika (Sagra, Çamsan ve Ünye Çimento) haricinde sanayide geri kalmış bir il konumundaki Ordunun ekonomisi tarıma özellikle fındığa dayalıdır. Son yıllarda kivi ve bal üretiminde de adından söz ettirmektedir.

Doğal varlıkları (Ulugöl, Boztepe), kaleleri(Kurul kalesi, Cıngırt kalesi), kiliseleri(Taşbaşı kilisesi, Yason kilisesi),müze ve tarihi yapıları(Paşaoğlu konağı, Osman Paşa Şadırvanı) plaj ve koyları ile bir çok tarihi ve kültürel değere sahiptir. (Ordu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2013)

Genel olarak klarnet ve davul eşliğinde Ordu karşılaması oynanmasına karşılık çok az yerde kemençe eşliğinde horon oynanmaktadır.

İkisi ulusala yayın yapan beş yerel TV kanalı, on civarında radyo kanalı ve yirmiye yakın yerel gazetesi ile Ordu ili çok sayıda yazılı ve görsel medya kuruluşuna sahiptir.

On binin üzerinde öğrenciye ve tıp fakültesi dâhil birçok önemli fakülteye sahip Ordu Üniversitesi ve yapımına devam edilen havalimanı ise ilin vizyonuna her açıdan ayrı bir değer katacaklardır.

4.2 ORDU İLİNDE KAMU YÖNETİMİNİN YAPISI

Ordu ilinde merkezi idarenin taşra teşkilatı olarak kurulan 56 kurum ve il müdürlükleri ve 19 kaymakamlık Valiliğe bağlı olarak hizmet vermektedir. Merkeze bağlı olan Arıcılık Enstitüsü ve Bölge Müdürlüklerinin ilimizde bulunan şube müdürlükleri de kendi amaçları doğrultusunda görevlerini yerine getirmektedirler.

Önümüzde ki seçimlerden sonra Ordu Belediyesinin dönüştürülmesiyle hizmete başlayacak olan Büyükşehir Belediyesi ve 19 ilçe belediyesi ile ise yerel yönetimler alanında hizmet verilmektedir. Yine 6360 sayılı yasayla kapatılacak olan İl Özel idaresi, 53 belde belediyesi ve 481 köy de yerel olarak hizmet eden birimlerdir. (T.C. Ordu Valiliği)

4.3 ORDU İLİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

İlimiz genelinde bu güne kadar toplam 3024 dernek kurulmuş olup 2050 dernek değişik nedenlerle feshedilmiş veya kapatılmıştır. 974 dernek halen faaliyet göstermektedir. Bu derneklerden 260'ı dini(camii yaptırma ve yaşatma), 146'sı spor, 30'u eğitim, 477'si sosyal ve kültürel, 38'i kamuya yararlı amaçlarla faaliyet göstermektedir. Ordu ilinde ilçeler bazında teşkilatlanmış sendikaların yanında, ulusal düzeyde faaliyet gösteren kamuya yararlı derneklerden 23'ünün şubesi de bulunmaktadır. İlimizde aynı amaçlı derneklerin bir araya gelerek kurmuş oldukları 4 federasyon bulunmaktadır. (İl Dernekler Müdürlüğü, 2013)

4.4 ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARININ ANALİZİ

Bu bölümde alan araştırmasına katılanlara ilişkin genel değerlendirme ve Ordu ilinde kamu yönetiminde STK'ların etkileri ve rollerini ölçmek amacıyla yapılan anketten elde edilen çıktılar değerlendirilecektir.

Katılımcıların yaşları, üye oldukları STK'lar, cinsiyet ve meslek durumları, ilimizdeki STK faaliyetleri ve üyelerin bunlara katılımı, STK'ların idari ve mali yapıları, üyelerin bakış açısından STK'ların kamuoyundaki algısı, STK'larda yönetim, STK'ların sorunları, STK'ların yönetime katılım yolları, STK'ların kamu yönetimlerini etkileme yöntemleri, STK'ların performanslarının değerlendirilmesi, kamuda karar alma mekanizmalarında STK temsilcilerinin yer alması, STK'ların fikirlerinin kamuda dikkate alınışı, STK temsilcilerine genel bakış, mevzuat bağlamında STK temsilcilerinin kamuda temsil yeterliliği, mevzuatta yer almamasına rağmen kamuda STK temsili, en aktif STK'lar, STK üyelerinin başarı tesir durumları, STK temsilcilerinin misyon algısı, STK'ların karar mekanizmalarındaki gelişim süreçleri, STK'larda ortak hareket ve işbirliği, STK'ların verilmiş kararlar üzerindeki tesir durumları ve bunlara ilişkin örnekler, STK ve siyasi partilerin kıyaslanması, günümüz Türkiye'sinde ve Ordu ilinde STK'ların diğer baskı grupları ile kıyası konularında verdikleri cevaplar değerlendirilecektir.

4.4.1 Alan araştırması katılımcılarına ilişkin değerlendirme

Bu bölümde araştırmaya katılan sivil toplum bireyleri ve kamu yöneticilerinin demografik özellikleri kapsamında yaşları, cinsiyetleri, meslekleri, öğrenimleri vb. hususlar değerlendirilmiştir.

4.4.1.1 Katılımcıların STK üyelik süreleri ve yaşları

Tablo 1'de gördüğümüz şekliyle ankete katılanların %0.04'ü 18 yaş altı, % 1'i 18-24, %58'si 24-45, %38'i 45-65, %2.3'si 65+ yaş aralığındadırlar.

Yaş profiline bakıldığında yaş dağılımı ağırlıklı olarak 25-45 aralığındadır. Bu aralıktaki 126 kişinin toplama oranı %58 ile en yüksek oranı göstermektedir. Ancak 45-65 arası da arada büyük bir fark olmadan %38 ile onu takip etmektedir. Her ikisinin

toplam oranı %96'dır. Bu durum kamuda çalışma yaşını yani memuriyet dönemini ve aynı zamanda sivil toplumda aktif rol alınan dönemi yansıtmaktadır. 18 yaş altında sadece bir kişinin olması gençlerin sivil toplum örgütlerine erken yaşlardan itibaren çok hevesli olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 1 - Katılımcıların yaşlarına göre STK'lara üyelik süreleri

		Soru 5-Sivil Toplum kuruluşlarına kaç yıldır üyesiniz?					Toplam
		1-5	6-10	11-15	16 ve üstü	STK Üyesi Değilim	
Soru1- Yaşınız?	18 Yaş Altı	1	0	0	0	0	1
	18-24	3	0	0	0	0	3
	24-45	49	45	22	6	4	126
	45-65	24	18	13	22	4	81
	65+	0	0	0	5	0	5
Toplam		77	63	35	33	8	216

Katılımcıların %35 oranı ile 1-5 yıl, %29 oranı ile 6-10, %16 oranı ile 11-15, %15 oranı ile 16 ve üstü süreyle STK üyelikleri söz konusudur. STK üyesi olmayanların oranı sadece %3'dür. Bu kişilerin kamuda yönetici olan ve STK üyelikleri kanunen yasaklanan kişilerden olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların %40'ı kamuda yönetici pozisyonunda olmadığını beyan ediyor.

Yukarıdaki oranlar değerlendirildiğinde 1-5 yıl aralığında STK üyeliği bulunanlarının oranının en fazla olması son beş yıl içinde Türkiye'deki ekonomik ve sosyal gelişmelere paralel olarak insanların STK'larda da yer almaya başladığını göstermektedir. Özellikle son on yıla baktığımızda STK'lara katılımın %64 gibi yüksek bir oranda olduğunu görmekteyiz. Bu durumda Orduluların son yıllarda yoğun bir şekilde kendilerini STK'lar içerisinde ifade etmeye çalıştıkları söylenebilir. 16 yıl ve üstü oranının %15 olması her ne kadar yüksek görünse bile Ordu ilinin sosyo-kültürel hayatının hareketliliği düşünüldüğünde bu oranın daha yüksek olması beklenebilirdi. Ayrıca çok sayıdaki emeklinin Ordu iline yerleşmesi bu oranı artırabilirdi. Orduya yerleşen emeklilerin STK'lar içinde faaliyet göstermedikleri sonucuna ulaşabiliriz.

4.4.1.2 Katılımcıların yaşları ve üye oldukları STK grupları

Tablo 2 Katılımcıların yaşlarına göre üye oldukları sivil toplum kuruluşları.(1. ve 2. cevabı)

		Soru1-Yaşınız?					Toplam
		18 Yaş Altı	18-24	24-45	45-65	65+	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	0	0	5	5	0	10
	Sendika	1	1	67	30	0	99
	Dernek/Vakıf	0	1	50	39	3	95
	Mesleki Teşekkül	0	1	7	12	2	22
	Okul Aile Birliği	0	0	14	5	0	19
Toplam		1	3	126	81	5	243

Yukarıdaki tablo değerlendirildiğinde katılımcıların %4 oranında siyasi parti üyesi, %45 oranında sendika üyesi, %43 oranında dernek-vakıf üyesi, %10 oranında mesleki teşekkül ve %8 oranında Okul Aile Birliği üyesi olduklarını görmekteyiz. Sendikalar ve Dernek/Vakıf üyeliği Ordu ilinde kamu-STK ilişkilerinde omurgayı oluşturmaktadır. Diğer STK'lar oran olarak azınlıkta kalmaktadır.

Ayrıca anket uyguladığımız 27 kişinin yani yaklaşık %13'ün birden fazla STK'ya üye olduğunu ve bu ikincisinin dernek-vakıf olmadığını belirtmektedir

Tabloda ankete cevap veren kişilerin üye olunan STK grupları ile yaşları kıyaslandığında %58 ile 24-45 yaş aralığında yoğunlaşmıştır. Mesleki teşekkül temsilcilerinin yaş ortalamaları ise diğer grupların aksine 45-65 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır. Bu durum bize mesleki teşekkül üyelerinden yaşça daha genç olanların kendi kurumlarının karar alma mekanizmalarında yeterince temsil etmediklerini göstermektedir. Genç girişimciler STK yönetimlerinde beklenen kadar yer almamaktadır. Mesleki teşekkül temsilcilerinin aksine okul aile birlik temsilcilerinin yaş

aralığı %73 ile 24-45'dir. Her ne kadar çok sayıda siyasi parti üyesi olmasa da var olanların hiç birinin 24 yaş altında olmaması Ordu ilinde gençlerin siyaset içinde olmaya çok hevesli olmadıklarını göstermektedir. Özellikle orta yaş grubu olan 25-45 yaş aralığında siyasete üyelik siyaset kurumundan kişisel beklenti olarak yorumlanabilir.

4.4.1.3 Cinsiyet Dağılımı

Tablo 3 Katılımcıların cinsiyetine göre öğrenim durumları

		Soru 4-Öğrenim Durumunuz?			Toplam	%
		İlköğretim	Lise	Üniversite veya sonrası		
Soru 2-Cinsiyetiniz?	Kadın	1	6	16	23	%11
	Erkek	29	26	138	193	%89
Toplam		30	32	154	216	%100

Yukarıdaki tabloya baktığımız da ankete katılanların %12'si kadın, %88'ierkektir.Kadınların %12'si ilköğretim, %24'ü lise ve %64'ü üniversite mezunudur. Erkeklerin ise %15'i ilköğretim, %13'ü lise, %71'i ise üniversite mezunudur.

Hem kamu yönetiminde hem de STK'ların yönetiminde erkek oranının fazla olması bu durumun ankete aynen yansımaya neden olmuştur. Erkeklerin büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olması anketin Ordu ilinde kamu yöneticilerine ve sivil toplum kuruluşlarının başkanlarına uygulanmış olması nedeniyledir. Son yıllarda ülkemizde artan üniversite mezunu oranı ilimizde etkilemiş ve sadece kamu yöneticileri değil STK başkanları ve kamunun karar alma mekanizmalarına katılan diğer STK temsilcilerinin de üniversite mezunu olanlar arasından olmasını sağlamıştır. Ankete katılanlardan kamuda yönetici olmayan 91 kişiden 40 kişinin üniversite mezunu

olmaması katılımcıların eğitim düzeyini düşürmektedir. Bu kırk kişinin 33'ü erkek, 7'si kadındır. Kamu yöneticisi olmayanların üniversite oranı ise %50'ye yakındır. Bu da ordu ilinde karar alma mekanizmalarında sivil toplumu temsil eden kişilerin eğitim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Kadınlar aleyhine düşük olması kadın erkek eşitliğinde ortaya konulan çalışmaların yetersiz olduğunu ve kadınların hala ne kamuda nede sivil toplumda yönetim makamında bulunamadıklarını göstermektedir. Kadınların Sendika, Vakıf, Dernek gibi sivil toplum kuruluşlarında kısmen de olsa var olmalarına karşılık siyasi parti, mesleki teşekkül ve okul aile birliklerinde ya yoklar yada yok denecek kadar az sayıdalar.

4.4.1.4 Meslek Durumu

Tablo 4 Katılımcıların mesleklerine göre öğrenim durumları

		Soru 4-Öğrenim Durumunuz?			Toplam
		İlköğretim	Lise	Üniversite veya sonrası	
Soru 3- Mesleğiniz?	Memur/Ücretli	2	10	54	66
	Serbest Meslek	9	7	4	20
	Yönetici (Kamu ya da Özel)	5	2	89	96
	Esnaf	8	7	4	19
	Diğer	9	6	3	18
Toplam		33	32	154	219

Ankete katılanların %43'i kamu ya da özel sektörde yönetici, %30'u memur/ücretli, %8'i esnaf, %9'si serbest meslek, %8'i de diğer mesleklerden (muhtar, iş adamı, muhasebeci, bekçi vb.) oluşmaktadır.

Tablodan da görüleceği üzere kamuda STK etkisini ölçmeye çalışan anketimize katılanların yarıya yakını yönetici, üçte biri ise memur ve ücretlilerden oluşmaktadır. Karar alma mekanizmalarının yöneticilerden oluştuğu düşünüldüğünde bu oran genelleme için yeterli olacaktır. Kurul, komite ve komisyonda yönetici olmayan STK

temsilcilerinin de olduğu düşünüldüğünde serbest meslek, esnaf ve diğer meslek mensuplarının görüşlerine de ulaşılmıştır.

Kamu yada özel sektörde yönetici olanların üniversite mezunu oranı %92 gibi yüksek bir orandır. Memur ve ücretlilerde bu oran %81 ile hiç de azımsanmayacak bir değerdedir. Esnaf, serbest meslek ve diğer meslek mensuplarında bu oran %20'lerin altındadır. Sayılan mesleklerin haricinde diğer mesleklerden de katılım olması anketin genellemesini kolaylaştırmaktadır.

Tablo 5 Katılımcıların cinsiyetlerine göre meslek durumu

		Soru 3-Mesleğiniz?					Toplam	%
		Memur/Ücretli	Serbest Meslek	Yönetici (Kamu ya da Özel)	Esnaf	Diğer		
Soru 2-Cinsiyetiniz?	Kadın	11	2	5	1	4	23	%11
	Erkek	53	18	91	18	13	193	%89
Toplam		64	20	96	19	17	216	%100

Yukarıda ki tabloya göre ankete katılan kadınların % 48 oranı memur veya ücretli, %8 oranı serbest meslek, %22 oranı kamu yada özel sektörde yönetici, %4 oranı esnaf, %17 oranı ise diğer mesleklerden oluşmaktadır. Anketi cevaplayan kadınların yarıya yakını memur veya ücretli olarak çalışmaktadır. Maalesef günümüz Türkiye'sinde STK üyeliğinde ve yönetici kesimde kadın oranının düşüklüğü ilimizde de benzerlik göstermektedir. Katılımcı kadınların farklı mesleklerden olması anketimizin genellemesini kolaylaştıracaktır.

Ankete katılan erkeklerin ise %27 oranı memur veya ücretli, %9 oranı serbest meslek, %47 oranı kamu ya da özel sektörde yönetici, %9 oranı esnaf ve %7 oranı diğer mesleklerden oluşmaktadır. Kadınları da olduğu gibi katılımcı erkeklerin yarıya yakınının memur ve ücretli olmakla birlikte hemen her mesleğe ait geniş dağılım anketimizin erkekler içinde genellemesini kolaylaştıracaktır.

Tablo 6 Katılımcıların cinsiyetlerine göre öğrenim durumları

		Soru 4-Öğrenim Durumunuz?			Toplam
		İlköğretim	Lise	Üniversite veya sonrası	
Soru 2-Cinsiyetiniz?	Kadın	1	6	16	23
	Erkek	29	26	138	193
Toplam		30	32	154	216

Yukarıda ki tabloya göre ankete katılan kadınların %4 oranı ilköğretim, %26 oranı lise ve %70 oranı üniversite mezunudur. Erkeklerin ise %15 oranı ilköğretim, %13 oranı lise ve %72 oranı üniversite mezunudur. Genel olarak katılımcıların %14 oranı ilköğretim, %15 oranı lise ve %71 oranı ise üniversite mezunudur.

Katılımcıların kadın erkek büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olduğunu görmekteyiz. Bu durumda ülkemizde STK faaliyetlerinin tabana yayılıp halkın genelini kapsayamadığını göstermektedir. Gerçekte de ülkemizde ki STK dağılımına baktığımızda yaptırma ve yaşatma dernekleri ve hemşehri derneklerini hariç tuttuğumuzda halkı STK içinde özellikle dernek ve vakıf üyeliklerinde göremiyoruz. İlköğretim mezunu bayanların STK'larda çok az görev aldığı hususunu söyleyebiliriz. Kadınların ilköğretim oranı hariç genel itibari ile kadın-erkek oranlarının birbirine yakın olduğunu görmekteyiz.

4.4.2 Ordu ilinde STK faaliyetleri ve üyelerin bu faaliyetlere katılımı

Tablo 7 Katılımcıların üye oldukları STK'ların faaliyet alanları

		Faaliyet alanı 1	Faaliyet alanı 2	Faaliyet alanı 3	Toplam	Yüzde
Gruplar	Çevre	13	0	0	13	%4
	Kültür-Sanat	31	7	0	38	%14
	Eğitim-Spor	95	19	4	118	%42
	Ayni ve Nakdi Yardım/Sosyal Hizmetler	42	9	10	61	%22

Eğlence	1	1	1	3	% 1
Diğer	37	7	3	47	% 17
Toplam	219	43	18	280	% 100

Yukarıda ki tabloda görüldüğü üzere ankete katılan STK'ların faaliyet alanları %4 oranı ile çevre, %14 oranı ile Kültür Sanat, %42 oranı ile eğitim spor, %22 oranı ile ayni ve nakdi yardım sosyal hizmet, %1 oranı ile eğlence, %17 oranı ile diğer alanlar(kamuya yararlı, idareyi geliştirme, fikir vb.) şeklindedir.

Yukarıdaki oranlarda ilk sırayı eğitim ve spor alanının alması anket uygulanan kişiler arasında sendika üyesi kişilerin yoğunlukta olmasından kaynaklanmaktadır. İlimizde faaliyet gösteren ulusal düzeydeki memur sendikaları konfederasyonlarının başkan ve yönetim kurulu üyeleri anketimizin katılımcıları arasındadır. Sendikaların yoğun olarak faaliyette bulunduğu eğitim alanından katılımcı sayısının fazla olması anketin genellemesini kolaylaştıracaktır. Anket çalışmamızda yaptırma ve yaşatma derneklerini hariç tutarak sivil toplumun yönetime en yakın örgütlerine ulaşmaya çalışılmıştır. Ankete katılanların faaliyet alanının %22 ile ayni ve nakdi yardımlar ve sosyal hizmetler olması ayrıca %14 faaliyet alanının kültür sanat olması diğer unsurlar gibi anketin güvenilirliğini de artıracaktır.

Kamu görevlilerine ve kamuya çok yakın alanlar olarak eğitim-spor ve kültür sanat alanının ilk sıralarda yer almasına karşın turizmin yeni geliştiği Ordu ilinde eğlenceye yönelik STK'lar yok denecek kadar azdır. Çevre gibi spesifik bir konuda faaliyet bildiren 13 katılımcının az görülmemesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle HES projelerinin uygulanmaya başlamasından sonra kamuoyunda bu konuda hassasiyetler oluşmaya başlamış ve bu amaçla sivil toplum örgütleri kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda ise burada belirtilen faaliyet alanlarındaki sivil toplum örgütlerinin etkinliklerine üyelerin katılımı irdelenecektir.

Tablo 8 Katılımcıların üye oldukları STK gruplarına göre faaliyetlere katılma sıklığı(1. ve 2. Cevaba göre)

		Soru 9-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün yıl içerisinde düzenlediği faaliyetlerden kaçına katılabiliyorsunuz?				Toplam
		1-5	6-10	11-20	20 ve üstü	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?(faaliyet 1)	Siyasi Parti	6	0	1	3	10
	Sendika	62	21	7	9	99
	Dernek/Vakıf	48	15	9	21	93
	Mesleki Teşekkül	14	1	4	3	22
	Okul Aile Birliği	13	3	0	3	19
Toplam		129	34	18	35	216

Yukarıdaki tabloya göre sivil toplum örgütlerinin faaliyet alanları ve düzenlenen faaliyetlere katılımı cevap veren 216 katılımcı ile sorgulanmıştır. Katılımcıların %59'u beş etkinliğe kadar katılmakta, %15'i 5-10 arası etkinliğe katılmakta, %8'i 11-20 arası etkinliğe katılmakta ve %16'sı 20 ve üstü etkinliğe katılmaktadır. Siyasi parti, mesleki teşekkül ve okul aile birliklerinde yıl içinde sadece 1-5 yıl arası etkinliğe katılım görülmektedir. Sendika ile dernek ve vakıf etkinliklerine katılımın diğerlerine oranla daha yüksek olduğunu görmekteyiz. 20 ve üstü etkinliğe katılımında dernek ve vakıflar diğerlerinden daha önde bulunmaktadırlar %24. . Bu durum Ordu ilinde derneklerin yıllık 20'den fazla etkinlik düzenlediklerini ve üyelerinin bu etkinliklere katılım sağladıklarını yansıtmaktadır. Ben de derneklerimizin düzenledikleri etkinliklere katılmak için bazen hafta içi her gün (beş akşamda) Ordu Kültür Sanat Merkezinde bir çok kez bulunmuşumdur.

Genel itibari ile üyelerin yılda bir kaç etkinlikle sınırlı kaldıklarını söyleyebiliriz. İlimizde bu katılım oranları arzulanan düzeyde değildir. Sivil toplumun neden yeterince etkinlik düzenleyemediği hususuna ayrı bir bölümde değinilecektir.

Tablo 9 Katılımcıların STK faaliyetlerine katılım durumları

		Soru 9-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün yıl içerisinde düzenlediği faaliyetlerden kaçına katılabiliyorsunuz?				Toplam
		1-5	6-10	11-20	20 ve üstü	
Soru 8-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütü bir yılda kaç faaliyet gerçekleştiriyor?	1-5	93	3	1	4	101
	6-10	20	19	3	1	43
	11-20	6	4	8	1	19
	20 ve üstü	10	8	6	29	53
Toplam		129	34	18	35	216

4.4.3 Ordu ilinde STK'ların idari ve mali yapıları

Tablo 10 STK'ların şube durumları

		Soru 11-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün şubesi var mı?				Toplam
		Hayır, yok	Evet, 3'den fazla	Evet, 3'den az	4	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	6	2	2	1	11
	Sendika	7	61	14	0	82
	Dernek/Vakıf	67	14	4	0	85
	Mesleki Teşekkül	12	6	2	0	20
	Okul Aile Birliği	17	1	1	2	21
Toplam		109	84	23	3	219

Bu soru ile katılımcıların üyesi oldukları STK'ların şubesi olup olmadığı gösterilmek istenmiştir. Üçten fazla şubesi olması katılımcının ülke çapında örgütlenmiş güçlü bir STK'yı temsil ettiğini göstermektedir. Katılımcıların yaklaşık %12'si bu gruba dahildir. Ankete katılanların %51'inin üyesi olduğu STK'nın birden fazla şubesi var iken %49'in hiç şubesi yok. Tabloda görüldüğü üzere ilimizde sendikalar ve diğer ulusal

dernekler faaliyette bulunmaktadır. Normalde şubesi olanların oranı daha düşük olması gerekirken anketimize bütün yurt çapında örgütlü olan sendika üyelerinin de cevap vermesi nedeniyle bu oran %51'e kadar yükselmiştir. Bu durumu sendikaların şubeli olanlarının oranının %89 olması açıkça ortaya koymaktadır. Şube oranlarında dernek ve vakıfların %21 ile ortaya çıkması ulusal düzeydeki bir çok derneğin ilimizde de faaliyete bulunduğu göstermektedir.

Okul Aile Birliklerinin şubelerinin olmaması yönetim alanında yetersizliklere neden olmaktadır, bundan dolayı birliklerin il ya da ulusal ölçekte bir araya gelmelerinin okulların yönetimine katkı sağlayabileceği kanaatindeyim. Ayrıca aşağıda inceleneceği gibi mali yetersizlikler de STK'lar için ciddi bir kamburdur.

Tablo 11 STK'ların mali yapıları

		Soru 10-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün geçen yıl ki gerçekleşen gider bütçesi tahminen ne kadardır?			Toplam
		10.000 TL'den az	10.000-100.000 TL arası	100.000 TL'den fazla	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	3	6	1	10
	Sendika	22	29	30	81
	Dernek/Vakıf	32	35	18	85
	Mesleki Teşekkül	7	9	4	20
	Okul Aile Birliği	14	4	1	19
Toplam		78	83	54	215

Sivil toplum örgütlerinin %36'sının 10 bin TL altında, %38'inin 10 bin 100 bin TL aralığında, %25'inin ise 100 bin TL üzerinde gider bütçesi olduğu tahmin edilmiştir.

Günümüz Türkiye'sinde aylık bin TL harcayacak yıllık 10 bin TL'nin üzerine çıkacağı düşünüldüğünde STK'ların %36'sının 10 bin TL'nin altında olması bizlere STK'ların ciddi mali kaynak sıkıntısı içinde olduklarını göstermektedir. Zorunlu

giderlerini dahi karşılayamayan bir çok STK özellikle dernek mevcuttur. 100 bin TL'den fazla gider bütçesine sahip STK'ların ulusal düzeydeki STK'ların ilimizdeki şubeleri olduğu tahmin edilmektedir. Dünyada artan sosyal sorumluluk düşüncesinin ülkemize yansımalarının yanında STK'lara devletin ve vatandaşların güveni arttıkça, onlarda başarılı çalışmalar ortaya koydukça finansman sorununun çözüleceği düşünülmektedir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere Okul Aile Birliklerinin gider bütçeleri genel itibariyle 10.000 TL'nin altında tahmin edilirken sendikalara ilişkin gider bütçesi çoğunlukla 10.000-100.000 arası ve 100.000 TL üstü arasında eşit dağılımla tahmin edilmektedir. Bu da Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini son derece kısıtlı mali imkânlarla gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Hemen her sendikanın ve mesleki teşekkülün gider bütçesinin 10.000 TL'nin üzerinde olduğu düşünüldüğünde verilen cevaplardan üyelerin bazılarının ilçelerde bulduklarını, bağlı oldukları sendikalarının bütçeleriyle alakalı yaklaşık tahminde dahi bulunamadıklarını ve sendikaların ve mesleki teşekküllerin mali açıdan şeffaf olmadıklarını göstermektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi Türkiye'de Sivil Toplum Örgütlerinin en önemli probleminin aslında finansman temini ve bunun sürekliliğinin sağlanması olduğu gerçektir. (Yaşama Dair Vakfı, 2010, s. 50)

TÜSEV'in 2011 yılı Sivil Toplum İzleme Raporunda; Türkiye'de bağış oranlarının oldukça düşük olduğu, uluslararası bir araştırmaya göre nüfusun sadece %14'ü son bir ay içinde bir STK'ya nakdi bağış yaptığı ortaya konulmuştur. Aynı araştırmada Türkiye bağış, gönüllülük ve tanımadığı birine yardım etme eğilimleri açısından 153 ülke içinde 134.sırada yer almıştır (TÜSEV, 2011)

4.4.4 Üyelerinin bakışından STK'ların kamuoyundaki algısı

Tablo 12 STK'ların kamuoyundaki aktiflik durumları

		Soru 12-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kendi misyon ve vizyonuna uygun olarak toplumda, kamuoyunda yeterince aktif rol aldığını, etkili olduğunu düşünüyor musunuz?				Toplam
		Evet, kesinlikle etkili olduğunu düşünüyor m	Kısmen etkili olduğunu düşünüyor m	Kararsız m	Hayır, hiçbir şekilde etkili olduğunu düşünmüyor m	
Soru 6a- Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	6	4	0	0	10
	Sendika	42	33	3	4	82
	Dernek/Vakıf	52	27	2	4	85
	Mesleki Teşekkül	13	4	2	1	20
	Okul Aile Birliği	9	7	2	1	19
Toplam		122	75	9	10	216

Yukarıdaki tabloya göre üyelerin kendi STK'larına ilişkin algıları araştırılmaya çalışılmıştır. Tablodan görüldüğü üzere katılımcılar kendi STK'larının etkisini %57 ile kesinlikle etkili, %35 ile etkili, %4 ile kararsız ve sadece %4 ile hiçbir şekilde etkili olunmadığı şeklinde ifade etmekte. Toplamda etkililik düşüncesi oranı %92. Bu oran STK'ların en büyük hazinesidir. Ordu ilinde STK'lar bu güven sayesinde bir çok projeyi büyük desteklerle uygulayabilir ve bunu başarabilir.

Hiçbir şekilde etkili olduğunu düşünmeyenler ise sadece %4'te kalmaktadır. Demokratik toplum için bu tablo ideal bir tablo olarak düşünülebilir. Ancak bu tablonun sadece bir niyet değil uygulamasının çoğunlukla karşımıza çıkmasını umuyoruz. Bu durumda Ordu ilinde STK'ların üyelerinin gözünden etkin olduklarının kabul edildiği sonucuna varabiliriz.

Demokratik toplumların en önemli özelliklerinden biri de yönetimde sivil toplumun etkisinin olmasıdır. Bu etki sayesinde ki yöneticiler seçim zamanları dışında da yönetilenlerin taleplerine doğru bir şekilde ulaşabilmekteler. Böylece yönetimi hayata geçirmiş olurlar.

Tablo 13 STK'ların gruplara göre etkinliklerinin karşılaştırılması

Soru 16- Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kendi misyon ve vizyonunun gereği olarak kamuda aktif rol alarak bu kurumları ilimizin yararına etkilemeye ve yönlendirmeye çalıştığını düşünüyor musunuz?			Soru 19-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kendi misyon ve vizyonuna uygun olarak toplumdaki, kamu oyunda yeterince aktif rol aldığını, etkili olduğunu düşünüyor musunuz?				Toplam
			Evet, kesinlikle etkili olduğunu düşünüyor um	Kısmen etkili olduğunu düşünüyor um	Kararsızım	Hayır, hiçbir şekilde etkili olduğunu düşünmüyor um	
Evet, her zaman aktif rol almaya çalışıyor	Soru-6 Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadı r?	Siyasi Parti	5	1	0	0	6
		Sendika	36	7	0	1	44
		Dernek/Vakıf	34	4	1	0	39
		Mesleki Teşekkül	12	4	0	0	16
		Okul Aile Birliği	2	3	0	0	5
		Diğer	2	0	0	0	2
	Toplam		91	19	1	1	112
Maalesef yeterince aktif rol almaya çalıştığını düşünmüyor um	Soru 6- Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadı r?	Siyasi Parti	0	1	0	0	1
		Sendika	5	21	1	2	29
		Dernek/Vakıf	11	31	0	3	45
		Mesleki Teşekkül	3	1	1	1	6
		Okul Aile Birliği	1	1	0	0	2
		Diğer	2	2	0	0	4
Toplam		22	57	2	6	87	
Hayır, hiçbir	Soru 6-	Siyasi Parti	0	1	0	0	1

zaman aktif rol alamıyor	Üyesi olduğun uz sivil toplum kuruluşl arı hangi gruptadı r?	Sendika	4	2	0	0	6
		Dernek/Va kır	1	1	0	1	3
		Mesleki Teşekkül	1	0	1	0	2
		Diğer	1	0	0	0	1
	Toplam	7	4	1	1	13	
Kararsızım	Soru 6- Üyesi olduğun uz sivil toplum kuruluşl arı hangi gruptadı r?	Sendika	3	7	2	1	13
		Dernek/Va kır	1	1	1	0	3
		Okul Aile Birliği	1	1	0	0	2
		Diğer	0	0	1	0	1
	Toplam	5	9	4	1	19	
Toplam	Soru 6- Üyesi olduğun uz sivil toplum kuruluşl arı hangi gruptadı r?	Siyasi Parti	5	3	0	0	8
		Sendika	48	37	3	4	92
		Dernek/Va kır	47	37	2	4	90
		Mesleki Teşekkül	16	5	2	1	24
		Okul Aile Birliği	4	5	0	0	9
		Diğer	5	2	1	0	8
	Toplam	125	89	8	9	231	

Yukarıdaki tabloda anketteki 6. 12. ve 16. soruların SPSS programında yapılan üçlü çapraz tablosu ile 12. soruya evet ve 16. soruya evet yanıtını veren 189 kişinin yani %82 gibi büyük bir oranın her iki soruya da aynı cevabı vermesi STK üyelerinin, üyesi oldukları STK'ların etkinlikleri konusundaki görüşlerini net olarak ortaya koyduklarını göstermektedir. Bu iki soruya da hayır cevabı vererek STK etkinliği konusunda olumsuz düşünen üyelerin sayısının ise sadece bir kişi olması bu sonucu destekleyen bir göstergedir.

4.4.5 Ordu ilindeki STK'larda Yönetişim

Tablo 14 STK'larda üyelerinin yönetime katılım durumları

		Soru 14-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün aldığı kararlarında etkili olabiliyor musunuz?				Toplam
		Her zaman etkili olurum	Bazen etkili olurum	Kararsızım	Hiçbir zaman etkim olmaz	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	6	2	1	1	10
	Sendika	8	45	11	18	82
	Dernek/Vakıf	42	32	5	6	85
	Mesleki Teşekkül	6	10	2	2	20
	Okul Aile Birliği	11	4	4	0	19
Toplam		73	93	23	27	216

Kamu yönetiminde etkili olmaya çalışan STK'ları kendi içlerinde ne ölçüde demokratik davrandıkları hususunda sorguladık. Kendi yönetiminde katılımcı bir uygulama ortaya koymayan STK'ların taleplerinin ne kadar üyelere ait olacağı, onlara dayanacağı tartışmalıdır. Sivil Toplumun etkisini arzu eden demokratik sistemler onların da kendi içlerinde üyelerinin seslerine kulak vermelerini arzu etmektedir. Sadece STK başkanlarının görüşleriyle yönetişimin olmayacağı aşıkardır.

Tablo 13'de STK'ların üyelerinin kendi yönetimlerinde etkinliklerini ne ölçüde ortaya koyabildikleri üzerinde durulmuştur. Üyeler %34 oranı ile her zaman etkili olduklarını, %43 oranı ile bazen etkili olduklarını, %11 oranı ile kararsız olduklarını, %12 oranı ile hiçbir zaman etkilerinin olmadıklarını belirtmişlerdir. İlk iki cevap birlikte değerlendirildiğinde %77 gibi yüksek bir oranda üyelerin kendi STK'larının yönetiminde etkin olduklarını ortaya koymaktalar. Demokratik bir görüntü veren bu sonuç karadeniz insanının müdahaleci özelliğinin güzel bir sonucu olarak da değerlendirilebilir.

Çapraz tablomuzu üye olunan sivil toplum örgütleri açısından her zaman ve bazen etkililiği birlikte değerlendirdiğimizde grup içi etkililiğin oranı siyasi partilerde

% 80, sendikalarda %64, dernek ve vakıflarda %87, mesleki teşekküllerde %80, Okul aile birliklerinde %79'dir. Bu oranlar değerlendirildiğinde derneklerin diğer STK'lara nazaran yönetişime daha fazla ağırlık verdiği buna karşın sendikaların en düşük orana sahip olduğu göze çarpmaktadır. Sendikaların özellikle hükümet ve devlet kurumlarında yönetişimi tavsiye ve talep ederken kendi içinde de aynı sorunu yaşamaması bu sorunu kendi içinde de çözmesi gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Yine bu soruya sendika üyelerinin %35 gibi yüksek bir oranla yönetimde hiçbir etkim yok ya da kararsızım cevabı vererek kendi kurumlarında da bu hususa dikkat çekilmesini ortaya koymuşlardır.

Bu soruya verilen cevaplardan Ordu ilinde bütün kurum ve kuruluşlarda ideal yönetim adına ihtiyaç duyduğumuz yönetim uygulamasına en çok da sendikalarda ihtiyaç duyulduğu sonucunu çıkarabiliriz.

4.4.6 Ordu ilinde STK'ların sorunları

Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin en önemli sorunu kendi ihtiyaçlarını karşılayacak ve finansman ihtiyaçlarını giderecek ve bu durumu devam ettirebilmek olduğu yapılan araştırmalar ile ortaya konulmuştur. Finansman ihtiyacının karşılanması çalışmaları STK'lar için hayati önem taşımaktadır.

Ülkemizde STK'lara üye aidatı ödemeleri ve bağış oranlarının çok düşük olduğu düşünüldüğünde bu sorunun büyüklüğün kendini daha net göstermektedir. Aşağıdaki tabloda Ordu ilindeki STK'ların sorunları incelenecektir.

Tablo 15 Ordu İlinde STK'ların sorunları

		Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?					Toplam
		Siyasi Parti	Sendika	Dernek /Vakıf	Mesleki Teşekkül	Okul Aile Birliği	
Soru 13a-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün en önemli iki sorunu nedir?	İyi yönetilemiyor olması	2	19	19	4	3	47
	Maddi kaynak sıkıntısı	8	27	57	14	15	121
	Valilik ve bağlı kurumlarında yönetim sürecine dahil edilememesi	0	20	9	2	2	33
	Belediyelerce yönetim sürecine dahil edilememesi	2	6	6	5	1	20
	Üyelerle ilgili sorunlar	1	26	23	5	1	56
	Mevzuatta yeni düzenlemeler	1	35	24	4	3	67
	Kayıt ve muhasebe vb. büro işleri	5	3	6	2	5	21
Toplam		19	136	144	36	30	365

Tablo 15'de ankete katılanlara üyesi oldukları STK'ların en önemli iki sorununa verdikleri 365 cevap gösterilmektedir. Alınan cevaplardan %13 oranı iyi yönetilemiyor olması, %33 oranı maddi kaynak sıkıntısı, %9 oranı valilik ve bağlı kurumlarda yönetim sürecine dahil edilmemesi, %6 oranı belediyelerce yönetim sürecine dahil edilmemesi, %15 oranı üyelerle ilgili sorunlar, %18 oranı mevzuatta yeni düzenlemeler, %6 oranı kayıt ve muhasebe vb. büro işleri şeklindedir.

Ordu ilinde STK'ların en önemli sorunu 121 kişinin cevabıyla %33 oranı ile belirttiği maddi kaynak sıkıntısıdır. Ordu ilinde gelir düzeyinin de düşük olduğu düşünüldüğünde STK'ların üye aidatları haricinde kendilerine kaynak oluşturmaları gerekmektedir. Ayrıca yapılacak organizasyonlarda kendi üyelerinden istifade ederek giderlerini azaltmalı gönüllülük oranını yükseltmelidirler. Çeşitli projeler ile alınacak hibeler vasıtasıyla bu ihtiyaçları karşılanmaya çalışılabilir. Son yıllarda bu konuda bakanlıkların ve ilgili kuruluşların çıktığı teklif çağrıları dikkat çekmektedir. İçişleri

Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığının teklif çağrısı ile yüzlerce derneğe proje bazında destek sağlanmıştır. Tabii bu durumda kurumsal yapının proje yapmaya ve başarı ile uygulamaya hazır olması gerekmektedir. Bu sorun çeşitli araştırmalarda ülke düzeyinde de ilk sorun olarak gözükmektedir. Yine son yıllarda ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren büyük şirketlerin sosyal sorumluluk bilinçleri gereği bir çok projeyi STK'lar ile hayata geçirme çabası içinde olduğunu görmekteyiz.

Katılımcıların %18 oranı ile 67 kişinin ikinci sırada belirttiği sorun mevzuatta yeni düzenlemeler olarak ortaya çıkmaktadır. Mevzuatta ne gibi sorunlar olduğu daha derinlemesine yapılacak araştırmalarla ortaya konulabilecektir. Ancak günümüzde uygulanan 2004 yılında değişen Medeni Kanunun dernekler ve vakıflarla alakalı yeni düzenlemeler getirdiğini bir çok hususta kolaylıklar sunduğunu biliyoruz. Özellikle STK'ların kuruluşlarında izin prosedürü ve kapatılmalarının zorlaştırılması hususunda atılan adımlar bu iyileştirmelere örnek verilebilir. Tabii ki STK'ların toplumda daha aktif rol alabilmesi için yapılacak yeni düzenlemeler ile kendilerine yeni haklar tanınmalıdır. Özellikle sendikaların ve mesleki teşekküllerin bu husustaki talepleri karşılanmalıdır. Bu iki STK grubu toplumda daha aktif rol almaya hazırdır.

Katılımcıların %15 oranı ile 56 kişinin üçüncü sırada belirttiği sorun üyelerle ilgili sorunlar olarak gözükmektedir. STK nüfusunun normal nüfusun on, on beş katını bulduğu batı ülkelerine oranla düşük olduğu ülkemizde üyelerle ilgili sorunların ilk sıralarda olması tahmin edilen bir husustur. STK bilincinin ve duyarlılığının artmasıyla başta üyelik olmak üzere aidat ödemek, faaliyetlere katılma ve destek olma gibi birçok sorun çözüme kavuşacaktır.

4.4.7 Ordu İli yönetiminde STK'lar ve yönetime katılım yolları

Tablo 16 STK'ların kamuda karar alma süreçlerine katılım yöntemleri

		Soru 17-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kamuda karar alma süreçlerine nasıl katılım sağlıyor?					Toplam
		Yapılan toplantılarla	Hazırlanan raporlarla	Telefon vb. iletişim vasıtalarıyla	Makam ziyaretleri	Diğer	
Soru 6a- Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	3	3	1	2	2	11
	Sendika	38	13	10	17	2	80
	Dernek/Vakıf	47	10	4	21	3	85
	Mesleki Teşekkül	7	1	4	7	0	19
	Okul Aile Birliği	8	0	2	4	6	20
Toplam		103	27	21	51	13	215

Yukarıdaki tabloya göre STK'ların yönetime katılım yollarına %48 oranı ile yapılan toplantılarla, %12 oranı ile hazırlanan raporlarla, %10 oranı ile çeşitli iletişim vasıtalarıyla, %24 makam ziyaretleriyle, %6 oranı ile diğer yollarla katılımın sağlandığı ifade edilmiştir.

Kamuda katılım yönteminin bir uygulaması olarak yapılan toplantıların ilk sırada yer alması Ordu ili için olumlu bir durum olarak gözükmektedir. Ancak %24 gibi yüksek bir oranın varlığı makam ziyaretleriyle sorunların ve fikirlerin iletilmesinde klasik usulün hala devam ettiğini göstermektedir. Bu durum öngörülü yönetim şeklinden ziyade sorunsal yönetimi akla getirmektedir. Ayrıca çağımızda iletişim vasıtalarının çok fazla geliştiği düşünüldüğünde %10'luk oranın bu soruda düşük kaldığını ifade edebiliriz. Ancak insanların görüşlerini daha etkili ve teferruatlı sunmak istemeleri onların fiilen ilgili makamda bulunmaları arzularının devam ettiğini göstermektedir.

Hazırlanan raporlarla katılım oranının sadece %12 olması Ordu ilinde kamu kurum ve kuruluşlarının sivil toplum kuruluşlarından talep ettikleri görüşlerinin ciddi bir şekilde hazırlanan teferruatlı raporlarla karşılanmadığını göstermektedir. Sadece

toplantılarda, iletişim vasıtalarıyla veya makam ziyaretleriyle gerçekleştirilen fikir aktarımının yetersiz olacağı, güçlü temellere dayandırılmayacağı, bunlar gerçekleşse bile kamu idarelerince amaçlanan şekliyle algılanamayacağı ve devamlılığının sürdürülemeyeceği düşünülebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde en etkin katılımın hazırlanan bilimsel raporlarla sağlandığı düşünüldüğünde bu durumun şu an için yerele ulaşmadığı sonucuna varabiliriz. Buda sivil toplumun yerelde etkin olmasının önündeki engellerden biridir.

Yukarıdaki tabloda ayrıca Ordu ilindeki sivil toplum örgütlerinin yönetime katılım yolları da ortaya konulmuştur. Siyasi partilerin sorudaki cevapların hemen hepsiyle bu katılımı sağladıkları gözükmemektedir. Sendikaların ve dernek/vakıfların katılım yöntemleri de genel ortalama ile benzerlik göstermektedir. Mesleki teşekküllerin makam ziyareti oranının %37 olması bu kişilerin yöneticilere kolayca ulaşabilmelerinin sonucu olarak bu yolu sık kullandıkları sonucuna ulaşılabilir. İllerde Valiler ile İlçelerde kaymakamlar ile çok sık görüşebilen, her zaman randevu alabilen oda başkanlarının bu katılım yöntemini benimsemesi bu şekilde, yüz yüze daha etkili oldukları sonucuna varabiliriz. Kamuyu etkileme yöntemlerinin 18. soru ile inceleneceği için bu husus daha derinlemesine orada ele alınacağından bu kısımda sadece katılım üzerinde durulmuştur.

4.4.8 Ordu ilinde STK'ların kamu yönetimini etkileme yöntemleri

Tablo 17 STK'ların kamu yönetimini etkileme yöntemleri

		Soru 18-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütü kamuda karar alma süreçlerini hangi yöntem kullanarak etkilemeye çalışıyor?				Toplam
		Gösteri yürüyüşleri	Basın açıklamaları	Makam ziyaretleri	Hepsi	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	0	0	7	2	9
	Sendika	21	42	18	1	82
	Dernek/Vakıf	2	26	50	5	83
	Mesleki Teşekkül	0	3	14	2	19
	Okul Aile Birliği	0	1	11	4	16
Toplam		23	72	100	14	209

Yukarıdaki tabloya göre STK'ların kamu yönetimlerini etkileme yöntemleri üzerinde durulmuştur. Katılımcılardan 209 kişi bu soruya cevap vermiştir. Cevap verenlerden 14 kişi hepsi şikkını işaretlemiştir. Değerlendirme yapılırken bu sayı diğer cevaplara eklenecektir. Verilen cevaplardan %16 oranı gösteri yürüyüşlerini, %36 oranı basın açıklamalarını, %48 oranı ise makam ziyaretlerini kullandıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların yarıya yakını kamu yönetimlerini makam ziyaretleri ile etkilemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kamu yönetimine katılım yolları sorumuzda toplantılardan sonra %24 ile ikinci sırada olan makam ziyaretleri bu şikkın cevap olarak yer almadığı kamu yönetimini etkileme yöntemleri sorumuzda %48 ile ilk sırada yer almaktadır. Her iki soru birlikte değerlendirildiğinde ankete cevap verenler hem katılımı hem de yönetimi etkilemede toplantıların ve makam ziyaretlerinin önemini vurgulamaktadırlar. Son yıllarda ülkemizde yönetim uygulamalarının yaygınlaşması toplantı gibi fikirlerin müzakere edildiği ortamların idarece sık sık oluşturulduğunu göstermektedir.

Katılımcılar makam ziyaretlerinden sonra basın açıklamalarını ve gösteri yürüyüşlerini işaretlemiştir. Ankete katılanların %34 oranına tekabül eden sendika üyesi 74 kişinin bu soruya cevabı gösteri yürüyüşleri ve basın açıklamaları olması nedeniyle bu iki şikkın oranı toplam %52'ye ulaşmıştır. Ülkemizde sendikaların sık sık gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yaptığı düşünülürken bu durumun ilimizde de gerçekleştiğini müşahade etmekteyiz. Demokratik ülkelerde sıklıkla rastladığımız gösteri yürüyüşlerinin ilimizde de tercih ediliyor olması toplumun bu konuya duyarlı olduğunu göstermektedir. Daha sonraki sorularda açıklanacağı üzere Ordu ilinde STK'ların yaptıkları basın açıklamalarının yanında Fındık Mitingi, Sahil(çevre) Yolu Yürüyüşü ve HES Protestoları gösteri yürüyüşleri bağlamında hatırlanacak kamu oyunda ciddi yankı uyandırmış büyük tepkilerdir. Bu gösteriler hükümetin kararlarında etkili olmuş hatta bazı kararlarını değiştirmiştir.

Katılımcılardan siyasi parti, mesleki teşekkül ve okul aile birliği üyelerinin hiç gösteri yürüyüşü cevabı vermedikleri, üçünün ortalaması olan sadece %8 gibi bir oranda ise basın açıklaması cevabı verdikleri görülmektedir. Bu üç grubun %72 oranı ile diğer

STK'lara nazaran daha fazla makam ziyaretlerine ağırlık verdikleri söylenebilir. Okul aile birliklerinin okul müdürleri ve milli eğitim müdürleri ile yoğun ziyaret ilişkisi içinde oldukları hayatın olağan görüntüsüdür. Hatta ilçemizde Merkez İlköğretim Okulunun Okul Aile birliği başkan ve üyelerinin beni makamımda ziyaretleri sırasında okul bahçesine talep ettikleri çocuk oyun grubunu birlikte karar vererek gerçekleştirdik. Okul aile birliğinin girişimiyle başlayan okul bahçesine çocuk oyun grubu yapımı Ordu ilinde veliler tarafından takdir edildi ve bir çok okul tarafından benzer şekliyle uygulandı.

Ankete katılan dernek ve vakıf temsilcilerinin bu soruya 2 kişi ile sadece %2 oranında gösteri yürüyüşleri cevabını vermesi Ordu ilindeki dernek ve vakıfların sokak organizasyonlarına sıcak bakmadıklarını göstermektedir.

Genel itibari ile değerlendirdiğimizde makam ziyaretleri başta olmak üzere basın açıklamaları ve gösteri yürüyüşleri cevaplarının hepsinin verildiğini görmekteyiz. Günümüz Ordu'sunda da yönetimi etkilemenin en yaygın yolu makam ziyaretleri olarak görülmektedir.

4.4.9 Ordu İlinde STK'ların performanslarının değerlendirilmesi

Tablo 18 Üyelerin bakışından STK'ların performanslarının değerlendirilmesi

		Soru 16-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kendi misyon ve vizyonunun gereği olarak kamuda aktif rol alarak bu kurumları ilimizin yararına etkilemeye ve yönlendirmeye çalıştığınızı düşünüyor musunuz?				Toplam
		Evet, her zaman aktif rol almaya çalışıyor	Maalesef yeterince aktif rol almaya çalıştığınızı düşünmüyorum	Hayır, hiçbir zaman aktif rol alamıyor	Kararsızım	
Soru 6a- Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları	Siyasi Parti	8	1	1	0	10
	Sendika	40	26	5	11	82
	Dernek/Vakıf	45	33	4	3	85
	Mesleki Teşekkül	12	6	2	0	20

hangi gruptadır?	Okul Birliği	Aile	7	6	1	5	19
Toplam			112	72	13	19	216

Yukarıda ki tablo ile Ordu ilinde ki STK'ların performansları ölçülmeye çalışılmıştır. Tabloya göre katılımcıların %51 oranı Ordu da ki STK'ların her zaman kamuda aktif rol alarak bu kurumları ilimizin yararına etkilemeye ve yönlendirmeye çalıştığını düşündüğünü, %33 oranı ise yeterince bu düşünceye katılmadığını, %6 oranı ise bu düşüncenin tamamen zıddını ifade ederek Ordu ilinde STK'ların hiç bir zaman aktif rol alamadıklarını ve %8 oranı ise kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Çoğunluk itibari ile Ordu ilinde STK'ların performansının onandığını ve STK'lara çok az bir tereddütle birlikte güven duyulduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 19 Katılımcıların cinsiyetine göre STK'ların performansının değerlendirilmesi

		Soru 16-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütünün kendi misyon ve vizyonunun gereği olarak kamuda aktif rol alarak bu kurumları ilimizin yararına etkilemeye ve yönlendirmeye çalıştığını düşünüyor musunuz?				Toplam
		Evet, her zaman aktif rol almaya çalışıyor	Maalesef yeterince aktif rol almaya çalıştığını düşünmüyorum	Hayır, hiçbir zaman aktif rol alamıyor	Kararsızım	
Soru 2- Cinsiyetiniz?	Kadın	13	5	0	5	23
	Erkek	99	67	13	14	193
Toplam		112	72	13	19	216

Bu tablomuzda ise performansın kadın ve erkekler açısından değerlendirmesini görüyoruz. Kadınların erkeklere nazaran STK'ların performansını %57 oranı ile daha çok beğendikleri sonucunu çıkarabiliriz. STK'larla ilgili hiç bir kadının hiçbir zaman aktif rol alamıyorlar cevabının verilmeyişi de bu çıkarımı desteklemektedir.

4.4.10 Kamuda karar alma mekanizmalarında STK temsilcilerinin görev alması hususunun değerlendirilmesi

Tablo 20 Kamuda STK temsili

		Soru 15-Kamuda karar mekanizmalarında sivil toplum temsilcilerinin bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
		Olmazsa olmaz	Olmasa da olur	Gereksiz	Kararsızım	
Soru 3- Mesleğiniz?	Memur/Ücretli	47	10	3	4	64
	Serbest Meslek	17	3	0	0	20
	Yönetici (Kamu ya da Özel)	83	6	2	5	96
	Esnaf	18	0	0	1	19
	Diğer	15	1	0	1	17
Toplam		180	20	5	11	216

Yukarıdaki tabloya göre Ordu ilinde kamuda karar mekanizmalarında STK temsilcilerinin bulunmasının meslekler açısından değerlendirildiği bu tabloya 216 katılımcı cevap vermiştir. STK temsilcilerinin kamuda karar alma mekanizmalarında bulunmasına %84 oranı ile olmazsa olmaz, %9 oranı ile olmasa da olur, %2 oranı ile gereksiz ve %5 oranı ile kararsızım cevabı verilmiştir.

Cevaplar değerlendirildiğinde %84 oranı ile 180 kişinin kamuda STK temsilcilerini olmazsa olmaz olarak arzuladığı görülmektedir. Tablo 18'de görüldüğü üzere bu kişilerden 101'inin kamuda yönetici olarak kendini ifade etmesi aslında kamunun da bu etkiye açık olduğunu göstermektedir. Kamuda STK temsilcilerinin görev almasını gereksiz gören oran ise sadece %2'dir. Bu durum yönetişimin hem kamu görevlileri hem de STK'lar tarafından özümsemiğini göstermektedir. Bu kişilerin tamamının ise tablo 18'de görüleceği üzere kamu yöneticisi sadece 5 kişiden oluşmaktadır. Bu sayı genel değerlendirmemiz içerisinde kendini kamu yöneticisi olarak ifade edenlerin sadece %4 gibi çok düşük bir oranı göstermektedir.

Meslekler açısından bu oranlar değerlendirildiğinde ise memur ve ücretliler %74, serbest meslek mensupları %85, kamu yada özel sektörde yöneticiler %86, esnaf

%95, diğer meslekler %88 ile kamuda STK temsilcilerinin bulunmasına olmazsa olmaz cevabı vermişlerdir. Yine mesleklerden serbest meslek, esnaf ve diğer mesleklerden hiç gereksiz cevabı verilmemiştir. Yöneticilerden 2 ve memurlardan sadece 3 kişinin gereksiz cevabı verdiği görülmektedir. Bu sayılar oranlandığı zaman %3 gibi çok düşük bir oranı göstermektedir.

Gereksiz ve olmasa da olur cevaplarının birlikte değerlendirildiğinde memur ve ücretliler de %20, yöneticilerde ise %8 gibi bir oranlarla kamuda STK'ya sıcak bakılmadığı görülmektedir.

Tablo 21 Kamu yöneticilerinin bakış açısından, kamuda STK temsili

		Soru 15-Kamuda karar mekanizmalarında sivil toplum temsilcilerinin bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
		Olmazsa olmaz	Olmasa da olur	Gereksiz	Kararsızım	
Soru 32-Kamu yöneticisi olarak sivil toplum örgütünün etkisiyle kararınızı değiştirdiniz mi?	Kamuda yönetici değilim	79	7	0	2	88
	Evet	52	4	1	3	60
	Hayır	49	9	4	6	68
Toplam		180	20	5	11	216

Aşağıda gösterilen tablo değerlendirildiğinde bütün STK'ların gruplar itibarıyla kamuda karar mekanizmalarında görev almalarına verdikleri cevapları görmekteyiz. Tabloyu incelediğimizde Siyasi parti üyelerinin bu soruya %90 oranı ile olmazsa olmaz ve %10 oranı ile kararsız cevabı verdiğini görmekteyiz. Kamu yöneticilerini en fazla etkilemeye çalışan siyasilerin diğer STK'larında bu etkiye sahip olmasını düşünmelerini demokratik bir anlayışın yansıması olarak değerlendirebiliriz.

Sendika temsilcilerinin bu soruya %80 oranı ile olmazsa olmaz, %10 oranı ile olmasa da olur, %4 oranı ile gereksiz ve %6 oranı ile kararsız cevabı verdikleri görülmektedir. Sendika temsilcileri siyasi parti üyeleri ile kıyaslandığında %10 daha az

olmazsa olmaz cevabı vermiş olmalarına rağmen büyük oranda kamuda STK görevlendirmesine inanmaktadırlar.

Dernek ve vakıf temsilcileri de bu soruya %84 oranı ile olmazsa olmaz, %11 oranı ile olmasa da olur,%2 oranı ile gereksiz ve %3 oranı ile kararsız cevabı vermişlerdir. Bu oranlar ile dernek ve vakıf temsilcileri de büyük oranda kamuda STK görevlendirmelerini arzu etmektedir.

Mesleki teşekkül ve Okul Aile Birliklerinde de bu soruya çok büyük oranda %87 ile olmazsa olmaz cevabı verilmiştir. Bu iki grupta STK'ların kamuda karar mekanizmalarında görev almalarını gereksiz düşünen bulunmamaktadır.

Sendika ve derneklerdeki beş kişi haricinde STK'lar içinde kamuda karar mekanizmalarında görev almalarına gereksiz olduğu cevabını veren bulunmamaktadır. STK'lar bu hususu kendileri için varlık sebebi olarak görmektedirler. STK'lar kamuda karar mekanizmalarında bulunmalarının etkinliklerini artırdıkları bilincine sahiptirler. Diğer sorularda irdeleneceği üzere bu konudaki talepleri de artarak devam etmektedir. Bu şekilde gerçekleşen katılım ile kamu yönetiminde doğrudan temsil örneklerinin verildiğini görmekteyiz.

Tablo 22 STK gruplarına göre kamuda STK temsili

		Soru 15-Kamuda karar mekanizmalarında sivil toplum temsilcilerinin bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
		Olmazsa olmaz	Olmasa da olur	Gereksiz	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	9	0	0	1	10
	Sendika	66	8	3	5	82
	Dernek/Vakıf	71	9	2	3	85
	Mesleki Teşekkül	19	1	0	0	20
	Okul Aile Birliği	15	2	0	2	19
Toplam		180	20	5	11	216

4.4.11 Ordu ilinde STK'ların fikirlerinin kamuda dikkate alınışı

Tablo 23 STK üyelerinin fikirlerinin kamu görevlilerince değerlendirilmesi

		Soru 21-Bir sivil toplum temsilcisi olarak Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde katıldığınız toplantılar, kurul ve komisyon vb. ortamlarda fikirlerinizin ciddiyle dikkate alınarak değerlendirildiğini düşünüyor musunuz?				Toplam
		Evet, fikirlerim her zaman dikkate alınmıyor	Maalesef fikirlerim yeterince dikkate alınmıyor	Hayır, fikirlerim hiçbir zaman dikkate alınmıyor	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	4	3	0	3	10
	Sendika	20	37	9	16	82
	Dernek/Vakıf	27	41	3	14	85
	Mesleki Teşekkül	4	12	2	2	20
	Okul Aile Birliği	9	7	1	2	19
Toplam		64	100	15	37	216

Yukarıdaki tabloya göre STK temsilcilerinin Ordu ilinde Valilik ve bağlı kurumlar ile belediyelerde katıldıkları karar alma mekanizmalarında fikirlerinin nasıl değerlendirildiği yine STK grupları itibari ile sorgulanmıştır.

Katılımcıların %30 oranı fikirlerinin her zaman dikkate alındığını, %46 oranı fikirlerinin yeterince dikkate alınmadığını, %7 oranı fikirlerinin hiçbir zaman dikkate alınmadığını, %17 oranı ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Fikirlerin her zaman dikkate alındığı %30 oranı ile fikirlerin yeterince dikkate alınmadığını gösteren %46 oranı toplanarak birlikte değerlendirildiğinde %76 oranı ile katılımcılar fikirlerinin değerlendirildiğini düşünmektedirler. Bu oran aynı zamanda kamu yöneticilerinden memnuniyet derecesi olarak da görülebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Ordu ilinde kamu yöneticilerinin yönetimi başarı ile

uyguladıkları sonucunu çıkarabiliriz. Fikirlerinin hiçbir zaman dikkate alınmadığını düşünen kişilerin oranının %7'lerde kalması da bu sonucu desteklemektedir. Kendi tecrübelerimle de gözlemlediğim şekliyle Ordu ilinde kamu yöneticileri ile STK'lar arasında yoğun bir işbirliği söz konusudur. Bu işbirliği bir çok yeni projenin hayat bulmasını sağlamıştır. Örneğin havalimanı, Çambaşı kayak merkezi, Çikolata Park gibi.

STK temsilcilerinden bu soruya cevap verenlerden fikirleri hiçbir zaman dikkate alınmayanlar ile kararsızlar toplanarak birlikte değerlendirildiğinde %24 gibi dörtte bir oranında bu soruya olumsuz cevap verenler olduğu görülebilir. Bu açıdan baktığımızda yöneticilerin çoğulculuk ilkesi gereği bu azınlığa ait fikirlerinde değerlendirilerek, dikkate alınarak karar verilmesi gerekmektedir.

Katılımcı STK'ları bu soruya verdikleri cevap bağlamında değerlendirdiğimizde siyasi parti üyelerinin (%100) tamamının fikirlerinin dikkate alındığını, sendika üyelerinin %70 oranı ile fikirlerinin dikkate alındığını, dernek vakıf ve mesleki teşekkül temsilcilerinin %80 oranı ile fikirlerinin dikkate alındığını, okul aile birliklerinin temsilcilerinin ise %84 oranı ile fikirlerinin dikkate alındığını görmekteyiz. Genel itibari ile STK gruplarının oranlarının birbirine yakın olduğu görülmekle birlikte siyasi parti üyelerinin oranının %100 olması dikkat çekmektedir. Günümüz Türkiye'sinde özellikle taşrada siyasi partilerin kamu yönetimini etkilemede aktif oldukları göz önüne alındığında bu sonuç ülke gerçekleriyle birebir örtüşmektedir. Bu durumda bürokrasinin kendi görev alanının gereklerine bağlı kalarak bu etkilenmeye açık olması umulmaktadır. Aksi durumda hukuksuz bir çok işlemin oluşması muhtemeldir.

4.4.12 Ordu ilinde STK temsilcilerine genel bakış

Tablo 24 Kamuda görevli STK temsilcilerine karşı güven algısı

		Soru 22-Sivil toplum örgütü üyelerinden Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde katılım, yönetim ve işbirliği adına toplantı, kurul ve komisyonlarda görev yapanlara bakışınız nasıl				Toplam
		Gerçekten topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar	Maalesef şahsi menfaatleri için görev alıyorlar	Hem şahsi menfaatleri, hem de topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	5	2	1	1	9
	Sendika	30	15	22	14	81
	Dernek/Vakıf	39	7	25	14	85
	Mesleki Teşekkül	6	2	7	5	20
	Okul Aile Birliği	10	0	6	3	19
Toplam		90	26	61	37	214

Yukarıdaki tabloya göre STK üyelerinin kamuda görev alanlara diğer kişilerin bakışının STK grupları açısından değerlendirilmiştir. Katılımcılardan 214 kişinin cevap verdiği bu soru ile STK üyelerinin kamuoyundaki algılanışı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ankete cevap verenlerin %42 oranı bu kişilerin gerçekten topluma karşı sosyal sorumluluk gereği bu görevleri aldıkları, %12 oranı bu kişilerin maalesef şahsi menfaatleri için bu görevi aldıkları, %28 oranı bu kişilerin hem şahsi menfaatleri hem de topluma karşı sosyal sorumluluk gereği bu görevi aldıkları cevabını verirken, %17 oranı ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Gerçekten topluma karşı sosyal sorumluluklarının gereği olarak bu görevin alındığını ifade edenlerin oranının yarıya yakın olması hem kamu yöneticilerinin hem

de STK üyelerinin kamudaki temsilcilerin samimiyetlerine inandıklarını göstermektedir. Çok önemli olan bu misyonun en iyi şekilde yerine getirilmesinin yanında bu hususun kamu oyunda nasıl algılandığı da dikkate değerdir. Tablo 22'den de görüleceği üzere kendini kamu yöneticisi olarak ifade edenlerin %37 oranı ile 47 kişisi de STK'yı kamuda temsil eden kişilerin samimiyetlerine inanmaktalar. Bu oran şahsi menfaatlerini düşündüklerini gösteren %15 oranı ile kıyas edildiğinde de kamu yöneticilerinin memnuniyeti görülmektedir.

Aşağıdaki tabloya göre 32. soruya evet cevabı veren(STK etkisiyle kararını değiştiren yöneticiler) ve kendini kamu yöneticisi olarak ifade edenlerin %65 oranı STK temsilcilerinin bu görevlerini sadece sosyal sorumluluklarının gereği olarak yaptıklarına inanmayarak farklı seçenekleri işaretlemişlerdir. Aynı zamanda 32. soruya hayır cevabı veren(STK etkisiyle kararını değiştirmeyen yöneticiler) ve kendini kamu yöneticisi olarak ifade edenlerin de %61 oranı STK temsilcilerinin bu görevlerini sadece sosyal sorumluluklarının gereği olarak yaptıklarına inanmayarak farklı seçenekleri işaretlemişlerdir. Kamu yöneticileri arasındaki %60 oranlarındaki STK temsilcilerine güven eksikliği idarenin işleyişini ciddi olarak olumsuz olarak etkileyeceği düşünülebilir. Eğer STK'ların kamuda etkisinin daha fazla olmasını arzuluyor ve bu şekilde daha isabetli kararlar alınacağını düşünüyorsak kamu yöneticileri ile STK temsilcileri arasındaki bu güven eksikliğini gidermemiz gerekmektedir. Başarılı çalışmalar ortaya koymanın ilk şartı çalışma ekiplerinin bir birlerine güvenlerinin tam olmasıdır.

Tablo 25 Kamuda verilen kararların STK etkisiyle değişimi

		Soru 32-Kamu yöneticisi olarak sivil toplum örgütünün etkisiyle hiç kararınızı değiştirdiniz mi?			Toplam
		Kamuda yönetici değilim	Evet	Hayır	
Soru 22-Sivil toplum örgütü üyelerinden Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde katılım, yönetim ve işbirliği adına toplantı, kurul ve komisyonlarda görev yapanlara bakışımız nasıl	Gerçekten topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar	43	21	26	90
	Maalesef şahsi menfaatleri için görev alıyorlar	6	7	13	26
	Hem şahsi menfaatleri, hem de topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar	23	19	19	61
	Kararsızım	14	13	10	37
Toplam		86	60	68	214

Yukarıdaki tabloya göre STK grupları bağlamında kararsızların ve hem şahsi menfaatleri, hem de topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar cevapları devre dışı bırakılarak değerlendirildiğinde siyasi partilerin %71 oranı ile, sendikaların %66 oranı ile, dernek ve vakıfların %84 oranı ile, mesleki teşekküllerin %75 oranı ile ve okul aile birliklerinin %100 oranı ile STK temsilcilerinin topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev aldıklarını düşünüyorlar.

Anket katılımcılarının 22. soru gibi hassas sorulara olumsuz cevap vermemeye çalıştıkları düşüncesinden hareketle tablo 21'e farklı bir değerlendirme ile bakarak olumlu cevabın haricindeki cevapları toplayıp bir değerlendirme yaptığımızda ise %58 gibi yarıdan fazla bir oranda kamuda görev alan STK temsilcilerine güvenin tam olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kamu için önemli olan bu temsilcilere karşı şüpheye mahal verilmeyecek derecede güvenin olması hem yönetim için hem de kamuoyu için zorunludur. Demokrasinin ve yönetim anlayışının yaygınlaşması için

çok önemli misyon üslenmiş samimi STK temsilcileri yönetimde başarının hem yerelde hem ulusalda önemli bir ayağıdır. Bu acıdan yapılacak değerlendirme ile STK'lar ve devlet bu oranları daha yukarı çıkarmanın yollarını araştırmalıdır. Başta bu toplantı, kurul, komisyon ve komite gibi yerlere verecekleri üyeleri toplumun en güvenilir kişilerinden seçmeli sonrada bu üyelerinin gerçekleştirdiği iş ve işlemlerle ilgili üyelerine ve kamuoyuna şeffaf davranarak sürekli bilgi vermelidir.

4.4.13 Mevzuat bağlamında STK temsilcilerinin kamuda temsili

Tablo 26 Mevzuat bağlamında STK temsilcilerinin kamuda temsili

		Soru 23-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin mevzuatında karar süreçlerine ilişkin sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet, yeterince katılıma yer veriliyor	Hayır, yeterince katılıma yer verilmiyor mevzuat yetersiz	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	3	6	1	10
	Sendika	14	59	9	82
	Dernek/Vakıf	25	50	10	85
	Mesleki Teşekkül	4	13	3	20
	Okul Aile Birliği	5	13	1	19
Toplam		51	141	24	216

Yukarıdaki tabloya göre STK gruplarının valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin mevzuatında karar alma süreçlerine ilişkin sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine yeterince yer verilip verilmediği sorgulanmıştır. Katılımcılar %24 oranı ile yeterince katılıma yer verildiğini, %65 oranı ile yeterince katılıma yer verilmediğini, %11 oranı ile kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Son yıllardaki katılım lehine mevzuat değişikliklerine rağmen STK temsilcilerinin mevzuatta karar alma süreçlerinde yeterince temsil edilmediği düşünülmektedir. Hem yerelleşmenin gereği olarak hem de

yetki genişliği kapsamında illerde kullanılan yetkilerde STK'lar daha fazla inisiyatif verilmesini istemektedirler.

STK grupları açısından değerlendirme yaptığımızda sendikaların %17 oranı ile katılım mevzuatının yeterli olduğu, dernek ve vakıflarda ise bu oran %30'dur. Sendikaların dernek ve vakıflara göre karar mekanizmalarında bulunmaya daha arzulu oldukları görülmektedir.

Tablo 27 Katılımcıların eğitim düzeyleri açısından STK'ların kamuda temsiline bakışı

		Soru 23-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin mevzuatında karar süreçlerine ilişkin sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet, yeterince katılıma yer veriliyor	Hayır, yeterince katılıma yer verilmiyor mevzuat yetersiz	Kararsızım	
Soru 4-Öğrenim Durumunuz?	İlköğretim	15	13	2	30
	Lise	5	23	4	32
	Üniversite veya sonrası	31	105	18	154
Toplam		51	141	24	216

Yukarıdaki tabloya göre valilik ve bağlı kurumlar ile belediyelerin mevzuatında karar süreçlerine ilişkin sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine yeterince yer verilip verilmediği katılımcıların öğrenim durumları itibari ile çapraz sorgu yöntemi ile sorgulanmıştır.

Katılımcılardan ilköğretim mezunu olanların %50 oranı ile mevzuatın yeterli olduğu, %43 oranında ise mevzuatın yeterli olmadığı görüşündeler. Lise mezunu olanların ise %16 oranı ile mevzuatı yeterli olduğu, %77 oranı ile mevzuatın yeterli

olmadığı görüşündedir. Son olarak Üniversite mezunları %20 oranı ile mevzuatın yeterli olduğunu, %68 oranı ile mevzuatın yeterli olmadığını düşünmektedirler. Eğitim düzeyinin artmasına paralel olarak mevzuatın yetersiz olduğunu düşünen kişilerin oranının artması dikkate değerdir. Aynı zamanda eğitim düzeyi arttıkça kararsızların oranının da artması farklı bir çıktı olarak gözükmektedir.

4.4.14 Mevzuatta yer almamasına rağmen kamuda STK temsili

Tablo 28 Mevzuatta yer almamasına rağmen kamuda STK temsili

		Soru 24-Zorunlu olmasa da Kamuda karar süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin fikirleri ve taleplerinin öğrenilmesi amacıyla toplantı, kurul ve komisyonlara dahil edilmesini nasıl buluyorsunuz?				Toplam
		Kesinlikle doğru buluyorum, demokratik bir zorunluluk	Bu husus tamamen idarenin inisiyatifine bırakılmalı	Mevzuatta katılım yoksa dahil edilmeli	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	10	0	0	0	10
	Sendika	61	10	3	8	82
	Dernek/Vakıf	69	4	5	7	85
	Mesleki Teşekkül	18	1	1	0	20
	Okul Aile Birliği	16	2	0	1	19
Toplam		174	17	9	16	216

Yukarıdaki tabloya göre katılımcıların zorunlu olmasa da kamuda karar alma süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin fikirleri ve taleplerinin öğrenilmesi amacıyla toplantı, kurul ve komisyonlara dahil edilmesinin gerekliliği sorgulanmıştır.

Katılımcıların %81 gibi büyük bir oranı zorunluluk olmasa da STK'ların karar alma mekanizmalarına katılımını doğru bulduğunu ve bunun bir demokratik zorunluluk olduğu cevabını tercih etmiştir. Ankete katılanlar bu soruya verdikleri cevapla anketteki

en net sonucu ortaya koymuşlar ve bu sorunun ilk şikkını en yüksek oranlı şık olarak kendi fikirlerini açıkça ifade etmek istemişlerdir. Bu soruyu diğer sorularla birlikte değerlendirdiğimizde Ordu ilinde hem STK temsilcilerinin hem de kamuda yönetici olanların yönetim fikrine çok sıcak yaklaştıkları gözükmektedir. Bu soruda zorunluluk olmadığı vurgusu yapılmasına rağmen ilk cevap verilmiştir. İlk cevap şikkında ise 'demokratik zorunluluk' kelimesi özellikle tercih edilmiştir. Bu şikkın işaretlenmesi katılımcıların bu konudaki fikirlerinin çok güçlü olduğunu göstermektedir. Özellikle Siyasi parti temsilcilerinin %100 mesleki teşekkül temsilcilerinin %90 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmesi bu kesimlerin idareyi yönlendirme de çok daha motive olduklarını göstermektedir.

STK'ların karar alma mekanizmalarında bulunmalarının bütün kesimler tarafından arzu edildiğini görmekteyiz. Genel itibari ile toplumda konsensüs sağlanan bu hususun başarılı bir şekilde uygulanması da büyük önem taşımaktadır. Elbette mümkün olduğu kadar çok STK'nın karar alma sürecine katılımının ciddi yararlılıkları olacaktır. Bu münazara ortamlarında fikirlerinden ziyadesiyle istifade edilecektir. Ancak burada ki hassas nokta çoğulcu düşünce yapısının nasıl uygulanacağıdır. Bunun farkı diye tabir edebileceğimiz farkların oluşmasında verilen kararların uygulaması ve sürdürülebilirliği o kadar kolay olabilecek midir? Zaten STK'ların yönetime dahil edilmesi çoğulcu anlayışın bir sonucudur. Diğer yönlerinin yanında azınlık fikirlerine de bu şekilde ulaşacak idareler bu fikir ve talepleri uygulayarak toplumun tamamını kapsamaya, toplumun tamamına hizmet etmeye çalışmaktadırlar. İdareler bu olgular ile yönetimde bütünlük ve istikrar ilkeleri ile karar alma süreçlerinde ise adaleti sağlamaya çalışmalıdır.

4.4.15 Ordu ilinde en aktif ve etkili STK'lar

Tablo 29 Ordu ilinde en aktif STK değerlendirmesi

		Soru 25-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerdeki toplantı, kurul ve komisyonlarda sizce aşağıdaki hangi sivil toplum örgütü en aktif role, etkiye sahip?				Toplam
		Sendikalar	Mesleki kuruluşlar	Dernek ve Vakıflar	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	1	3	3	3	10
	Sendika	49	14	6	13	82
	Dernek/Vakıf	35	22	20	8	85
	Mesleki Teşekkül	6	8	3	3	20
	Okul Aile Birliği	9	1	4	5	19
Toplam		100	48	36	32	216

Yukarıdaki tabloya göre ankete cevap verenlerin istisnalar olsa da öncelikli olarak kendi STK'larını etkin olarak görmektedirler. Siyasi parti cevabının olmadığı soruda siyasi parti üyeleri sendikalara sadece %10 oranında diğer cevaplara da %30 oranında yanıt vermişlerdir. Aynı durumda olan Okul aile birliği üyeleri ise %48 oranı ile okulların yönetiminde etkili olduklarını düşündüklerinden dolayı olsa ki sendikaları, çok düşük oranlarda ise diğer STK gruplarını tercih etmişlerdir.

Katılımcıların yarıya yakınının %46 oranı ile sendikaların en fazla etki ve role sahip oldukları yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Ankete katılanların %38'inin sendika üyesi olduğu düşünüldüğünde diğer sivil toplum üyelerinin de sendikaların etkili oldukları yönünde görüşleri mevcuttur. Dernek ve vakıflar ise %17 oranı ile son sırada yer almaktadır. Ankete cevap verenlerin %39'unun dernek ve vakıf üyesi olduğu düşünüldüğünde gerçekten de kendi sivil toplum örgütlerinden ziyade diğer sivil toplum örgütlerinin etkinliğini düşünen dernek ve vakıf üyelerinin sayısı bir hayli fazladır. Bu durumu dernek ve vakıfların birinci misyonunun yönetimi etkileme değil klasik olarak var olan sosyal yardım ve hizmet olarak algılanması olarak açıklayabiliriz. Derneklerle

İlgili bu oranın sivil toplumun ülkemizde güçlenmesiyle yükseleceğini düşünüyorum. Yine bu soruya %13 gibi yüksek bir oranda kararsızım cevabının verilmesini sivil toplumun kamuoyunda istenilen etkiyi ve algıyı oluşturamamasıyla açıklayabiliriz. Bu soruya verilen cevaplarla Ordu ilinde sendikaların diğer STK'ların yanında dernek ve vakıflardan da daha etkin oldukları sonucuna varmaktayız.

Tablo 30 STK'ların faaliyet alanlarına göre en aktif olanların değerlendirilmesi

		Soru 25-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerdeki toplantı, kurul ve komisyonlarda sizce aşağıdaki hangi sivil toplum örgütü en aktif role, etkiye sahip?				Toplam
		Sendikalar	Mesleki kuruluşlar	Dernek ve Vakıflar	Kararsızım	
Soru 7a-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütü daha çok aşağıdaki alanlardan hangisinde faaliyet yapıyor?	Çevre	6	5	1	1	13
	Kültür-Sanat	13	6	10	2	31
	Eğitim-Spor	50	16	10	19	95
	Aynı ve Nakdi Yardım/Sosyal Hizmetler	19	8	7	8	42
	Eğlence	0	0	1	0	1
	Diğer	12	13	7	2	34
Toplam		100	48	36	32	216

Yukarıdaki tabloya göre STK'ların aktif ve etkinliklerinin faaliyet alanlarına dağılımını görmekteyiz. Sendikaların en aktif olduğunu işaretleyen katılımcıların çoğunluğunun eğitim tabanından geldiğini ve bütün alanlarda en fazla oranda sendikaların işaretlendiğini görmekteyiz. Sadece diğer faaliyet alanlarında mesleki kuruluşların çoğunlukla tercih edildiğini müşahade ediyoruz. Faaliyet alanlarına göre bütün katılımcıların sendikaların en fazla etki ve role sahip olduğunu düşündüğünü söyleyebiliriz. Son zamanlarda STK'larla alakalı değerlendirmeler yapılırken sendikaların dahil edilmediğini ve özellikle dernek, vakıf vb. oluşumlar dikkate alınarak sivil toplumun etkinliğinin ve gücünün ölçülmeye çalışıldığını görmekteyiz.

4.4.16 STK üyelerinin başarı ve etkinlik görünümüleri

Tablo 31 STK üyelerinin başarı ve etkinlik değerlendirilmesi

		Soru 19-Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütü temsilcilerinin kamuda katıldıkları karar alma mekanizmalarında(toplantı, kurul, komisyon vb.) etkin olabildiklerini düşünüyor musunuz?				Toplam
		Evet, kesinlikle etkin olduklarını düşünüyorum	Kısmen, etkin olduklarını düşünüyorum	Hayır, hiçbir şekilde etkin olamıyorlar	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	5	3	2	0	10
	Sendika	17	56	5	4	82
	Dernek/Vakıf	22	52	7	4	85
	Mesleki Teşekkül	10	7	3	0	20
	Okul Aile Birliği	4	7	4	4	19
Toplam		58	125	21	12	216

Tabloya göre kamuda karar alma mekanizmalarında bulunan STK temsilcilerinin başarı ve etkinlikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %27 oranı STK temsilcilerinin kesinlikle etkin olduklarını düşündüğünü, %58 gibi yüksek bir oranı ise kısmen etkin olduklarını düşündüğünü, %10 oranı ise hiç bir şekilde etkin olmadıklarını ve %5 oranı ise kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan kesinlikle ve kısmen etkili olduğu cevaplarını verenlerin birlikte değerlendirilmesi durumunda büyük çoğunlukla etkin olduğunun düşünüldüğü sonucuna varabiliriz. Kararsızlar ile olumsuz düşünen oranının ise sadece %15'lerde kalması Ordu ilinde STK temsilcilerinin etkin oldukları sonucuna ulaşmamızı destekleyen ayrı bir unsurdur.

4.4.17 STK temsilcilerinin misyon algısı

Tablo 32 Katılımcıların eğitim düzeylerine göre kamuda görev alınmasına bakışı

		Soru 20-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin katılım uygulaması olarak toplantı, kurul ve komisyonlarda görev alan sivil toplum örgütü temsilcilerine bakışları nasıl?			Toplam
		Gerçekten fikirlerinden istifade edilmek isteniyor	Hem fikirlerinden istifade edilmek, hem de demokratik görüntü verilmek isteniyor	Sadece demokratik görüntü verilmek isteniyor	
Soru 4-Öğrenim Durumunuz?	İlköğretim	9	14	7	30
	Lise	9	16	7	32
	Üniversite veya sonrası	36	59	59	154
Toplam		54	89	73	216

Yukarıdaki tablo ile katılımcıların öğrenim durumları itibariyle Valilik ve bağlı kurumlar ile belediyelerin karar mekanizmalarında görevli STK temsilcilerine bakışları ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %25 oranı gerçekten fikirlerinden istifade edilmek istendiğini, %41 oranı hem fikirlerinden istifade edilmek hem de demokratik görüntü verilmek istendiğini, %34 oranı ise sadece demokratik görüntü verilmek istendiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların ilk iki şıkkı birlikte değerlendirildiğinde %75 oranında olumlu düşünüldüğü sivil toplumun kamuda karar mekanizmalarında bulunmasıyla bir yandan fikirlerinden istifade edilirken diğer yandan da demokrasinin gereği yapılmaktadır. Öğrenim durumları açısından tabloya baktığımızda ise öğrenim durumunun artmasıyla ters orantılı olarak STK temsilcilerinin fikirlerinden istifade edildiği hususundaki oranlar azalmaktadır. Haliyle öğrenim artmasıyla sadece demokratik görüntü verildiği düşüncesini yansıtan cevaplarda artmaktadır. Sonuç olarak Ordu ilinde öğrenim düzeyi

arttıkça kamuda karar alma mekanizmalarındaki STK temsilcilerine güvenin azaldığını söyleyebiliriz.

Aynı soruya aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere üye olunan STK grupları açısından baktığımızda STK temsilcilerinin fikirlerinden istifade edilmek istendiği görüşünde en yüksek oranın dernek ve vakıflara ait olduğunu görmekteyiz. Bu mekanizmaların içinde sıklıkla bulunan bu STK temsilcilerinin konuya daha fazla vakıf olarak bu cevabı verdiklerini söyleyebiliriz.

Tablo 33 Kamu görevlilerinin STK üyelerine bakışının değerlendirilmesi

		Soru 20-Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin katılım uygulaması olarak toplantı, kurul ve komisyonlarda görev alan sivil toplum örgütü temsilcilerine bakışları nasıl?			Toplam
		Gerçekten fikirlerinden istifade edilmek isteniyor	Hem fikirlerinden istifade edilmek, hem de demokratik görüntü verilmek isteniyor	Sadece demokratik görüntü verilmek isteniyor	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	3	5	2	10
	Sendika	16	32	34	82
	Dernek/Vakıf	26	38	21	85
	Mesleki Teşekkül	5	6	9	20
	Okul Aile Birliği	4	8	7	19
Toplam		54	89	73	216

4.4.18 STK'ların karar mekanizmalarına tesirlerinin gelişimi

Tablo 34 Ordu ilindeki STK'ların etkinlik gelişimi

		Soru 26-Ordu ilindeki sivil toplum örgütlerinin Ordu ili için verilen kararları etkileme bağlamında gelişimini nasıl buluyorsunuz?					Toplam
		Olağanüstü gayretle gerekli etkiyi ve katılımı sağlamak talar	Beklenen etkiyi, katkıyı sağlamaktalar	Tam etkin değil fakat etkisini gittikçe arttırmaktadırlar	Yerlerinde saymaktadırlar	Kararsızım	
Soru 4- Öğrenim Durumunuz?	İlköğretim	5	5	13	2	5	30
	Lise	3	1	19	2	7	32
	Üniversite veya sonrası	10	25	90	19	10	154
Toplam		18	31	122	23	22	216

Yukarıdaki tabloda katılımcıların öğrenimleri durumları itibariyle Ordu ilindeki STK'ların karar mekanizmalarındaki gelişimini ortaya koymayı amaçlamıştır. Katılımcıların %8 oranı STK'ların olağanüstü gayretle gerekli etkiyi ve katılımı sağladıklarını, %14 oranı beklenen etkiyi ve katkıyı sağladıklarını, %57 oranı tam etkin olmadıklarını fakat etkilerini gittikçe arttırdıklarını, %11 oranı yerlerinde saydıklarını ve %10 oranı ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Ordu ilinde STK'ların ne olağanüstü gayret gösterdiklerini ne de beklenen etkiyi sağladıklarını söyleyebiliriz. Ancak, etkinliklerini arttırmaya devam ettikleri ifade edilebilir. Öğrenim durumları artan katılımcıların STK'ların etkisini gittikçe artırdığı yanıtını veren cevaplarının da arttığını görmekteyiz.

Aşağıdaki tabloda ise STK grupları bağlamında STK'ların gelişimi irdelenmiş ve siyasi parti temsilcileri(%80) ve dernek ve vakıf temsilcilerinin (%61) birlikte en yüksek oranla STK'ların tam etkin olmadıklarını fakat etkilerini gittikçe arttırdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 35 STK gruplarının bakış açısından STK'ların gelişimi

		Soru 26-Ordu ilindeki sivil toplum örgütlerinin Ordu ili için verilen kararları etkileme bağlamında gelişimini nasıl buluyorsunuz?					Toplam
		Olağanüstü gayretle gerekli etkiyi ve katılımı sağlamakta lar	Beklenen etkiyi, katkıyı sağlamakta lar	Tam etkin değil fakat etkisini gittikçe arttırmaktadırlar	Yerlerinde saymaktadır lar	Kararsızım	
Soru 6a- Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	1	0	8	1	0	10
	Sendika	6	12	43	13	8	82
	Dernek/Vakıf	9	13	52	6	5	85
	Mesleki Teşekkül	2	4	9	0	5	20
	Okul Aile Birliği	0	2	10	3	4	19
Toplam		18	31	122	23	22	216

4.4.19 STK'larda ortak hareket, işbirliği

Tablo 36 Ordu İlinde STK'larda ortak hareket ve işbirliği

		Soru 27-Sivil toplum örgütleri ordu ilinde birlikte hareket edebiliyorlar mı?				Toplam
		Hayır, hiçbir zaman	Bazen	Evet, her zaman	Kararsızım	
Soru 4-Öğrenim Durumunuz?	İlköğretim	3	17	7	3	30
	Lise	5	18	3	6	32
	Üniversite veya sonrası	31	112	3	8	154
Toplam		39	147	13	17	216

Tabloya göre katılımcıların %18 oranı STK'ların Ordu ilinde hiçbir zaman birlikte hareket edemediklerini, %68 oranı bazen birlikte hareket edebildiklerini, sadece %6 oranı her zaman birlikte hareket edildiğini ve %8 oranı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

STK'ların ortak hareket etmeleri, işbirliği içinde bulunmaları bir il için hayati öneme sahiptir. En azından asgari müştereklerde bir arada olunabilmelidir. Bu birliktelik doğru kararların alınmasını sağlayacağı gibi alınan kararların da sürdürülebilmesini sağlayacaktır. STK'ların her zaman birlikte hareket ettiklerini gösteren %8 oranı, Ordu ilinde STK'lar arasında birlik, ortak hareket ve işbirliği hususlarının gelişmediğini göstermektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça bu birliktelik ve ortak harekete inananların oranı artmaktadır. Bağımsız hareket tarzını diğer unsurların yanında Karadeniz insanının bireyselliğine bağlayabiliriz.

Aşağıdaki tabloda ise STK'ya üyelik süresi ile STK'ların birlikte hareket durumları yansıtılmıştır. STK üyelik süresinin artmasıyla doğru orantılı olarak soruya bazen cevabını verenlerin oranının da arttığını görmekteyiz. Bu durumda STK üyeliğinin artmasının insanları ortak harekete ve işbirliğine yönlendirdiğini söyleyebiliriz. Gerçekten de hayatın her alanında yer alan STK'lar faaliyetleri sırasında bir çok defa kamuyla ve diğer STK'larla iletişime geçmekte bu durum onlarda ortak hareket ve işbirliği düşüncesinin oluşmasını ve gelişmesini tetiklemektedir.

Tablo 37 Katılımcıların üyelik sürelerine göre ortak hareketin değerlendirilmesi

		Soru 27-Sivil toplum örgütleri ordu ilinde birlikte hareket edebiliyorlar mı?				Toplam
		Hayır, hiçbir zaman	Bazen	Evet, her zaman	Kararsızım	
Soru 5-Sivil Toplum kuruluşlarına kaç yıldır üyesiniz?	1-5	14	51	5	7	77
	6-10	15	42	2	4	63
	11-15	6	25	1	3	35
	16 ve üstü	3	23	4	3	33
	STK Üyesi Değilim	1	6	1	0	8
Toplam		39	147	13	17	216

4.4.20 STK'ların kamuda verilmiş kararlara etkisi

Tablo 38 Kamuda verilen kararların geri alınmasının değerlendirilmesi

		Soru 28-Kamu yöneticilerinin sivil toplum örgütlerinin etkileriyle kararlarını değiştirmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Hayır	Kararsızım	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	9	1	0	10
	Sendika	52	14	16	82
	Dernek/Vakıf	57	11	17	85
	Mesleki Teşekkül	13	2	5	20
	Okul Aile Birliği	18	0	1	19
Toplam		149	28	39	216

Yukarıdaki tabloya göre katılımcıların STK gruplarına göre kamu yöneticilerinin STK etkisiyle kararlarını değiştirmeleri gerekip gerekmediği ortaya konmaktadır. Katılımcıların %69 oranı evet cevabı, %13 oranı hayır cevabı vermiş, %18 oranı ise kararsız kalmıştır.

STK'ların etkisinde en ileri noktanın kamunun verdiği kararları değiştirtmesidir. İdare hukukunda ki tersine işlem ilkesi gereği idare verdiği kararları her zaman geri alarak başka bir karar verebilir. Bu durum karar verildikten kısa bir süre sonra olabileceği gibi yıllar sonra da gerçekleşebilir. Anketimiz de katılımcılar çoğunlukla kamu yöneticilerinin STK etkisi ile daha önce verdikleri kararları gözden geçirip değiştirmelerinin gerektiğini ifade etmektedirler.

STK grupları açısından bu karar değiştirmeyi değerlendirdiğimizde %90 oranı ile siyasi partilerin, %95 oranı ile Okul aile birliklerinin, %64 oranı ile sendikaların, %67 oranı ile dernek ve vakıfların ve %65 oranı ile mesleki teşekkül üyelerinin evet cevabı verdiklerini görmekteyiz. Bu oranlar içerisinde siyasi partilerin ve okul aile birliklerinin %100'e yakın oranı dikkat çekmektedir. Kendi fikirlerine rağmen karar alındığını düşünen bu iki grup bu kararların değiştirilmesini istemektedir.

Aşağıdaki 28. ve 32. Soruların çapraz tablosunda kamu yöneticilerinin STK etkisi ile kararlarını hiç değiştirip değiştirmedikleri araştırılmıştır. Bu soruya kendini kamu yöneticisi olarak ifade eden katılımcıların %47 oranı evet, %53 oranı ise hayır cevabı vermiştir. Bu cevaplardan Ordu ilindeki yöneticilerin yarıya yakınının daha önce verdikleri bir kararı STK etkisi ile değiştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu husus kamu yönetimi adına sevindirici bir tablodur, ancak yeterli değildir. Üç beş yıl idarecilik yapan hemen herkesin STK etkisi ile daha önce verdikleri kararları değiştirmelerinin normal olduğunu düşünüyorum. Günümüzde verilen kararların çoklu bir etkinin sonucu olduğu düşünüldüğünde bu etkenlerin hepsine vakıf olunamamakta ve yanlış karar alınabilmektedir. Bu durumda kararın değişimine etki edecek yeni bir hususun STK'lar tarafından ileri sürülmesi durumunda her idarecinin daha önce verdiği kararı gözden geçirip yeni bir karar vermesi doğrudur.

Yine aşağıdaki tabloya göre kamu yöneticilerinin STK etkisi ile kararlarını değiştirmeleri gerektiğini düşünen 149 kişinin 50'sinin kendini kamu yöneticisi olarak ifade etmesi önemlidir, ki bu %34 oranına tekabül etmektedir.

Tablo 39 Kamu yöneticilerinin sivil toplum örgütlerinin etkileriyle kararlarını değiştirmeleri

		Soru 28-Kamu yöneticilerinin sivil toplum örgütlerinin etkileriyle kararlarını değiştirmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Hayır	Kararsızım	
Soru 32-Kamu yöneticisi olarak sivil toplum örgütünün etkisiyle hiç kararınızı değiştirdiniz mi?	Kamuda yönetici değilim	66	6	16	88
	Evet	50	4	6	60
	Hayır	33	18	17	68
Toplam		149	28	39	216

4.4.21 Ordu ilinde STK etkisiyle değişen kararlara örnekler

Tablo 40 Ordu ilinde son 30 yılda verilen kararlara STK etkisi bağlamında bakış

		Soru 29-Son 30 yıl içinde Sivil toplum örgütlerinin muhalefet ettikleri bir kararı Valilik ve bağlı Kurumlar ya da Belediyeler değiştirdi mi?				Toplam
		Evet, birçok kez	Evet, bir kez	Hayır, hiçbir zaman böyle bir şey olmadı	Hatırlamıyorum	
Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?	Siyasi Parti	1	1	1	7	10
	Sendika	20	10	12	40	82
	Dernek/Vakıf	14	7	9	55	85
	Mesleki Teşekkül	8	1	2	9	20
	Okul Aile Birliği	2	2	2	13	19
Toplam		45	21	26	124	216

Yukarıdaki tabloda STK grupları bağlamında son otuz yıl içinde Ordu ilinde kamu kurumlarının aldıkları kararları yine STK etkisi ile değiştirip değiştirmedikleri araştırılmıştır. Katılımcılar %20 oranı ile bunun birçok kez olduğunu, %10 oranı ile böyle bir şeyi bir kez olduğunu, %12 oranı ise böyle bir durumun hiçbir zaman olmadığı ve %57 oranı ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. İlk iki cevap şikkını birleştirdiğimizde %22 oranı ile STK'ların muhalefet ettiği bir kararın değiştirdiğini görmekteyiz.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun böyle bir şeyi hatırlamıyorum cevabı vermişlerdir. Sorunun çok uzun bir süreyi kapsaması hatırlanmasını zorlaştırırken, STK üyesi veya kamu yöneticisi bir çok kişinin bu süre zarfında Ordu ilinde yaşayıp yaşamadığı hususu da ayrı bir zorluktur. Spesifik bir olayı hatırlamak için katılımcıları zorlayan bu soruya yine de aşağıdaki tablodan görüleceği üzere altmış dokuz kişi çok

çeşitli cevaplar vermişlerdir. Cevap veren sayısı ve alınan cevaplar bizim tez konumuzun değerlendirmesi için yeterlidir.

Aşağıdaki tabloda ise STK grupları bağlamında Ordu ilinde STK muhalefeti ile değişen kararlar gösterilmektedir. Toplam 216 katılımcıdan 69 kişi bu soruya cevap vermiş ve 147 kişi ise bu konuda bir şey hatırlamadığını ifade etmiştir. Cevapta belirtilen hususlar 21 konu başlığı altında derlenmiştir. Bu derlemede en çok dile getirilen beş hususu ayrıca açıklayacağım.

Bunlardan birincisi Ordu ve Ünye’de yapılmak istenen sahil yolu kararının STK etkisi ile değiştirilmesidir. Demir Lady lakaplı Ordu Tema il Temsilcisi Nilgün Gözükan’ın öncülüğünde 1994 yılında yaklaşık 20 bin kişinin katıldığı bir protesto yürüyüşü ile yaklaşık 600km’lik Karadeniz sahil yolunun Ordu sahil geçişinin deniz doldurularak yapılması protesto edildi ve çevre yolu yapılması istendi. Yapılan bu güçlü muhalefet sonucu proje önce ertelendi sonra değiştirildi. 5km’lik sahil yolu iptal edilerek 18km’lik çevre yolu yapımına 2012 başlandı. Bu girişim ile Ordu ili sahilini ve bu sahil üzerindeki parklarını, çay bahçelerini ve diğer rekreasyon alanlarını kaybetmekten kurtuldu. 2012 yılında yapılan çevre yolu açılışında konuşan Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım 1994 yılında Orduluların ortaya koyduğu tepkiyi takdir ederek zamanın Orduluları haklı çıkardığını söyledi.

İkinci olarak kamuda çeşitli zamanlarda yapılan atamalar ön plana çıkmaktadır. İdarenin takdir yetkisini mevzuata ve geçerli sebeplere dayandırmadan gerçekleştirdiği her türlü ataması önce STK’lar tarafından tepki gördü daha sonrada idarece geri alındı. Geri alınmayanlar ise mahkemelerce iptal edilmektedir.

İdarenin daha önce verilen kararlarını değiştirdiğine üçüncü örnek maaş promosyon ödemeleridir. Bir çok ilde olduğu gibi Ordu ilinde de memur maaşlarından alınan promosyon memurlar için kullanılmadığından bu konuda oluşan kamuoyu tepkisiyle artık promosyonların tamamı memurların hesaplarına yatmaktadır.

Diğer bir örnek ise son yıllarda dünya genelinde ortaya çıkan enerji ihtiyacına paralel olarak Türkiye’de de artan enerji ihtiyacının karşılanması amacıyla karadeniz başta olmak üzere bazı bölgelerde özel sektör eliyle yapılmasına karar verilen hidroelektrik santrallerinin inşası. Bir çok uygulamada öncelikli olarak ÇED alınmadan gerçekleştirilmeye çalışılan projelerin ÇED gerekli değildir kararları iptal ettiriliyor daha sonra ise ya projenin tamamı ya da bazı bölümlerinin uygulamaları iptal ediliyor ya da değişikliğe uğruyor.

Bu hususta vereceğimiz son örnek ise çöp yerinin değiştirilmesidir. Gerçi belediye yapılan protestolar sonucu bir çok kez çöp yerini değiştirdi ve hala bir çöp yeri bulamadı. Belirlenen çöp yerleri başta o mahalle yada köyde oturan kişiler tarafından istenmiyor, sonra da eğer bu yer diğer vatandaşların da sevdiği bir mekan ise onların desteği ile çöp depolanma ve bertaraf yeri olmaktan çıkarılıyor. Bu konuda ki çalışmalar ve tepkiler devam ederken maalesef Ordu ilinde uygun bir çöp depolama ve bertaraf işleminin yapıldığı bir yeri göremiyoruz.

Yukarda belirtilenlerin dışında Orduluların Havalimanı talepleri, teleferik talepleri, kamu binaları yeri, kadın konuk evi yeri, SYDV alınan kararlar, engelliler meclisinin kurdurulması, kıyafet özgürlüğü, kavşak ve trafik işaretleri ve malum pisuar olayı, taş ocakları ruhsatları ve basın açıklamaları yaptığım anketten çıkan diğer konulardır.

Yukarıdaki konuları STK grupları açısından değerlendirdiğimizde siyasi parti temsilcilerinin sahil yolu ve teleferik, sendika temsilcilerinin promosyon ödemeleri, kamuda görevlendirmeler ve sahil yolu, dernek ve vakıfların sahil yolu, HES’ler ve çöp yeri, mesleki teşekkül üyelerinin de sahil yolu ve HES’ler son olarak da Okul aile birliklerinin sahil yolu, HES’ler ve kamu binalarının yerleri konularını gündeme taşıdıklarını görmekteyiz.

Ordu ilinde bir çok kararın Orduluların muhalefeti ile değiştiğini hatta değişen bu kararlardan biri için yıllar sonra Orduluların Ulaştırma Bakanının iltifatına mazhar olduklarını görmekteyiz.

Tablo 41 Ordu ilinde değişen kararlara ilişkin örnekler

	Soru 6a-Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır?					Toplam	
	Siyasi Parti	Sendika	Dernek/Vakıf	Mesleki Teşekkül	Okul Aile Birliği		
Soru 30-Ordu ilinde Sivil toplum etkisi / muhalefetiyle değişen kararlara örnek verir misiniz? (Yazınız)	Cevap yok	8	54	57	12	16	147
	HES'ler	0	1	3	0	1	5
	Kamuda görevlendirme/atama	0	7	4	2	0	13
	Havalimanı	0	2	0	1	0	3
	Çevre (sahil) yolu	1	4	13	3	1	22
	Teleferik	1	1	0	0	0	2
	Kamu binaları yeri	0	1	0	1	1	3
	Çöp yeri	0	2	3	0	0	5
	Kadın konuk evi	0	0	0	1	0	1
	S.Y.D Vakıfı kararları	0	0	1	0	0	1
	Engelliler meclisi	0	0	1	0	0	1
	Promosyon ödemeleri	0	6	0	0	0	6
	Kıyafet özgürlüğü	0	1	2	0	0	3
	Kavşak ve trafik işaretleri	0	1	0	0	0	1
	Pisuar yeri	0	1	0	0	0	1
Taş ocakları	0	0	1	0	0	1	
Basın açıklamaları	0	1	0	0	0	1	
Toplam	10	82	85	20	19	216	

4.4.22 STK ve Siyasi parti etkisi ile alınan kararların karşılaştırılması

Tablo 42 Siyasi partilerin etkisiyle karar alınmasının değerlendirilmesi

		Soru 33-Siyasi parti temsilcilerinin etkisi ve tesiri istikametinde kamu yöneticilerinin karar almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
		Etik değil	Süreklilik arz etmedikçe olabilir	Demokratik bir davranış	Kararsızım	
Soru 31- Sendikaların ve diğer sivil toplum örgütlerinin etkisi ve yönlendirmesi istikametinde kamu yöneticilerinin karar vermesini nasıl buluyorsunuz?	Etik değil	20	3	0	3	26
	Süreklilik arz etmedikçe olabilir	44	22	2	1	69
	Demokratik bir davranış	57	16	21	5	99
	Kararsızım	11	2	2	7	22
Toplam		132	43	25	16	216

Yukarıdaki tabloda sendikaların ve diğer STK'ların etkisi ile kamu yöneticilerinin karar alması ile siyasi parti temsilcilerinin etkisi ile kamu yöneticilerinin karar alması karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir.

Katılımcıların %61 oranı siyasi parti etkisi ile karar alınmasının etik olmadığı şeklinde uygun görmezken bu oran sendika ve diğer STK etkisiyle alınan kararlarda sadece %12.

Katılımcıların %20 oranı siyasi parti etkisi ile süreklilik arz etmedikçe karar alınabilir derken bu oran sendika ve diğer STK'larda %32.

Katılımcıların %12 oranı siyasi parti etkisi ile alınan kararları demokratik bir davranış olarak görürken bu oran sendika ve diğer STK'larda %46.

Katılımcıların yaklaşık olarak %9 oranında her iki soruda da kararsız kaldıkları görülmektedir.

Yukarıdaki oranlarda gördüğümüz gibi katılımcılar siyasi partilere nazaran sendika ve diğer STK'ların kamuda daha etkin olmaları gerektiğini açıkça ortaya koymaktadırlar. Kamuoyu siyasi partilerin merkezi hükümet aracılığı ile politikalarını uygulamayı il bazında ise STK'ların aktif olmasını arzulamaktadır. Bu durumda STK'ların bir çok konuda uzmanlaşmış olduklarını uzman oldukları konularda siyasi partilere nazaran söyleyecek daha fazla sözleri olduğunu ve bu hususta her hangi bir kaygı gütmenden sadece kamunun faydasına bu çalışmalarını yapabileceklerini düşünebiliriz.

4.4.23 Günümüz Türkiye'sinde STK'ların diğer güç grupları ile kıyası

Tablo 43 Günümüz Türkiye'sinde toplum hayatında en fazla etkisi olan güçler

	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	Toplam	%
Siyasi partiler	194			194	%30
Askeri kurumlar	3	15		18	%3
Sivil toplum örgütleri	9	81	3	93	%15
Din adamları	5	28	9	42	%7
Üniversiteleri	2	9	3	14	%2
İş adamları	3	35	6	44	%7
Dış güçler		34	12	46	%7
Medya		12	149	161	%25
Bürokratlar			31	31	%4
Toplam	216	214	213	643	%100

Yukarıdaki tablo ile günümüz Türkiye'sinde en etkili güç grupları arasında STK'ların olup olmadığı ortaya konmaktadır.

Katılımcılar %30 oranı ile siyasi partileri ilk sırada, % 25 oranı ile medyayı ikinci sırada ve %15 oranı ile STK'ları üçüncü sırada tercih etmişlerdir. Demokratik toplumlarda siyasi partilerin en fazla etkiye sahip güç merkezleri olmalarını doğal karşılıyoruz. Ancak %25 gibi siyasi partilere yakın bir oranda medyanın güç olarak kabul edilmesini izah etmekte zorlanıyoruz. Bu durum modern dünyanın bir sorunu olarak karşımızda durmaktadır. Sadece tarafsız, doğru ve dürüst haber vermesi gereken, uyacağına söz verdiği yayın ilkelerine maalesef uymayan medya bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de en önemli güç merkezlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anketimizde STK'lar %15 oranı ile ilk üçe girmişlerdir. Devlet ve özel kesimden sonra üçüncü sektör olarak isimlendirdiğimiz STK'ların teorik olarak anketimizde ikinci sırada olması beklenirdi. Ancak medyanın son yüzyılda etkisini giderek artırdığı düşünüldüğünde bu nazariyenin hayat bulması söz konusu olamaz. Bu durumda medyayı nazari planda da tarafsız bir organ olarak düşünmekten vazgeçip başlı başına ayrı bir güç olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Dış güçlerin %7 oranı ile karşımıza çıkması Orduların ülkemizdeki en büyük etken gücün dış güçler savına inanmadıklarını göstermektedir. Bu oran ile dış güçlerin etkin olabildiklerini ancak esas güç olmadıkları anlatılmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde gerçekleştirdiği darbeler ile adından sık sık söz ettiren Askeri kurumları ilk üçte göremediğimiz gibi sadece %3 oranı ile son sıralarda görmekteyiz. Bu durum halk nazarında cumhuriyetin ve demokrasinin artık sürekliliğine olan inanç olarak yorumlanabilir.

4.4.24 Günümüz Ordu'sunda STK'ların diğer güç grupları ile kıyası

Tablo 44 Günümüz Ordu ilinde toplum hayatında en fazla etkisi olan güçler

	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	Toplam	%
Siyasi Partiler	198			198	%31
Askeri kurumlar	1	5		6	%1
Sivil toplum örgütleri	16	87	3	106	%17
Din adamları		34	5	39	%6
Üniversiteleri		12	4	16	%2
İş adamları	1	56	19	76	%12
Dış güçler		3	3	3	%1
Medya		15	89	104	%16
Bürokratlar		2	88	90	%14
Toplam	216	214	211	641	%100

Yukarıdaki tablo ile günümüzde Ordu ilinde toplum hayatında en fazla etkisi olan ilk üç güç grubu öğrenilmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların %31 oranı siyasi partileri, %17 oranı sivil toplum örgütlerini, %16 oranı medyayı, %14 oranı bürokratları, %12 oranı iş adamlarını ve düşük oranlarda askeri kurumları, din adamlarını, üniversiteleri, dış güçleri etkin güç odağı olarak göstermiştir.

Ulusal düzey için sorulan 34. Soruyla kıyaslandığında siyasi parti oranlarının birbirine çok yakın olduğunu görmekteyiz. Ancak ulusal düzeyde %25 gibi yüksek bir oranla yer alan medyanın ise on puan gerileyerek %16'larla üçüncü sırada yer aldığını görmekteyiz. Onun yerini %17 oranı ile STK'lar almaktadır. Anketimizde medyanın ulusala göre Ordu ilinde diğer güç grupları karşısında etkisinin azaldığını görmekteyiz. Ancak hem ulusal hem de yerel medya etkisinin yoğun hissedildiği söylenebilir. Medya merkezde maalesef iktidarları devirdiği gibi gerçekleştirdiği yayınlar ile de ilde birçok kamu yöneticisini de makamından edebilmektedir.

Ordu il genelinde en etkin gücün siyasi partiler olduğunu söyleyebiliriz. İl düzeyinde seçimler için örgütlenen siyasi partilerin en etkin güç olarak görülmesini demokrasinin toplum hayatında önemli ölçüde yerleşmiş olduğuna bağlayabiliriz.

Demokrasinin önemli unsurlarından biride güçlerin farklı birimlerce paylaşılmasıdır. Ordu ilinde üniversitenin bu paylaşım içerisindeki yerinin çok düşük olduğunu görmekteyiz.

Katılımcıların tercihlerinde İş adamları oranının da ulusal düzeye göre Ordu ilinde daha yüksek olmasını iş adamlarının ildeki yöneticiler ile yüz yüze ve benzeri iletişim olanaklarının daha fazla olması ile açıklayabiliriz.

Ülkemizde son yıllarda gerçekleşen demokratikleşmenin diğer bir göstergesi ise askeri kurumların ilimizdeki güç grupları arasında sadece %1 oranı ile yerini almasıdır.

Bürokratların %14 oranında bulunması il bazında bürokrasinin yoğun olduğunu göstermektedir. Her ne kadar farklı uygulamalar ile başta rüşvet vb. yolsuzlukların önüne geçilmiş olsa da yine de işlemlerin gerçekleşmesi sırasındaki teferruatlı hususlar vatandaşları bürokratlara bağımlı tutmaya devam etmektedir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Küreselleşmenin hız kazandığı 1980'lerden itibaren sosyal, ekonomik ve siyasal alanlarda ki değişim günümüz devletlerinin rolünü ve kamu yönetiminin işlevselliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Bu alanlarda ki değişim serbest piyasanın, özelleşmenin, bireyselleşmenin, sivilleşmenin ve sivil toplum kuruluşlarının, çok uluslu şirketlerin ve uluslararası yeni kuruluşların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu dönüşüm haliyle yeni kamu yönetimini devletin ve bireyin rolünün değişmesi şekliyle ortaya çıkmıştır. Devlet artık yönetmekten ziyade yönlendirmeye odaklanırken, vatandaşlar ise aktif bireyler olarak ortaya çıkmaktadır. Artık devlet özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte hareket etmekten sorumlu tutulmaktadır. (Çukurçayır & Eroğlu, 2013, s. 141-142)

Yönetim kelimesinin son zamanlarda birlikte zikredildiği ve stratejik planlama ile hayat bulan stratejik yönetim; orta ve uzun vadedeki amaçlara belli performans esasına göre gerçekleştirmeye çalışmaktır. Vizyon, zamanlama, swot analizi, nesnel analizler ve bütüncül bakış açısını stratejik planlamada esas özellikler olarak görmekteyiz. (Eryılmaz, 2012, s. 8/9)

Yönetimden kamu yönetimine geçerken halkın yönetimini, hukukun uygulanmasını, ihtiyaçların düzenlenmesini bütün bir devletin örgütlenişini görmekteyiz. Yönetimi bir bilim olarak görmek için ise 18. Yüzyıla kadar beklememiz gerekmiştir. Bonnin, Fredrich ve Fayol bu hususta öncü olmuşlardır.

Max Weber bürokrasinin özelliklerini mevzuatla belirlenmiş resmi yetki alanı, hiyerarşik ilişki ve denetim, arşivcilik, uzman personel, mesai kavramı ile hukuk kamu yönetimi ve iş idaresini bilen kişilerin işyeri yönetimi şeklinde altı başlık altında özetleyebiliriz. (Weber, 1986, s. 192-194)

Max Weber'in teferruatlı işbölümünü, katı otoriteye dayalı hiyerarşi anlayışını, yazılı kuralları ve arşivciliği kapsayan bürokrasiyi ve Wilson'un ise bürokrasiyi ve

siyasetçiyi ayıran düşünceleri bu hususta öne çıkmaktadır. Taylor'un derin iş analizleri ise bilim dünyasında bir izm olarak anılmasını sağlamıştır. Simon çalışanların davranışlarına ağırlık vererek psikoloji ve sosyoloji verilerini kullanmıştır. (Eryılmaz, 2012, s. 37)

Son yıllarda Kamu Yönetiminde en önemli yeniliklerden biri de kendinden sık sık söz ettiren yönetim kavramıdır. Anne Mette Kjaer yönetim kavramının “governance” olarak 14. Yüzyıl ortalarında bilindiğini 1980’lerde ise kavramın biraz daha farklılaşmış bir anlamda ve belirli özelliklere sahip olarak yeniden kullanılmaya başlandığını ifade etmektedir. Bu açıdan baktığımızda aslında yeni olmayan yönetim kavramını “ herhangi bir iş, eylem süreç, karar veya uygulamadan, doğrudan ya da dolaylı olarak bir şekilde etkilenen tarafların, bunların gerçekleşme sürecine mümkün olan en yüksek katılımı” şeklinde tarif edebiliriz. (Çukurçayır & Eroğlu, 2013, s. 15-17)

Yönetişim hayat bulduğu ölçüde katılımcılık yaygınlaşacak böylece STK’ların toplumdaki önemi daha da artacaktır. Katılımı bireylerin kamu politikalarını belirlemesi, denetlemesi ve uygulama süreçlerine mevzuatın bir gereği olarak dahil edilmesi olarak tanımlayabiliriz. Katılımın gerçekleşebilmesi için bireylerde vatandaşlık bilincinin ve sorumluluğunun var olması gerekmektedir.

Günümüzde yurttaşlık bilincinin her ne kadar gayret edilse de istenilen seviyeye gelmemesi nedeniyle yine vatandaşların yönetime doğrudan katılımını sağlamak için sivil toplum kuruluşları aktif hale getirilmeye çalışılmaktadır. Çeşitli şekillerle asırlardır var olan STK’lar yönetimde katılım ihtiyacının bir gereği olarak bulunmaktadır.

Sivil toplumdaki sivil kelimesini şehir hayatının insana yüklediği sorumluluklar ve sağladığı haklar olarak algılayabiliriz. Roma hukukundaki Corpus Juris Civilis’i bu hususta bir kod olarak alabiliriz. Yoksa sivilin karşıtı olarak askeri toplumu anlamamız gerekir. Buradan karşıt olarak anlaşılacak gayri medeni toplumdur. Haliyle sivil toplumu medenilik düşüncesi, Batı Avrupa’da büyük bir sosyal

değişim aşaması ve tarih felsefesinde bir münazara olarak ele alabiliriz. (Mardin, 2012, s. 10)

Hobbes'e göre sivil toplum insanlar arasındaki anlaşmazlıkları ve çatışmaları düzeltebilecek tek güç olan devletin kendisidir, devlet fikrine inanan diğer bir düşünür Hegel ise aileden devlete toplumun bütün katmanlarının sivil toplumu oluşturduğunu ve bu katmanların zamanla devlet içinde yok olacağını düşünmektedir. Hegel'in sınırsız devlet düşüncesinin yumuşatılmış hali olarak Locke devlet içerisinde sivil topluma örgütlenebileceği bir alan göstermektedir (Özer, 2003, s. 14-18).

Marx ise sivil toplumu ekonomi içerisinde burjuva sınıfına ait bir olgu olarak görmektedir. Burjuva sınıfını da devletten ayrı düşünmeyen Marx sivil toplumu devlete eş görmüştür. Sivil topluma hakim olanların bu iç içe geçmişlikten dolayı devlete hakim olacağı düşüncesinde olan Marx bu haliyle sivil toplumu sınıf mücadelesinin önündeki bir engel olarak görmektedir. Aynı düşünce ekolüne sahip Gramsci ise sivil toplumu ekonominin dışında kültürel bir öge olarak ele almaktadır. Toplum sivil toplum ve politik toplum olarak ikiye ayıran Gramsci birincisinin iknayı ikincisinin ise gücü temsil ettiğini vurgulamaktadır. (Çaha Ö. , 2012, s. 36-42).

Ömer Çaha'ya göre batıdakine benzer bir gelişimi Osmanlı devletinde gösteremeyen sivil toplumun Osmanlının son döneminde ki demokratikleşme ve modernleşme çabalarına ciddi katkı sağladığını söyleyebiliriz. Günümüzdeki manada sivil toplumun 19. Yüzyılda kurulmaya başlanan Osmanlıda dini kurumları(ulema, medrese, vakıf sistemi ve medreseler), millet sistemini, loncaları, ayanı her ne kadar devletten tam ayrık olmasalar da sivil topluma benzetebiliriz. Tanzimat'la ve devamında I. Meşrutiyetle başlayan cemiyetleşme özellikle II. Meşrutiyetten sonra geniş kitlelere yayılmıştır. Osmanlının son döneminde hem ideolojik temelde hem de etnik temelde kurulan partileri, yerli ve yabancıların kurdukları şirketleri, sendikaları, basını, kadın örgütlenmelerini ve masonların yaygın örgütlenmelerini görmekteyiz. (Çaha Ö. , 1995, s. 99-101).

Farklılıkları gidererek benzer kültürel özelliklere sahip insan yetiştirmeyi hedefleyen ulus devlet düşüncesinin hakim olduğu Cumhuriyet döneminde de maalesef sivil toplumun gelişme sürecine giremediğini görmekteyiz. Devrimlerin devlet eliyle ve yukarıdan aşağıya uygulanmaya çalışılan bu dönemde sivil toplumun gelişmesi istenmediği gibi var olan yapılarda sona erdirilmiştir. (Çaha Ö. , 1995, s. 102) .

Kalıcı olarak çok partili hayata geçilen 1946’lardan sonra askeri darbe dönemleri hariç geniş özgürlüklerin yaşandığından bahsedebiliriz. Bu dönemde devlet bürokrasisinin sivil toplum görüntüsüyle hükümetlerin karşısında yer aldığını ve bu durumun ülkede iktidarların uygulamak istediği bir çok projenin uygulamasını zorlaştırdığını ya da rafa kalkmasına neden olduğunu görmekteyiz. 61 anayasasının özgür ortam sağladığı bu dönem içinde özellikle işçi sendikaları aktif rol almışlardır. 80 darbesine kadar süren bu özgür dönemi maalesef sivil toplum yeterli olgunluğa sahip olmadığı için yeterince değerlendirememiş ve şiddet unsurunun odağı haline gelmiştir.

80 darbesinden sonra ise sendika ve uzman kuruluşların siyasetten uzaklaşarak kendi alanlarına ilişkin hususları daha objektif olarak ele aldıklarını görmekteyiz. Bu dönemde güçlü hükümetlerle birlikte özel sektörün ve sivil inisiyatifin birlikte güçlendiğini görmekteyiz. (Doğan İ. , 2000)

Rio Çevre ve Kalkınma zirvesi ve Habitat II Konferansları sivil toplumun daha fazla ön plana çıkmasına etki eden organizasyonlar oldu. BM gerçekleştirdiği bu konferansın Türkiye’de yapılması ülkemizde sivil toplumun çok daha fazla konuşulmasını hatta dünyada hükümet dışı organizasyonlar olarak bilinen sivil toplum isminin tam olarak ne olması gerektiğinin kararının bile verilmesini sağlamıştır.

Sivil toplum örgütlerinin demokrasiye hizmet edebilmeleri için kendilerinin de demokratik iyi niyetli bir oluşum ve aktivasyon süreci geçirmeleri gerekmektedir. Türkiye’de 28 Şubat sürecinde demokrasiden yana tavır alamayan STK’lar 99 depreminde kendinden bekleneni fazlasıyla vererek bir kez daha sosyal yardım alanında daha başarılı olduklarını göstermişlerdir.

2000'li yıllarda yine güçlü hükümetler dönemi ile hem özgürlüklerde hem de STK'ların mevzuatında gerçekleştirilen olumlu değişiklikler ile sivil toplum daha rahat bir ortama kavuşturulmuştur. Ülkemizde ki ekonomik gelişim sivil toplumun gelişimini doğrudan etkilemiştir. Mali ihtiyaçlarının karşılanması başta olmak üzere sivil toplumun her türlü ihtiyaç ve sorunları sürekli gündemde tutulmaya çalışılmaktadır.

Gönüllü kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, 3. sektör, devlet dışı oluşumlar, toplum tabanlı kuruluşlar olarak isimlendireceğimiz sivil toplum devlet ile vatandaş arasındaki uzlaşmayı sağlama ve kamu yararını gütmeye amaçlarına hizmet etmektedir. Bu gayede olan STK'ları dernekler, vakıflar, sendikalar, mesleki kuruluşlar, kulüpler olarak çeşitlendirebiliriz.

Sanayileşme ile kendini göstermeye başlayan STK'ların zaman içinde ekonomik işlevinin azaldığını hatta teknoloji devrimi ile özellikle işçi ve işveren sendikalarının etkinliklerinin azalmasıyla ekonomik işlevlerinin arka planda kaldığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte ülkemizde ve bir çok ülkede STK'ların ekonomik işlevlerini kısmen de olsa devam ettirdikleri görülebilmektedir..

Kültür, sanat, eğitim, sağlık, spor, eğlence, hobi, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kurtarma/güvenlik, din, çevre, yaptırma ve yaşatma, güzelleştirme gayeli olarak örnek verebileceğimiz hayatın her alanında etkisi ve katkısı bulunan çok çeşitli sosyal amaçlı sivil toplum örgütlerini görmemiz mümkündür. Sanayileşmenin doğaya zarar vermesi nedeniyle çevreci STK'ların güçlü bir şekilde toplumda temsil edildiklerini hatta baskı unsuru olmanın ötesinde siyasal arenada kurulan partilerle temsil edildiğini görmekteyiz.

Sarıbay'a göre bir çok sivil toplum örgütünün belli aşamadan sonra siyasallaştığı düşünüldüğünde siyasi partileri sivil toplum içinde görebiliriz. Siyasi iktidarı her türlü politikasında etkilemekten tutun da halka daha yakın olmak amacıyla siyasi partilerce kurulan STK'lara kadar geniş bir yelpazede STK'ların çok farklı siyasi amaçları olduğu görülmektedir. Siyasi alanda halk egemenliğini amaçlayan cumhuriyetle yönetilen demokratik ülkelerde sivil toplum özellikle katılım işlevinin gerçekleşmesi için yoğun

bir şekilde devreye sokulmak istenmektedir. Refah düzeyinin arttığı ülkelerde vatandaşların seçimlerde oy kullanmadıkları gibi siyasi iktidarı etkileyecek baskı gruplarına da yoğun bir katılım göstermemektedirler. (Sarıbay A. Y., 1997).

Ülkemizde de seçimlerde oy kullanmanın haricinde halk egemenliğinin sağlanması amacıyla demokratik cumhuriyetimizde bir çok kanunda STK'ların katılımına yer verilerek yönetim adına vatandaşların taleplerine ulaşılmaya çalışılmaktadır. STK'ların katılımı konusunda bürokrasinin isteksizliği ve STK'ların kendi kurumsal yapılarının yetersizliği bu konuda ülkemizde yeterince yol alınmasını engellemiştir.

T.B.M.M. mevzuatta zorlayıcı bir hüküm bulunmamasına rağmen katılımcı demokrasi kavramının hayata geçirilmesi amacıyla yapılan kanunların hazırlık aşamasında bakanlıklar ve üniversitelerin yanında STK'lardan da yararlanma yoluna gitmektedir.

Bakanlıklar yenilikleri ve toplum taleplerini elde etmek amacıyla gerçekleştirdikleri şuralar ile stratejik planlarını ve bakanlık politikalarını belirlemektedirler. Hemen her bakanlığın gerçekleştirdiği şura toplantılarının haricinde bakanlıklar bir çok kanunda yer alan hüküm gereği gerçekleştireceği işlemler için ilgili mesleki teşekkülün görüşünü alıyor yada bildireceği isme kurullarda yer veriyor.

Gerçekleştirdikleri görev gereği özel statüde kurulan düzenleyici ve denetleyici kurumlarda başta meslek odaları olmak üzere STK'lardan doğrudan veya dolaylı olarak istifade etmektedir.

İllerde valilikler ise STK'larla en yoğun çalışan kurumdur. Valilik bünyesinde bulunan İl ve ilçe insan hakları kurulu, İl ve ilçe disiplin kurulu, İl istihdam kurulu, il ve ilçe hakem heyeti, İl koordinasyon kurulu gibi kurullarda STK temsilcileri oy hakkıyla birlikte bulunmaktadır.

Bu kurullardan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları mütevelli heyetinde ise en az beş STK üyesi ya da hayırsever vatandaş yer almaktadır. Tüketici Hakem heyetlerinde ise baronun, ticaret ve sanayi odası ile esnaf ve sanatkar odalarının üç üyesi bulunmaktadır. Okulun eğitim hizmetini en iyi şekilde vermesi için bir çok konuda yetkilendirilen Okul Aile birliklerinin başkan ve üyeleri anne veya baba olan veliler arasından seçilmektedir.

Kurumlar geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlar oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, önceden belirlenen ölçütlerle performansları ölçmek ve bu süreçlerin izlenmesi ve değerlendirilmesini yapmak amacıyla katılımcı bir yöntemle stratejik planlama yapmaktadırlar. Bu planların hazırlanmasında kamu idarelerinin STK'lara ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç da planlamanın her adımında STK'larla gerekli iletişimin ve işbirliğinin yapılmasıyla giderilebilecektir.

Bölge düzeyindeki kuruluşlardan dört kalkınma idaresi başkanlığının karar mekanizmalarında STK temsilcilerine yer verilmezken kalkınma ajanslarının yönetim kurullarında hem siyasi temsilcilere hem de meslek kuruluşlarının temsilcilerine yer verilmiştir.

Yerel yönetimlere yönelik mevzuat il özel idareleri ve belediyeler için benzerlik gösterse de farklı katılım şekilleri ortaya koymaktadır. Belediye meclisine, stratejik planların yapımına, ihtisas komisyonlarına, acil durum planlamasına, altyapı ve ulaşım koordinasyon kurullarına STK katılımı sağlanmaktadır. Ayrıca gönüllü katılım yönetmeliğinin öngördüğü hususlar çerçevesinde idarelerin gerçek ya da tüzel kişilerin katılımı ve katkısı uygulamada sık sık karşılaşılan bir durumdur.

Yerel alanda kent konseyleri geniş katılımı ile dikkat çekmektedir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, üniversiteler, siyasi partiler, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcilerinin katılımı ile oluşan kent konseyinin aldığı kararların belediye meclisinin ilk toplantısında sadece görüşülecek olması alınan kararların hayata geçirilmesini güçleştirmektedir. Alınan

kararlar sonuç doğurmadığı için bu geniş katılımlı oluşumdan istenen fayda elde edilememektedir.

Yakın zamanda çıkarılan bir kanunla büyükşehirler arasına katılan Ordu 19 ilçeye ve yaklaşık 750 bin nüfusa sahiptir. Bir kaç sanayi tesisinin haricinde sanayisi olmayan Ordu doğal ve tarihi güzellikleri ile doğu Karadeniz'in önemli bir ilidir. Kültürel hayatın hareketli olduğu Orduda yaklaşık yüz yıllık serüveni ile geleneksel hale gelen tiyatro oyunları ve türkülerinin yanında bir çok sanat dalında çok değerli eserler ortaya konulmaktadır. Çeşitlilik arz eden kültürel hayat güçlü medya sayesinde geniş kitleler ile paylaşılmaktadır. Ayrıca Ordu ilinde faaliyette bulunan 974 dernek yaklaşık 50 bin üyesiyle ilin sosyal hayatını daha da hareketlendirmektedir. İlin nüfusunu STK üye nüfusuyla karşılaştırdığımızda %10 oranının altında bir nüfusla karşılaşmaktayız ki bu batı ülkelerinde ki oranların çok çok altındadır.

Bundan sonraki bölümde ise Ordu ilinde yapılan kamu yönetiminde (Valilik ve bağlı kurumlar ile Belediyelerde) sivil toplumun etkisi ve rolü anketinden elde edilen çıktılarına ilişkin sonuçlar değerlendirilecektir.

STK temsilcileri ve kamu yöneticilerine yönelik olarak yapılan anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %58 oranının 24-65 yaş aralığında olduğunu görmekteyiz. Bu verilere göre STK temsilcilerinin ve kamu yöneticilerinin orta yaşta olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcıların 24 yaş altı oranının sadece %1 gibi bir oranda kalması gençlerin hem STK faaliyetlerine katılmadıklarını hem de kamuda yönetici pozisyonlara ulaşamadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların STK yaşlarını sorguladığımızda grupların çok farklılık göstermediğini görmekteyiz. Katılımcıların %15 oranı on beş yıl üzeri üyelik yaşına sahiptir. Genel itibariyle on yıl ve altı STK üyeliği oranının %64 olması ilimizde STK üyeliği yaşının genç düzeyde olduğunu ve uzun süreyi kapsamadığını göstermektedir. Ülkemizde STK yaşının genç diyebileceğimiz bir düzeyde olmasını son yıllardaki ekonomik gelişmelerin insanları STK faaliyetlerine katılmaya yönlendirmesiyle açıklayabiliriz.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %4 oranı siyasi parti üyesidir. Bu veriye göre Ordu ilinde kendini STK grupları içinde ifade ettiğini düşünenlerin ayrıca siyasi parti üyeliğini düşünmediklerini görmekteyiz. Ayrıca siyasi parti üyeliği olmasına rağmen bu durumun ankete yansımamış olması ülkemizde insanların hala siyasi görüşlerini açıkça ifade edemedikleri anlamına gelir ki bu da bizi bu konuda hayli yol almamız gerektiği sonucuna götürmektedir. Katılımcıların %90'ına yakın bir oranda dernek, vakıf ve sendika üyeliği bulunması anketin günümüzde STK'ların omurgasını oluşturan bu grupların görüşlerine ulaşılması için isabetli gözükmektedir. Yine Okul Aile Birliği üyelerinin %8 oranıyla yer alması anketin sınırlılıkları içinde ifade edilen bütün kesimlere ulaşıldığını göstermektedir.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %12 oranı kadındır. Bu veri bize ülkemizde olduğu gibi ilimizde de kadınların hem STK üyeliklerinde hem de kamuda yönetici pozisyonunda olunması gereken seviyenin çok altında bulduklarını göstermektedir. Anayasada yapılan pozitif ayrımcılık değişikliğinin uygulamasının uzun vadede bu oranları olumlu yönde değiştirmesini ümit ediyoruz.

Katılımcılardan kadınların %64 oranı, erkeklerin %71 oranının üniversite mezunu olması sonucunda Ordu ilinde hem STK hem de kamu yönetiminde üniversite mezunu oranının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. STK'larda faaliyette bulunma ve böylece topluma fayda sağlama sorumluluğunu üniversite mezunu olanlar daha çok üstlenmektedirler.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %43 oranının kamu yada özel sektörde yönetici, %30 oranının ise memur yada ücretli olması bizlere büyük çoğunluğun sabit bir gelire sahip olduğunu göstermektedir. Yine katılımcı kadınların sadece %21 oranında, erkeklerin ise %48 oranında yönetici pozisyonunda olması kadınlar lehine bu konuda da pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini göstermektedir.

Ordu ilinde STK'lar başta eğitim olmak üzere çevre, kültür sanat, spor, aynı ve nakdi yardım, sosyal hizmet, eğlence ve kamuya yararlı diğer alanlarda faaliyet göstermektedir. Katılımcıların %59 oranının yıl içinde beşten az etkinliğe katılıyor

olması düzenlenen bu etkinliklerin kısıtlı bir katılımıla gerçekleştirdiğini, organizasyonlarda salonların dolsa da sürekli aynı kitlenin bu etkinliklere iştirak ettiğini gösterir. Nitekim Ordu ilinde bir çok sosyo-kültürel etkinlik düzenlenmekte maalesef bu etkinliklere geniş kitleler katılmamaktadır. Bu durumu faaliyet sayısının artmasına mukabil katılım oranının düşmesinde de görebiliriz.

İl Dernekler Müdürlüğünden alınan bilgilerden 23 derneğin şube olarak faaliyet gösterdiğini bilmekteyiz. Başta sendikalar olmak üzere diğerk STK'ların da şube olarak çalışabildiğini düşündüğümüzde ankete katılan STK'ların %51 oranının şubesi olmasını normal karşılamaktayız.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların sadece %25 oranının bir önceki yılıki gider bütçesini 100 bin TL üstünde tahmin etmesi sürekli gündemde olan STK'ların finansman sorununun Ordu ili içinde geçerli olduğunu ortaya koymaktadır. Bağış oranının çok düşük olduğu ülkemizde bu sorunun kısa vadede özölmesi mümkün görünmemektedir. Toplumda sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesiyle özöme kavuşacak olan bu mali problem yeni kamuoyu algısının yanında bu bilinçle yetişecek yeni nesiller beklemektedir.

STK'ların Ordu ilinde kamuoyundaki aktiflik durumlarına ilişkin soruya katılımcıların %92 oranı ile etkili cevabının verilmesi Ordu ilinde STK üyelerinin kendi STK'larına ciddi bir güven duyduklarını göstermektedir. STK'lar ortaya koyacakları güzel, başarılı projeler ile bu güveni kara dönüştürebilmelidirler. Özellikle içinde buldukları finans sorununa bu yolla çözüm bulabilirler.

STK'ların gerçekleştirdikleri yönetim anlayışını sorgulayan sorumuza katılımcıların büyük çoğunluğunun STK içi verilen kararlarda her zaman olmasa da etkili olduklarını ifade etmektedir. Gözlemlerimle de tanıdığım özgür ruhlu, baskın karakterli, Karadenizli Ordu insanı kendi iradesi ile üye olduğu STK'larda gerçekleşen hemen her işlemleri bu mücadeleci vasfı sayesinde sıkı takip edecektir.

Ordu ilinde STK'ların gider bütçeleri üzerinden yaptığımız mali sorunu üyelerin verdikleri cevaplardan teyit etmek mümkündür. Katılımcıların %33 oranı en önemli sorunlarının maddi kaynak sıkıntısı olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca %18 oranı ise son zamanlarda yapılan değişikliklere rağmen mer'i mevzuatın hala yeterli olmadığını dile getirmektedir. Yukarıda ifade edilenler dışında mali sorunlar kazanılacak hibe projelerle de aşılabilmektedir.

Ordu ilinde STK'ların yönetime katılım yolları konusundaki sorumuza %48 oranı ile yapılan toplantılarla ve %24 oranı ile yapılan makam ziyaretleriyle cevabı verilmiştir. Bu verilerden özellikle uzman kişilerin ciddiyle hazırladığı raporların hala etkinlik kazanamadığını görmekteyiz. STK'larında yeterli kurumsal kapasiteye ulaşmadığı ilimizde makam ziyaretlerinin geçerliliğini koruduğu söylenebilir. Yönetime katılımı yansıtan diğer bir soruda ise katılımcıların yarıya yakınının makam ziyaretleri cevabı vermesi yüz yüze ilişkilerin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Diğer bir açıdan ise yöneticilerin sahip oldukları yetkilerini kurdukları ikili ilişkiler ile kullandıkları genel bir sistemin çoğunlukla işlemediğidir. Ankette sadece iki kişinin cevap olarak işaretlediği gösteri yürüyüşleri ve basın açıklamaları ise diğer yöntemlerin işe yaramadığı durumlarda vatandaşların son çare olarak başvurduğu idareyi etkileme yöntemleridir.

İlimizdeki STK'ların faaliyetleri sırasında nasıl davrandıkları hususunda ise katılımcılar ikiye ayrılmaktalar. Yarısı Ordu'daki STK'ların kamu idarecilerini her zaman aktif rol alarak ilimiz yararına etkilemeye çalıştıklarını ifade ederken diğer yarısı ise bu düşüncenin karşısında olduklarını yansıtmaktalar. Yukarıdaki soruda ilimizdeki STK'lara büyük oranda güven duyan STK üyeleri bu STK'ların icraatları konusunda aynı çoğunluğa ulaşmamaktalar. %60'a yakın oranı ile kadınların erkeklere göre bu yöndeki uygulamalara daha çok inandıkları görülmektedir.

Esas konumuzun önemli bir ögesi olan kamuda karar alma mekanizmalarında STK temsilcilerinin bulunması %84 gibi büyük bir çoğunlukla olmazsa olmaz olarak düşünülmektedir. Kamu yöneticilerinin de büyük çoğunlukla desteklediği bu düşünceye sadece beş kamu yöneticisinin olumsuz cevap vermesi bu hususun geniş bir kabul

gördüğünü göstermektedir. Bu konuya meslekler açısından baktığımızda da aynı sonuca ulaşmaktayız.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %46 oranı ile fikirlerinin yeterince dikkate alınmadığı cevabı verilmiştir. Bu cevapla katılımcılar mevcut yönetimden duyduğu memnuniyeti ancak bunun ilerletilmesi, iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Kararsız kalanlar ve fikirlerinin dikkate alınmadığını düşünenlerin oranının %24'e varması kamu yöneticilerine azınlık gruplarına özel ilgi göstermeleri gerektiğini, çoğulculuk düşüncesini hayata geçirmeleri gerektiğini göstermektedir. Diğer sorularda da ortaya konduğu şekliyle STK'ların kurumsallıklarını tamamlaması ve kamu yönetiminde daha kalıcı ve sürdürülebilir ilişkiler kurulmaya çalışılması bu sorunu çözmek için atılacak ilk adım olmalıdır. STK grupları açısından siyasi parti temsilcilerinin fikirlerinin %100 her zaman dikkate alınıyor olmasının ise ayrıca sorgulanması gereken bir husus olduğunu vurgulanmaktadır.

Sosyal sorumluluk bilinçleri gereği kamuda görev alan STK temsilcilerine %12 oranı ile şahsi menfaatleri için bu görevi aldıkları ve %17 oranında ise kararsız kaldığı cevabı verilmiştir. Çok önemli görevleri ciddi fedakârlık göstererek yerine getiren bu bilinçteki kişilere bu oranlarda güven duyulmaması bu kişilerin kamuoyunda yeterince tanınmamaları ve yaptıkları işlerin kamuoyuyla yeterince paylaşılmaması nedeniyledir. Kamu idareleri hem bu kişileri hem de yapılan işleri vatandaşlara daha iyi tanıtmalıdır. Şeffaf yönetim anlayışı da yapılan her türlü iş ve işlemin vatandaşlarla paylaşılması temeline dayanmaktadır.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcılar %65 oranı ile mevzuatta kamuda karar alma mekanizmalarında STK'lara yeterince yer verilmediğini belirtmekte. Son yıllarda yapılan mevzuat değişikliklerine rağmen bu konuda ki mevzuat yeterli değildir. STK'ların daha fazla sorumluluk alması için onlara daha fazla güvenilip daha çok aktive edilmelidirler. Zaten katılımcılar %81 oranı ile zorunlu olmasa dahi kamuda karar alma süreçlerine STK'ların dahil edilmesini kesinlikle doğru bulduğunu ve bunun demokratik bir zorunluluk olduğunu ifade etmesiyle bu hususta adım atılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Kamuda karar alma mekanizmalarında STK etkisini araştırırken bu etkiyi en fazla hangi STK'nın yapabileceği sorusuna katılımcılar %38 oranı ile sendikaların en fazla etkiye, role sahip olduğu cevabını vermişlerdir. Ülkemizde de son 50 yılda en etkili STK grubunun sendikaların hala etkisini devam ettirdiğini bunun Ordu ilinde de aynen gerçekleştiğini görmekteyiz. Anketimizde kendi STK'ları yerine sendika cevabını veren dernek ve vakıf üyesi bir çok kişi de sendikaların bu baskı gücünü kabul etmektedir.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %58 oranı kısmen ve %27 oranı ise kesinlikle olmak üzere STK temsilcilerinin %85 oranında kamuda etkin ve yeterli olduklarını düşündükleri görülmektedir. Bu cevapta bu husustaki diğer cevapları teyit etmesi yönüyle önem arz etmektedir.

Kamuda karar alma mekanizmalarında görev yapan STK temsilcilerine kamu görevlilerinin bakışları tespit edilmeye çalışıldığında katılımcıların %41 oranı ile hem fikirlerinde istifade edilmek istendiği hem de demokratik görüntü verilmek istendiği cevabını vermiştir. Bu cevap ve diğer cevapların %20 oranı üzerinde olması kamuoyunda bu konuda bir muğlaklık olduğunu göstermektedir. Kamu idarecilerinin gerçekten fikirlerinden istifade etmeleri gereken STK temsilcilerinin üyeler arasındaki bu algısı en kısa zamanda düzeltilmelidir. Varsa bu STK temsilcileri arasındaki iş takipçilerinin görevlerine son verilmeli azami güven ve samimiyet ortamı oluşturulmalıdır.

STK'ların kararlara tesirleri bağlamındaki gelişimine ise katılımcıların %57 oranı tam etkin olmadıklarını fakat etkilerini gittikçe artırdıkları cevabını vermiştir. Tesir güçlerini artırmaya çalışan STK'ların yukarıda ifade edilen mali ve kurumsal bazdaki bazı sorunlarının çözülmesiyle kamuda karar mekanizmalarında daha faydalı olacaklarını düşünmekteyim.

Günümüz dünyasında STK'ların başarılarının ardında yatan en önemli etkenlerden biri de STK'ların ortak hareket ve işbirliği içinde olmalarıdır. Ordu ilindeki STK'ların bu husustaki soruya verdikleri cevapla %68 oranında bazen birlikte hareket

ettikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Anket sonucuna göre STK'ların çoğunlukla birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Ordu ilinde STK etkisi ile değişen kamu idaresine ait kararlara baktığımızda gerçekten de birçok kararın değişmesinde STK'ların birlikte hareket ettikleri gözlenmektedir. Sonuç alamayacaklarını düşünseler dahi STK'ların birlikte hareket etmeleri onların gelişimlerini olumlu etkileyecek ve daha fazla muhatap bulmalarını sağlayacaktır.

Anketimizden elde edilen verilere göre katılımcıların %69 oranı kamu yöneticilerinin STK etkisiyle daha önce verdikleri kararlarını değiştirmeleri gerektiğini düşünmekteler. Bu soruya büyük çoğunlukla evet cevabının verilmesiyle kamu da ilk defa verilecek kararların ötesinde daha önce verilmiş kararlarda değiştirilebileceği hususunda kamuoyundaki algıyı göstermektedir. Uygulamasının bu oranda olmasını arzu ettiğimiz bu kabul Ordu ili için bu konuda düşünce planında aşılması gereken aşamanın geçildiğini göstermektedir.

Yukarıda oranlarını verdiğimiz soruya verilen örnek cevaplara baktığımızda Ordu ilinde daha önce verilen kararlardan; HES'ler, memur görevlendirme/atamaları, havalimanı talebi, sahil yolu yapımı, kamu binaları yerleri, çöp yerleri, promosyon ödemeleri ve kıyafet özgürlüğü ile ilgili bir çok kararların kamu idarelerince gözden geçirilerek değiştirildiğini görmekteyiz.

STK ve siyasi parti etkisinin karşılaştırıldığı bir sorumuzda ise katılımcılar %61 oranı ile siyasi parti etkisi ile karar alınmasını etik bulmazken bu oran STK etkisi ile alınan kararlarda sadece %12'dir. Anketimizden elde edilen bu verilere göre katılımcıların ülke genelinde seçimle işbaşına getirdikleri iktidarın ülkeyi yönetmesine izin verirken illerde doğrudan etki oluşturacak siyasi parti tesirine sıcak bakmamaktadır. Yerelde daha çok kendisinin muhatap alınmasını ve etkinliğinin artırılmasını arzulamaktadır.

Ordu ilinden günümüz Türkiye'sindeki kurumları baskı unsuru olmaları açısından değerlendirdiğimizde ise katılımcıların ilk e başta büyük bir çoğunlukla siyasi partileri ve daha sonra medyayı ve sivil toplum örgütlerini yerleştirdikleri

görülmektedir. Siyasi partilerin ilk sırada yer almasını ülkemizdeki demokrasi adına sevindirici bulurken sırf kar elde etme gayesiyle kurulan medya kuruluşlarının ülkemizde baskı unsuru olarak ikinci sırada yer alması üzüntü verici bir durumdur. Demokrasimizi olumsuz etkileyecek bu konuda yapılacak düzenlemeler ve atılacak adımlar ile askerin kışlasına çekildiği gibi medyanın da kar amacı güden ticari işletmelere dönüşmesi gerekmektedir. Bu soruda STK'ların ilk üçe girmiş olması ülkemizde STK'ların ilerleyişlerini ve baskı grubu olabildiklerini göstermektedir. İktidarı etkileme amacına yönelik kurulan STK'ların bu etkiyi gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Yukarıdaki sorunun Ordu ili ile ilgili cevabı sorulduğunda ise katılımcıların yine ilk üç sırayı değiştirmedikleri ancak ilk üç içinde ikinci sıraya STK'ları getirdikleri görülmektedir. Ordu ili ile ilgili alınan cevaplardan ortaya koyacağımız bir diğer sonuç ise yine ilk üçte yer alan medyanın oranının yaklaşık %10 azalarak %15 oranında gerçekleşmesidir. Ordu ilinde bir çok medya kuruluşu olmasına rağmen ulusal medyanın iktidar üzerinde oluşturduğu etkiyi onlar ilimizde oluşturamamaktalar.

Sonuçta Ordu ilinde her yaştan ve her kesimden aynı oranlarda STK'lara üye olunmadığını oranların belli yaş gruplarında yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Sivil toplum örgütlerinin gerçekten de tahmin edildiği gibi bir çok alanda faaliyette bulunduğunu görmekteyiz. İlimizde sivil toplum örgütlerinin işlevlerini yerine getirdiklerine ilişkin büyük bir çoğunluğun olduğunu bilmekteyiz. İlimizdeki STK'ların en önemli sorunlarının maddi kaynak sıkıntısı ve mevzuatla ilgili sıkıntılar olduğunu görmekteyiz. Kamu yönetiminde yönetişimi talep eden STK'ların kendi yönetimlerinde bu hususa yeterince yer vermediklerini ve katılım uygulamalarında kendi içlerinde yetersiz olduklarını görmekteyiz. Kamu kurumlarının daha çok sendika ve derneklerle ilişki içinde olmakla beraber bütün STK'ları kapsayacak bir görüntü arz ettiğini söyleyebiliriz. Sivil toplum örgütü temsilcilerinin tahmin edilen kadar kamu yöneticileri nazarında itibar görmediklerini, samimiyet algısının ise kamuda görev alan STK temsilcilerinin istenilen düzeyde gerçekleşmediği ortaya konulmaktadır. Kamuda görevli STK temsilcilerinin sadece kendi menfaatleri için katılım sağladıklarını düşünenlerin oranı hiç de azımsanmayacak kadardır. Kamuda daha da artması istenen STK'ların mevcut

performansları da takdir edilmektedir. Bu performans artışını hem STK'ların kendilerini geliştirmelerine hem de kamuda geçilen yönetimden yönetişim modeline borçluyuz. Kamuda karar alma mekanizmalarında daha fazla bulunmak arzusunda olan STK temsilcileri buralarda istenildiği ölçüde yoğun katılım sağlayamamaktalar. STK'ların kendi aralarında ki işbirliği ve ortak hareketi nadiren sağladıkları söylenebilir. Ordu ilinde STK'ların etkin olduklarını kamu yönetimlerinde verilmiş birçok kararı da değiştirttiklerini ancak bu etkinliklerini geliştirmeye muhtaç olduklarını dile getirebiliriz. STK'ların tesirine il bazında siyasi partilere nazaran daha hoş bakıldığı araştırmanın diğer bir çıktısıdır. Kamuda görev alan STK temsilcileri Sivil toplum örgütlerini diğer baskı grupları ile kıyasladığımızda gerçekten de eskisi gibi değil artık ön sıralarda hatta ilk üç içerisindeki yerini aldığını görmekteyiz.

Bütün bu değerlendirmeler sonucunda sivil toplum örgütlerinin kamu yönetiminde baskı unsuru olarak gerçekleştireceği çok önemli görevin yerine getirilmesi demokrasinin gelişmesini sağlayacaktır. Kamu ve özel sektörden sonra üçüncü sektör olarak görülen sivil topluma modern dünyada demokratik hayatın sürekliliği için çok ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için sivil toplumun gelişmesi, kurumsal yapısını güçlendirmesi hayati öneme sahiptir. Her ne kadar batıdan farklı şekillerde ortaya çıksa da bizde de sivil toplumun aynı amaca hizmet edeceği aşikârdır. Bu amaca ulaşması için sivil topluma daha fazla güvenmeliyiz ve onların talep ettiği batı standartlarındaki statüyü mevzuattaki düzenlemeleri yaparak vermeliyiz.

KAYNAKÇA

Resmi Gazete. (2008, 12 22). Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx> adresinden alınmıştır

İl Dernekler Müdürlüğü. (2013). TC Ordu Valiliği: <http://www.ordu.gov.tr/dernekler/> adresinden alınmıştır

Ordu İl Kültür Turizm Müdürlüğü. (2013). 07 11, 2013 tarihinde Ordu İl Kültür Turizm Müdürlüğü: <http://www.ordukulturturizm.gov.tr/> adresinden alındı

TDK. (2013). 05 29, 2013 tarihinde Türk Dil Kurumu: <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden alındı

Vikipedi özgür ansiklopedi. (2013). 07 11, 2013 tarihinde Vikipedi özgür ansiklopedi: [http://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_\(il\)#Tarih.C3.A7e](http://tr.wikipedia.org/wiki/Ordu_(il)#Tarih.C3.A7e) adresinden alındı

Akyol, T., & Ortaylı, İ. (2013). *Osmanlı Mirası*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Aliefendioğlu, D. (tarih yok). 2013 tarihinde T.C. Anayasa Mahkemesi: <http://www.anayasa.gov.tr> adresinden alındı

Alkan, H. (2000). Karar alma Süreçlerine Katılım Sistemleri Açısından Türkiye Ekonomik ve Sosyal Konseyi', *Amme İdaresi Dergisi*, 33 (2), s. 58.

Arslan, Y. (2005). *Türkiyede Kamu Yönetimi Sorunları*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Avcı, G. (2000). *Türkiye'de Arayışlara Bir Örnek İdris Küçükömer*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi.

Berk, H. (2013). *Belediyelerde Katılım*. Ankara.

- Çaha, Ö. (1995). Cumhuriyet Türkiyesinin İlk Yıllarında Sivil Toplum. *İslami Araştırmalar Dergisi*, cilt 8/2.
- Çaha, Ö. (1999). *Sivil Toplum Aydınlar ve Demokrasi*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Çaha, Ö. (2000). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*. İstanbul: Gendaş Kültür Yayını.
- Çaha, Ö. (2012). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*. ANKARA: Orion Kitabevi.
- Çukurçayır, A. (2003). *Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim*. Konya: Çizgi Kitabev.
- Çukurçayır, M., & Eroğlu, H. (2013). *Yönetişim*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Doğan, İ. (2000). *Sivil Toplum Ondan Bizde de Var*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Doğan, İ. (2007). *Çok Partili Dönemde Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişimi*. İstanbul: <http://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/details.php?recid=8331&lng=0/03.06.2012>.
- Erdoğan, M. (1998). *Sivil Toplum: Bir Kavramın Anatomisi*. Liberal Düşünce.
- Eryılmaz, P. D. (2012). *KAMU YÖNETİMİ Düşünceler-Yapıtlar-Fonksiyonlar-Politikalar*. KOCAELİ: UMUTTEPE YAYINLARI.
- Fayol, H. (2005). *Genel ve Endüstriyel Yönetim*. Ankara: Adres Yayınları.
- Gramsci, A. (1997). *Hapishane Defterleri*. İstanbul: Belge Uluslararası Yayıncılık.
- Gümüş, K. (tarih yok). *Yakın tarihimizde STK hareketinin gelişimi ve*. İSTANBUL: <http://stk.bilgi.edu.tr/docs/gumus.pdf>.

Hekimler, D. (2006). *Avrupa Birliği ve Birlik Üyesi Ülkelerde Yönetime Katılım*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

Hobbes, T. (2005). *Leviathan*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>. (tarih yok). 06 02, 2013 tarihinde T.C. Başbakanlık Web sitesi:
<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.7189&sourceXmlSearch=tarım&MevzuatIliski=0> adresinden alındı

<http://www.tccb.gov.tr/>. (tarih yok). 06 02, 2013 tarihinde T.C Cumhurbaşkanlığı:
<http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk41.pdf> adresinden alındı

<http://www.yasader.org/>. (tarih yok). 06 02, 2013 tarihinde Yasama Derneği Web sitesi:
http://www.yasader.org/web/yasama_surecine_katirim/1/KararAlma.pdf adresinden alındı

Karadağ, A. (2003). Demokratikleşme ve Sivil Toplum. *Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 4548.

Karadağ, D. D. (2011). *Kentleşme ve Kentlilik: Kent ve Sivil Toplum*. Malatya: Bilsam Yayınları.

Keane, J. (1993). *Sivil Toplum ve Devlet: Avrupada Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Keane, J. (1994). *Demokrasi ve Sivil Toplum Çev. Necmi Erdoğan*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Keane, J. (2004). *Sivil Toplum ve Devlet*. Ankara: Yedi Kıta Yayınları.

- Küçükömer, İ. (1994). *Sivil Toplum Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Küçükömer, İ. (2009). *Sivil Toplum Yazıları*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Mardin, Ş. (2012). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Metiş, M. (2003). Marx ve Sivil Toplum. *Praksis*, 35-72.
- Öktem, N. (2002). Din-İnanç Özgürlüğü. *Doğu-Batı Dergisi*, Yıl:6 Sayı:21.
- Özalp, A. (2008). Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal ve Siyasal Bakımdan Önemi. Ankara: İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi.
- Özbudun, E. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara: Yetkin .
- Özer, M. H. (2003). Sivil Toplum Bilincinin Gelişiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının etkisi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
- Parlak, P. D., & Sobacı, D. Z. (2010). *Kuram ve Uygulamada KAMU YÖNETİMİ Ulusal ve Küresel Perspektifler*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Sarıbay, A. Y. (1997). *Türkiye'de Demokrasi ve Sivil Toplum*. Ankara: Vadi Yayıncılık.
- Sarıbay, A. Y. (2001). *Postmodernite Sivil Toplum ve İslam*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Sobacı, P. D. (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiyede Uygulanabilirliği üzerine değerlendirmelir. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 224.
- Stillman II, R. (2005). *Public Administration: Concept and Cases Eighth Edition*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Şaylan, G. (2003). *Türkiyede Kamu Yönetimi*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Şen, Ş. (2005). Sivil Toplumun Demokratikleşme Sürecindeki Yeri ve Kamu Yönetimine Etkisi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

T.C. Ordu Valiliği. (tarih yok). 07 11, 2013 tarihinde T.C. Ordu Valiliği: http://www.ordu.gov.tr/tr/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=58 adresinden alındı

Taylor, F. (1997). *Bilimsel Yönetim İlkeleri*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Toprak Karaman, Z. (2001). 'Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler. *Türk İdare Dergisi*, yıl 72 Sayı: 426.

Toprak, Z. (2013). Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum. Gaziantep: Ortadoğu ve Sivil Toplum Diyalogu Çalıştayı.

Tuncel, G. (2011). *Sivil Toplum ve Devlet*. İstanbul: Bilsam Yayınları.

TÜSEV. (2011). *Dünya Bağış Endeksi*. Charties Ait Foundation.

Üstün, Ü., & Yediyıldız, B. (1992). *Ordu Yöresinin Tarihi Kaynakları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Weber, M. (1986). *Sosyoloji Yazıları*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Weber, M. (1986). *Sosyoloji Yazıları Çev. Taha Parla*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Wilson, W. (1961). *İdarenin İncelenmesi Seçme Parçalar, Çev. Nermin Abadan*. İstanbul: Türk Siyasi İlimler Derneği.

Yaşama Dair Vakfı. (2010). *Sivil Toplum Kuruluşları:İhtiyaçlar ve Sınırlılıklar*.
İstanbul: Yaşama Dair Vakfı. .

Yılmaz, A. (2001). *Çağdaş Siyasal Akımlar, Modern Demokraside Yeni Arayışlar*.
Ankara: Vadi Yayınları.

EKLER

Anket

KAMU YÖNETİMİNDE SİVİL TOPLUMUN ETKİSİ VE ROLÜ ANKETİ (VALİLİK ve bağlı Kurumlar ile BELEDİYELERDE)

Sayın sivil toplum bireyi/kamu çalışanı ;Bu çalışma, Ordu ilinde (Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde) sivil toplum örgütlerinin etkisi ve rolünü tespit etmeye yönelik olarak kamu çalışanları ve sivil toplum bireylerinin cevaplamaları amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Anket i samimi ve içtenlikle cevaplamanızı diliyor, şimdiden sağlayacağımız katkı için teşekkürlerimi sunuyorum.

Yemen BAYRAK

1.Yaşınız? *

- 18 Yaş Altı
- 18-24
- 24-45
- 45-65
- 65+

2.Cinsiyet iniz? *

- Kadın
- Erkek

3.Mesleğiniz *

- Memur/Ücretli
- Serbest Meslek
- Yönetici (Kamu ya da Özel)
- Esnaf

4.Öğrenim Durumunuz? *

- İlköğretim
- Lise
- Üniversite veya Sonrası

5.Sivil Toplum kuruluşuna kaç yıldır üyesiniz? *

- 1-5
- 6-10
- 11-15
- 16 ve üstü
- STK üyesi değilim

6.Üyesi olduğunuz sivil toplum kuruluşları hangi gruptadır? *

- Siyasi parti
- Sendika
- Dernek/Vakıf
- Mesleki Teşekkül

7.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ü daha çok aşağıdaki alanlardan hangisinde faaliyet yapıyor? *

- Çevre
- Kültür-Sanat
- Eğitim-Spor
- Ayni ve Nakdi Yardım/Sosyal Hizmetler
- Eğlence

8.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ü bir yılda kaç faaliyet gerçekleştiriyor? *

- 1-5
- 6-10
- 11-20
- 20 ve üstü

9.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün yıl içerisinde düzenlediği faaliyetlerden kaçına katılabiliyorsunuz? *

- 1-5
- 6-10
- 11-20
- 20 ve üstü

10.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün geçen yıl ki gerçekleşen Gider bütçesi tahminen ne kadardır? *

- 10.000 TL'den az
- 10.000-100.000 TL arası
- 100.000 TL üzeri

11.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün şubesi var mı? *

- Hayır, yok
- Evet, 3'den fazla
- Evet, 3'den az

12.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün kendi misyon ve vizyonuna uygun olarak toplumda, kamu oyunda yet erince aktif rol aldığını, et kili olduğunu düşünüyor musunuz? *

- Evet, kesinlikle etkili olduğunu düşünüyorum
- Kısmen etkili olduğunu düşünüyorum
- Kararsızım
- Hayır, hiçbir şekilde etkili olduğunu düşünmüyorum

13.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün en önemli iki sorunu nedir? *

- İyi yönetilemiyor olması
- Maddi kaynak sıkıntısı
- Valilik ve bağlı kurumlarında yönetim sürecine dahil edilememesi
- Belediyelerce yönetim sürecine dahil edilememesi
- Üyelerle ilgili sorunlar
- Mevzuatta yeni düzenlemeler ihtiyacı
- Kayıt ve muhasebe vb. büro işleri

14.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün aldığı kararlarında et kili olabiliyor musunuz? *

- Her zaman etkili olurum
- Bazen etkili olurum
- Kararsızım
- Hiçbir zaman etkim olmaz

15.Kamuda (Valilik ve bağlı kurumlar ile Belediyeler) karar mekanizmalarında sivil toplum temsilcilerinin bulunmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? *

- Olmazsa olmaz
- Olmasa da olur
- Gereksiz
- Kararsızım

16.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün kendi misyon ve vizyonunun gereği olarak kamuda (Valilik ve bağlı kurumlar ile Belediyelerde)aktif rol alarak bu kurumları ilimizin yararına etkilemeye ve yönlendirmeye çalıştığını düşünüyor musunuz? *

- Evet, her zaman aktif rol almaya çalışıyor
- Maalesef yeterince aktif rol almaya çalıştığımı düşünmüyorum
- Hayır, hiçbir zaman aktif rol alamıyorum
- Kararsızım

17.Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ünün kamuda (Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde) karar alma süreçlerine nasıl kat ılım sağlıyor? *

- Yapılan toplantılarla
- Hazırlanan raporlarla
- Telefon vb. iletişim vasıtalarıyla
- Makam ziyaretleri

18. Üyesi olduğunuz sivil toplum örgüt ü kamuda karar alma süreçlerini Hangi yön em kullanarak etkilemeye çalışıyor? *

- Gösteri yürüyüşleri
- Basın açıklamaları
- Makam ziyaretleri

19. Üyesi olduğunuz sivil toplum örgütü temsilcilerinin kamuda (Valilik ve Bağlı Kurumlar ile Belediyelerde) katıldıkları karar alma mekanizmalarında (toplantı, kurul, komisyon vb.) etkin olabildiklerini düşünüyor musunuz? *

- Evet, kesinlikle etkin olduklarını düşünüyorum
- Kısmen, etkin olduklarını düşünüyorum
- Hayır, hiçbir şekilde etkin olamıyorlar
- Kararsızım

20. Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin katılım uygulaması olarak toplantı, kurul ve komisyonlarda görev alan sivil toplum örgütü temsilcilerine bakışları nasıl? *

- Gerçekten fikirlerinden istifade edilmek isteniyor
- Hem fikirlerinden istifade edilmek, hem de demokratik görüntü verilmek isteniyor
- Sadece demokratik görüntü verilmek isteniyor

21. Bir sivil toplum temsilcisi olarak Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde katıldığınız toplantılar, kurul ve komisyon vb. ortamlarda fikirlerinizin ciddiyetle dikkate alınarak değerlendirildiğini düşünüyor musunuz? *

- Evet, her zaman fikirlerim dikkate alınmıyor
- Maalesef fikirlerim yeterince dikkate alınmıyor
- Hayır, fikirlerim hiçbir zaman dikkate alınmıyor
- Kararsızım

22. Sivil toplum örgütü üyelerinden Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde katılım, yönetim ve işbirliği adına toplantı, kurul ve komisyonlarda görev yapanlara bakışınız nasıl? *

- Gerçekten topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar
- Maalesef şahsi menfaatleri için görev alıyorlar
- Hem şahsi menfaatleri hem de topluma karşı sosyal sorumluluk gereği görev alıyorlar
- Kararsızım

23. Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerin mevzuatında karar süreçlerine ilişkin sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? *

- Evet, yeterince katılıma yer veriliyor
- Hayır, yeterince katılıma yer verilmiyor mevzuat yetersiz
- Kararsızım

24. Zorunlu olmasa da Kamuda (Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerde) karar süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin fikirleri ve taleplerinin öğrenilmesi amacıyla toplantı, kurul ve komisyonlara dahil edilmesini nasıl buluyorsunuz? *

- Kesinlikle doğru buluyorum, demokratik bir zorunluluk
- Bu husus tamamen idarenin inisiyatifine bırakılmalı
- Mevzuatta katılım yoksa dahil edilmemeli
- Kararsızım

25. Valilik ve bağlı Kurumlar ile Belediyelerdeki toplantı, kurul ve komisyonlarda sizce aşağıdaki hangi sivil toplum örgüt  en aktif role, etkiye sahip? *

- Sendikalar
- Mesleki kuruluşlar
- Dernek ve Vakıflar
- Kararsızım

26. Ordu ilindeki sivil toplum örgütlerinin Ordu ili için verilen kararları et kileme bağlamında gelişimini nasıl buluyorsunuz? *

- Olağanüstü gayretle gerekli etkiyi ve katılımı sağlamaktalar
- Beklenen etkiyi, katkıyı sağlamaktalar
- Tam etkin değil fakat etkisini gittikçe artırmaktadırlar
- Yerlerinde saymaktadırlar
- Kararsızım

27- Sivil toplum örgütleri ordu ilinde birlikte hareket edebiliyorlar mı? *

- Hayır, hiçbir zaman
- Bazen
- Evet, her zaman
- Kararsızım

28. Kamu yöneticilerinin sivil toplum örgütlerinin et kileriyle kararlarını değiştirmeleri gerektiğini düşünüyor musunuz? *

- Evet
- Hayır
- Kararsızım

29. Son 30 yıl içinde Sivil toplum örgütlerinin muhalefet ettikleri bir kararı Valilik ve bağlı Kurumlar ya da Belediyeler değiştirdi mi? *

- Evet, birçok kez
- Evet, bir kez
- Hayır, hiçbir zaman böyle bir şey olmadı
- Hatırlamıyorum

30. Ordu ilinde Sivil toplum etkisi / muhalefetiyle değişen kararlara örnek verir misiniz? (Yazınız) *

.....

31. Sendikaların ve diğer sivil toplum örgütlerinin etkisi ve Yönlendirmesi istikamet inde kamu yöneticilerinin karar vermesini nasıl buluyorsunuz? *

- Etik Değil
- Süreklilik arz etmedikçe olabilir
- Demokratik bir davranış
- Kararsızım

32. Kamu yöneticisi olarak sivil toplum örgütünün etkisiyle hiç Kararınızı değiştirdiniz mi? *

- Kamuda yönetici değilim
- Evet
- Hayır

33. Siyasi parti temsilcilerinin etkisi ve tesiri istikamet inde kamu yöneticilerinin karar almasını nasıl değerlendiriyorsunuz? *

- Etik değil
- Süreklilik arz etmedikçe olabilir
- Demokratik bir davranış
- Kararsızım

34. Aşağıdakilerden günümüz Türkiye'sinde toplum hayatında en fazla etkisi olan ilk üçü seçiniz? *

- Siyasi partiler
- Askeri kurumlar
- Sivil toplum örgütleri
- Din adamları
- Üniversiteler
- İş adamları
- Dış güçler
- Medya
- Bürokratlar

35. Aşağıdakilerden günümüzde Ordu ilinde toplum hayatında en fazla etkisi olan ilk üçü seçiniz? *

- Siyasi partiler
- Askeri kurumlar
- Sivil toplum örgütleri
- Din adamları
- Üniversiteler
- İş adamları
- Dış güçler
- Medya
- Bürokratlar